

Faillissementen

**oorzaken en
schulden**

2015

Faillissementen

oorzaken en

schulden

2015

Verklaring van tekens

Niets (blanco)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
.	Het cijfer is onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim
*	Voorlopige cijfers
**	Nader voorlopige cijfers
2015–2016	2015 tot en met 2016
2015/2016	Het gemiddelde over de jaren 2015 tot en met 2016
2015/'16	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2015 en eindigend in 2016
2013/'14–2015/'16	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2013/'14 tot en met 2015/'16

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress

CCN Creatie, Den Haag

Ontwerp

Edenspiekermann

Inlichtingen

Tel. 088 570 70 70
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

In opdracht van WODC.

© 2016 WODC, Den Haag en Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2016.
Alle rechten voorbehouden. Verveelvoudigen is toegestaan, mits WODC en CBS als bron worden vermeld.

Inhoud

Samenvatting 5

Summary 7

1. Inleiding 9

1.1 Vergelijking huidig onderzoek met eerdere CBS-onderzoeken 11

1.2 Continuïteit onderzoek 12

2. Achtergronden onderzoek schulden en oorzaken faillissementen 13

2.1 Bruto binnenlands product (bbp) 14

2.2 Investerings, consumptie 14

2.3 Werkgelegenheid 15

2.4 Bedrijvendynamiek 15

3. Aantal beëindigde faillissementen 17

3.1 Aantal beëindigde faillissementen 18

3.2 Aantal uitgesproken faillissementen 20

3.3 Doorlooptijd van faillissementen 21

3.4 Aanvragers 25

3.5 Oorzaken faillissementen 29

4. Schulden voortkomend uit beëindigde faillissementen 32

4.1 Bedrijven en instellingen 33

4.2 Besloten vennootschappen 40

4.3 Natuurlijke personen 45

5. Strafbare en of onrechtmatige benadeling 50

5.1 Algemeen 51

5.2 Aandeel faillissementen met strafbare en of onrechtmatige benadeling 52

5.3 Onbetaald gebleven schuld en strafbare en of onrechtmatige benadeling 54

5.4 Gemiddeld onbetaald gebleven schuld van faillissementen met onrechtmatige benadeling 57

6. Bijlagen 60

I Begrippenlijst 61

II Methodebeschrijving 64

III Doorlooptijden 71

IV Financiële gegevens 72

V Schulden uit faillissementen: eenmanszaken	75
VI Schulden uit faillissementen: vennootschappen onder firma	80
VII Schulden uit faillissementen: overige rechtsvormen	83
Auteurs	86

Samenvatting

In dit rapport zijn de resultaten beschreven van een onderzoek dat CBS in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum van het Ministerie van Veiligheid en Justitie heeft verricht naar de oorzaken en schulden van in 2015 beëindigde faillissementen. De opzet van het onderzoek is zoveel mogelijk vergelijkbaar gehouden met die van eerdere CBS-studies naar oorzaken en schulden van beëindigde faillissementen.

Een belangrijk verschil met de voorgaande CBS-onderzoeken is dat voor zowel 'bedrijven en instellingen' als voor natuurlijke personen een gestratificeerde aselechte steekproef is toegepast, met uitzondering van 'bedrijven en instellingen' met meer dan 100 werkzame personen; deze zijn alle onderzocht. De resultaten van dit onderzoek blijven volledig vergelijkbaar met die van eerdere CBS-studies.

In vergelijking met voorgaande CBS-studies zijn ook de 'omstandigheden' gewijzigd, waaronder het onderzoek is uitgevoerd. Zo zijn diverse voor dit onderzoek relevante wijzigingen in regelgeving opgetreden, is het economisch klimaat anders dan een aantal jaren geleden en zette een aantal trends door, zoals de opkomst van flex bv's en de flexibilisering van arbeid. Het mogelijke effect van deze ontwikkelingen op de uitkomsten van dit onderzoek is niet onderzocht.

De belangrijkste resultaten die naar voren komen uit dit onderzoek naar oorzaken en schulden van in 2015 beëindigde faillissementen zijn:

- *Aantal beëindigde faillissementen toegenomen:* Het aantal in 2015 beëindigde faillissementen is ten opzichte van de laatste meting in 2010 toegenomen van 7 639 naar 8 964 faillissementen (+17,3 procent). De toename wordt volledig gerealiseerd door de groep 'bedrijven en instellingen', waarvan het aantal beëindigde faillissementen steeg van 5 868 in 2010 naar 7 602 in 2015 (+29,6 procent). Het aantal beëindigde faillissementen van natuurlijke personen nam in dezelfde periode af van 1 771 in 2010 naar 1 362 in 2015 (-23,1 procent).
- *Aandeel economische factoren als oorzaak van faillissementen toegenomen:* In 2015 was 47,4 procent van de beëindigde faillissementen van 'bedrijven en instellingen' gerelateerd aan economische oorzaken. Economische factoren waren daarmee met afstand de meest voorkomende oorzaken van de faillissementen. In 2010 was 33,4 procent van de beëindigde faillissementen te relateren aan economische oorzaken. Het verschil in aandeel met de op een na belangrijkste oorzaak van een faillissement, mismanagement, was in 2010 minder groot dan in 2015.
- *Totale schuld van beëindigde faillissementen van 'bedrijven en instellingen' gestegen:* De totale schuld voortkomend uit beëindigde faillissementen van 'bedrijven en instellingen' steeg van 4,3 miljard euro in 2010 naar 4,9 miljard euro in 2015 (+13,6 procent). Ten opzichte van 2004 is de totale schuld met 151,0 procent toegenomen. De omvang van de schulden steeg van 1,9 miljard euro naar 4,9 miljard euro.
- *Onbetaald gebleven schuld van beëindigde faillissementen van 'bedrijven en instellingen' toegenomen:* De onbetaalde schuld resulterend uit beëindigde faillissementen van 'bedrijven en instellingen' nam toe van 3,9 miljard euro in 2010 naar 4,4 miljard euro in 2015 (+14,2 procent). In vergelijking met 2004 is de onbetaalde schuld toegenomen van 1,7 miljard euro naar 4,4 miljard euro (+153,0 procent)

- *Gemiddelde onbetaalde schuld van beëindigde faillissementen van 'bedrijven en instellingen' afgenomen:* De gemiddelde onbetaalde schuld van faillissementen van 'bedrijven en instellingen' die in 2015 werden beëindigd bedroeg 582 duizend euro, tegen 660 duizend euro in 2010 (-11,8 procent).
- *Onbetaalde schulden van bedrijven en instellingen hoofdzakelijk veroorzaakt door besloten vennootschappen:* De onbetaalde schuld van besloten vennootschappen maakte 90,7 procent uit van de onbetaalde schuld van in 2015 beëindigde faillissementen van 'bedrijven en instellingen' als totaal. In vergelijking met 2010 is dit percentage met 7,0 procentpunt toegenomen.
- *Aandeel zekere strafbare en of onrechtmatige benadeling gestegen:* Het percentage zekere strafbare en of onrechtmatige benadeling bedroeg in 2015 17,3 procent. Ten opzichte van 2010 is het percentage zekere strafbare en of onrechtmatige benadeling met 5,5 procentpunt toegenomen.
- *Aandeel strafbare en of onrechtmatige benadeling toegenomen:* Het percentage strafbare en of onrechtmatige benadeling (daarmee zowel de categorie waarschijnlijke als zekere benadeling omvattend), kwam in 2015 op 30,1 procent uit. In vergelijking met 2010 is het percentage strafbare en of onrechtmatige benadeling van schuldeisers met 6,5 procentpunt toegenomen. De toename van het percentage benadeling in 2015 in vergelijking met 2010 is daarmee voornamelijk aan de toename van de zekere strafbare en of onrechtmatige benadeling toe te schrijven.

Summary

This report contains the results of a study on debts and causes of bankruptcies that were finalized in 2015. The study was conducted by Statistics Netherlands and commissioned by the Scientific Research and Documentation Centre of the Dutch Ministry of Security and Justice. The methodology used in the study is similar to that used in earlier CBS-studies on debts and causes of finalized bankruptcies.

An important difference with the previous studies conducted by Statistics Netherlands is that not every bankruptcy was investigated. Instead, a stratified random sample was used, except for 'businesses and other organisations' employing more than hundred persons. In the latter case all bankruptcies were investigated. The results of this research remain fully comparable with the results obtained in previously conducted studies by Statistics Netherlands.

In comparison with the previous studies the conditions, under which the study was performed, changed as well. Several relevant changes occurred in regulations, the economic climate is different now than it was several years ago and trends like flexible private companies and flexible labour forces are emerging.

The most important findings in this study on debts and causes of bankruptcies that were finalized in 2015 are:

- *Increase in the number of finalized bankruptcies:* Compared to the previous study from 2010 the number of finalized bankruptcies increased from 7,639 to 8,964 in 2015 (+17.3 percent). The increase is fully caused by 'businesses and other organizations' of which the number of bankruptcies increased from 5,868 in 2010 to 7,602 in 2015 (+29.6 percent). In the same period, the number of finalized bankruptcies of natural persons decreased from 1,771 in 2010 to 1,362 in 2015 (-23.1 percent).
- *Increase of the share of economy induced bankruptcies:* In 2015 47.4 percent of the finalized bankruptcies of 'businesses and other organizations' was related to economic causes. Economic factors were by far the most common cause for bankruptcy. In 2010 33.4 percent of the finalized bankruptcies was related to economic causes. The difference in prevalence between economic causes and runner up 'mismanagement' was substantially bigger in 2015 than in 2010.
- *Increase of the total debt of finalized bankruptcies of 'businesses and other organizations':* The total debt of finalized bankruptcies of 'businesses and organisations' increased from 4.3 billion euro in 2010 to 4.9 billion euro in 2015 (+13.6 percent). Compared to 2004 the total debt increased by 151.0 percent. The amount of debts increased from 1.9 billion euro to 4.9 billion euro.
- *Increase of unpaid debts of finalised bankruptcies of 'businesses and other organizations':* The unpaid debt of finalized bankruptcies of 'businesses and organisations' increased from 3.9 billion euro in 2010 to 4.4 billion euro in 2015 (+14.2 percent). Compared to 2004 the unpaid debt increased from 1.7 billion euro to 4.4 billion euro in 2015 (+153.0 percent).
- *Decrease of the average unpaid debts of finalised bankruptcies of 'businesses and other organizations':* The average unpaid debt of bankruptcies of 'businesses and other organizations' that were finalized in 2015 amounted 582 thousand euro and 660 thousand euro in 2010 (-11.8 percent).

- *Unpaid debts of 'businesses and other organizations' largely caused by private businesses:* The unpaid debt of private companies attributed 90.7 percent to the total unpaid debt of bankruptcies of 'businesses and other organisations' that were finalized in 2015. Compared to 2010 the share of private companies to the unpaid debt increased by 7.0 percent point.
- *Share of confirmed disadvantaging increased:* The percentage confirmed disadvantaging equalled 17.3 percent in 2015. Compared to 2010 this percentage increased with 5.5 percent point.
- *Share of confirmed and probable disadvantaging increased:* Disadvantaging (consisting of the categories confirmed and probable disadvantaging) occurred in 30.1 percent of the finalized bankruptcies of 'businesses and other organizations'; 6.5 percent point higher compared to 2010. The increase in disadvantaging observed in 2015 is mostly due to confirmed disadvantaging.

1.

Inleiding

In opdracht van en in samenwerking met het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het Ministerie van Veiligheid en Justitie heeft CBS in 2016 een onderzoek uitgevoerd naar de oorzaken van faillissementen en de omvang van de onbetaald gebleven schulden. De uitkomsten van dit onderzoek zijn hoofdzakelijk gebaseerd op de openbare verslagen van curatoren met betrekking tot in 2015 beëindigde faillissementen. Er is nadrukkelijk voor gekozen om dit onderzoek zoveel mogelijk te laten aansluiten bij eerder uitgevoerde CBS-studies naar oorzaken en schulden van faillissementen in de periode vanaf 2004 tot en met 2010 (Boer en Lalta, 2011)¹⁾. Hierdoor is het mogelijk om de resultaten van dit onderzoek in een tijdsperspectief te plaatsen en kwantitatief inzicht te krijgen in de ontwikkeling van oorzaken en schulden.

Hoewel de opzet van dit onderzoek sterk lijkt op die van voorgaande studies, zijn de omstandigheden anders dan die van een aantal jaren geleden. In hoofdstuk 2 zijn daarom enkele algemene economische achtergronden bij dit onderzoek weergegeven, waarbij is ingegaan op trends op bedrijfs- en macro-economisch vlak.

Ontwikkelingen in het verloop van de schulden en oorzaken van faillissementen worden vanaf hoofdstuk 3 beschreven. In hoofdstuk 3 worden de beëindigde faillissementen vanuit diverse perspectieven belicht. De populatie beëindigde faillissementen wordt afgebakend en gekwantificeerd. De doorlooptijden van de faillissementen, evenals de wijze van aanhangig maken en achterliggende oorzaken worden beschreven.

Hoofdstuk 4 presenteert financiële gegevens, waaronder de onbetaalde schulden voor 'bedrijven en instellingen' als totaal en de besloten vennootschappen (bv). Gedetailleerde informatie over eenmanszaken (emz), vennootschappen onder firma (vof) en 'overige rechtsvormen' zijn opgenomen in de bijlagen.

Hoofdstuk 5 beschrijft het voorkomen van *waarschijnlijke* en *zekere* strafbare en of onrechtmatige benadeling door 'bedrijven en instellingen'. Tevens wordt inzichtelijk gemaakt welk deel van de onbetaalde schuld van beëindigde faillissementen samenvalt met faillissementen waarbij sprake was van *geen*, *zekere* en *waarschijnlijke* strafbare en of onrechtmatige benadeling. Voor de interpretatie van de cijfers in dit hoofdstuk is het belangrijk te onderkennen dat in veel gevallen het bedrag dat gemoed is met paulianeus handelen, bestuurdersaansprakelijkheid en of onrechtmatig handelen een deel van de onbetaalde schuld betreft. Hoewel de cijfers in dit rapport met de grootst mogelijke zorg en kwaliteit tot stand zijn gekomen, zijn er redenen²⁾ aan te voeren waarom de cijfers met betrekking tot schulden en benadeling als een onder- of overschatting gezien kunnen worden; bijvoorbeeld omdat mogelijk niet alle schuldeisers hun vorderingen kenbaar hebben gemaakt en de schuld van het faillissement daarom te laag wordt voorgesteld. Het is daarom raadzaam om voorzichtig te zijn met het trekken van stellige conclusies.

De samenvatting vat op kernachtige wijze de belangrijkste bevindingen van het onderzoek samen.

Een begrippenlijst ter verduidelijking van een aantal (technische) begrippen is opgenomen in bijlage I.

¹⁾ Faillissementen: oorzaken en schulden, Boer, D., Lalta, V., CBS publicatie, 6 oktober 2011

²⁾ In bijlage II worden deze redenen verder toegelicht.

De in dit onderzoek toegepaste methodologie is beschreven in bijlage II. In de overige bijlagen zijn diverse specifieke tabellen weergegeven, waarin meer details te vinden zijn over onderwerpen die in dit rapport zijn besproken.

1.1 Vergelijking huidig onderzoek met eerdere CBS-onderzoeken

Ten opzichte van de vorige CBS-studies naar oorzaken van faillissementen en de omvang van de onbetaald gebleven schuld, zijn enkele wijzigingen doorgevoerd:

In plaats van het analyseren van alle beëindigde faillissementsdossiers in een bepaald verslagjaar is in dit onderzoek om efficiencyredenen gekozen voor een aselechte gestratificeerde steekproef. In bijlage II wordt de in dit rapport gebruikte methodiek verder toegelicht.

In de vorige rapportages werd het begrip '*waarschijnlijke en zekere* strafbare benadeling' bij faillissementen gehanteerd. Ook in dit rapport is het voorkomen van benadeling beschreven, waarbij niet meer over strafbare benadeling wordt gesproken maar over 'strafbare en of onrechtmatige benadeling'. Reden hiervoor is dat het binnen de doorlooptijd van een faillissement veelal nog niet duidelijk is of een handeling strafbaar was of niet. Verder werd en wordt als benadeling van schuldeisers ook begrepen paulianeus handelen in de zin van art. 42 en 47 Fw. Omdat paulianeus handelen in voorkomende gevallen wel, maar niet per definitie strafbaar handelen oplevert, wordt gesproken van strafbaar of onrechtmatig handelen. De gebruikte methodes om deze benadeling in kaart te brengen zijn echter ongewijzigd, waardoor de resultaten van het huidige onderzoek geheel vergelijkbaar blijven met de resultaten van eerdere CBS-onderzoeken die ook in dit rapport worden gepresenteerd. In bijlage II worden de criteria voor benadeling beschreven.

In de voorgaande rapportages werden uitkomsten van diverse aggregaten van rechtsvormen van 'bedrijven en instellingen' gepresenteerd. Om de leesbaarheid van het onderzoeksrapport te vergroten is het aantal aggregaten gereduceerd. Het aggregaat 'vennootschappen en dergelijke', welke alle rechtsvormen onder de groep 'bedrijven en instellingen' bevatte behalve emz, is niet in dit rapport opgenomen. In plaats daarvan wordt onderscheid gemaakt tussen 'bedrijven en instellingen' enerzijds en de onderliggende rechtsvormen emz, bv, vof en een groep 'overige rechtsvormen' anderzijds.

Om de leesbaarheid te verhogen zijn omvangrijke tabellen met detailinformatie opgenomen in de bijlagen van dit rapport.

In de vorige CBS rapportages werden schulden aan het UWV en de fiscus als totaal in de financiële gegevens gepresenteerd. In deze rapportage is ook de uitsplitsing naar het UWV en de fiscus afzonderlijk opgenomen met als doel meer detail te genereren.

1.2 Continuïteit onderzoek

Bij eventuele herhaling van dit onderzoek in komende jaren is het van belang dat ook in de toekomst voldoende informatie beschikbaar is over de beëindigde faillissementen. De opkomst van 'turbo-liquidaties' leidt in potentie echter tot een reductie van de beschikbare informatie. Deze ontwikkeling vormt derhalve een risico voor de continuïteit van het onderzoek naar oorzaken en schulden van faillissementen.

2.

Achtergronden

onderzoek

schulden en

oorzaken

faillissementen

Het laatste onderzoek dat CBS uitvoerde naar schulden en oorzaken van faillissementen dateert uit 2011, op basis van in 2010 beëindigde faillissementen. Hoewel de opzet van het huidige onderzoek een zo nauwkeurig mogelijke herhaling is van voorgaande CBS-onderzoeken, zijn de omstandigheden anders dan een aantal jaren geleden. Om de uitkomsten van dit onderzoek in context te plaatsen, worden in dit hoofdstuk enkele relevante economische ontwikkelingen benoemd sinds 2011. De invloed van deze veranderingen op het aantal beëindigde faillissementen, de hoogte van de onbetaalde schulden en het percentage faillissementen waarbij sprake is van strafbare en of onrechtmatige benadeling van schuldeisers, is niet onderzocht. Andere studies zouden nodig zijn om mogelijke effecten van de veranderingen en trends in kaart te brengen.

2.1 Bruto binnenlands product (bbp)

De Nederlandse economie heeft in de periode vanaf 2011 tot en met 2015 twee jaren van krimp meegemaakt. Groeide het bruto binnenlands product (bbp) in 2011 in vergelijking met 2010 nog met 1,7 procent, in de jaren 2012 en 2013 kromp de economie vervolgens met respectievelijk 1,1 procent en 0,2 procent. In 2014 werd de stijgende lijn weer opgepakt en groeide de economie met 1,4 procent om in 2015 met 2 procent stijging weer verder te groeien.

2.2 Investerings, consumptie

In de ontwikkeling van de economische groei spelen investeringen, consumptie en export een belangrijke rol. De groei van de economie in 2011 met 1,7 procent kwam vooral tot stand door een sterke groei van de investeringen (+5,6 procent) en de export (+4,4 procent). De consumptie van huishoudens (+0,2 procent) en overheid (-0,2 procent) maakten in 2011 een pas op plaats. De krimp van de economie in de periode vanaf 2012 tot en met 2013 werd vooral veroorzaakt door sterk dalende investeringen (-6,3 procent in 2012 en -4,3 procent in 2013) en dalende consumptie bij zowel huishoudens als de overheid. De export groeide in 2012 en 2013 nog wel, maar minder dan in de jaren ervoor.

In 2012 en 2013 kromp vooral de productie van de bouw, de industrie en de financiële dienstverlening. De meeste andere sectoren presteerden in deze periode ook op een lager niveau. De enige bedrijfstakken die over de hele periode vanaf 2011 tot en met 2015 een positieve ontwikkeling van de productie lieten zien, waren de verhuur en handel in onroerend goed en de informatie- en communicatiesector.

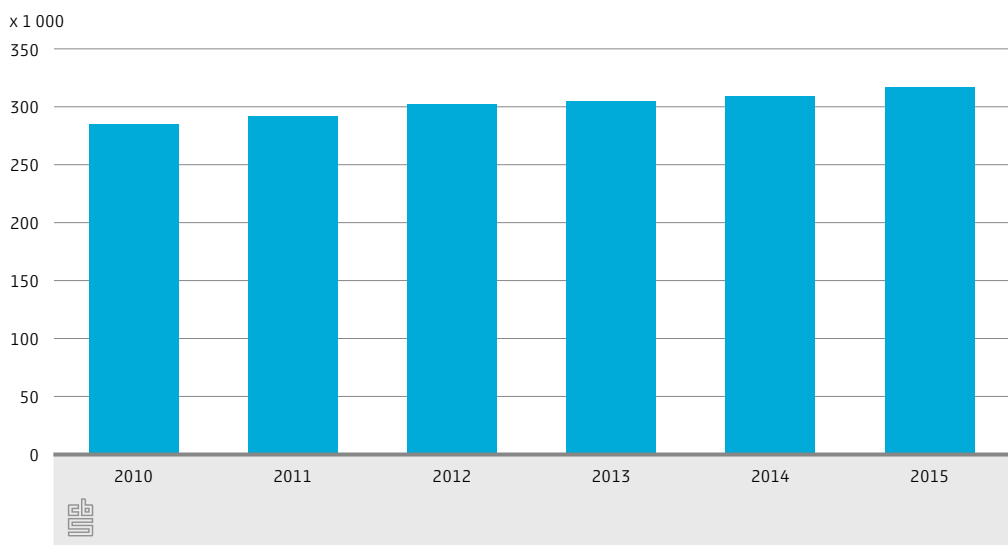
2.3 Werkgelegenheid

Het arbeidsvolume van de personen die in de binnenlandse sectoren werkzaam zijn is in de periode vanaf 2011 tot en met 2015 afgenomen van 7 099 duizend arbeidsjaren in 2011 tot 7 021 duizend in 2015 (-1,1 procent). Het dieptepunt in het aantal arbeidsjaren werd bereikt in 2014 toen het aantal arbeidsjaren 6 953 duizend bedroeg. Het aantal arbeidsjaren van zelfstandigen is in de periode vanaf 2011 tot en met 2015 voortdurend toegenomen van 1 140 duizend in 2011 tot 1 200 duizend in 2015 (+5,3 procent). De opwaartse trend van het aantal arbeidsjaren van zelfstandigen hangt mede samen met de toenemende flexibilisering van arbeid en conjuncturele omstandigheden. Steeds meer bedrijven huren zelfstandigen zonder personeel in voor het uitvoeren van opdrachten. Het driejaargemiddelde werkloosheidspercentage is in de periode vanaf 2011 tot en met 2015 gestaag opgelopen van 4,4 procent in 2010 tot 7,2 procent in 2015.

2.4 Bedrijvendynamiek

Het aantal in Nederland gevestigde bedrijven is in de periode vanaf 2010 tot 2015 voortdurend toegenomen. Het aantal bedrijven steeg in deze periode met 20,9 procent van 1 215 duizend tot in totaal 1 468 duizend bedrijven begin 2015. Het aantal bedrijven met rechtsvorm bedroeg begin 2015 bijna 360 duizend, een stijging van 9,9 procent vergeleken met begin 2010. Binnen de groep bedrijven met rechtsvorm groeide het aantal bv's van 285 duizend in 2010 tot bijna 317 duizend in 2015 (figuur 2.4.1). Dit is een toename van 10,9 procent. Sinds een wetwijziging van 1 oktober 2012 is het voor ondernemers eenvoudiger om een (flex) bv op te richten door vereenvoudigde regels en procedures.

2.4.1 Aantal actieve bv's

Bron: CBS

Het aantal faillissementen in de periode vanaf 2011 tot en met 2015 bereikte een piek in 2013 toen in totaal 12 449 faillissementen werden uitgesproken. Dit is de hoogste stand sinds de start van de waarneming halverwege de vorige eeuw. Ook in 2012 waren er met ruim 11 duizend eveneens veel uitgesproken faillissementen. Na de piek in 2013 is het aantal faillissementen fors gedaald tot 7 338 in 2015. 'Bedrijven en instellingen' vormen de hoofdmoot van de faillissementen. In 2013 waren zij goed voor twee derde van het totale aantal.

De bovenstaande ontwikkelingen op economisch gebied hebben ongetwijfeld een invloed gehad op het aantal faillissementen en de daarmee gepaard gaande schulden. Het bepalen van die invloed gaat echter te ver in het kader van het huidige onderzoek (en zal op zich ook lastig zijn om nauwkeurig te bepalen).

3.

Aantal

beëindigde

faillissementen

Dit onderzoek beschrijft de oorzaken en schulden van in 2015 beëindigde faillissementen. Met een beëindiging van een faillissement wordt het einde van een faillissementsproces bedoeld. Faillissementen die zijn beëindigd door omzetting in schuldsanering worden niet tot de onderzoekspopulatie gerekend¹⁾, omdat de ontstane schulden worden afgehandeld in het schuldsaneringstraject dat volgt op het faillissement en niet in het faillissement zelf. Ook faillissementen die zijn vernietigd behoren niet tot de onderzoekspopulatie. In dit onderzoek is aangenomen dat er in het geval van vernietiging in het geheel geen sprake is geweest van een faillissement. Dit rapport richt zich dus op alle in 2015 beëindigde faillissementen, die zijn beëindigd om een andere reden dan vernietiging of omzetting in schuldsanering. Paragraaf 3.1 beschrijft het aantal beëindigde faillissementen en deelt deze op naar wijze van beëindiging.

In paragraaf 3.2 wordt het aantal beëindigde faillissementen in perspectief gezet door ook de ontwikkeling van het aantal uitgesproken faillissementen te beschrijven. Paragraaf 3.3 belicht de doorlooptijd van de beëindigde faillissementen. De doorlooptijd van een faillissement heeft mede invloed op de hoeveelheid faillissementen die in een jaar beëindigd worden.

In paragraaf 3.4 zijn de beëindigde faillissementen opgesplitst naar de verschillende wijzen waarop een faillissement aanhangig gemaakt kan worden.

Paragraaf 3.5 beschrijft de verschillende oorzaken van faillissementen en geeft een verdeling van de faillissementen naar oorzaak.

De in dit hoofdstuk gepresenteerde cijfers zijn gebaseerd op integrale databronnen en niet op een steekproef. Hierdoor is de kwaliteit van de cijfers hoog.

3.1 Aantal beëindigde faillissementen

Meting 2015

In 2015 zijn 8 964 faillissementen beëindigd (tabel 3.1.1). Daarvan zijn 6 543 faillissementen (73,0 procent) beëindigd door opheffing wegens gebrek aan baten. Van de faillissementen die zijn opgeheven wegens gebrek aan baten is geen verbindende uitdelingslijst beschikbaar. 2 273 faillissementen (25,4 procent) zijn beëindigd door een verbindende uitdelingslijst of het voldoen van alle schulden. Een minderheid van 148 faillissementen (1,7 procent) is beëindigd door goedkeuring van een akkoord met de schuldeisers.

¹⁾ Faillissementen die ontstaan vanuit de schuldsanering worden wel meegenomen in het onderzoek, omdat in die faillissementen de schuld wel in het faillissement afgehandeld wordt.

3.1.1 Beëindigde faillissementen naar wijze van beëindiging

	2004	2006	2008	2010	2015	2004	2006	2008	2010	2015
	aantal					%				
Opheffing wegens gebrek aan baten	4 819	6 614	4 700	5 218	6 543	81,1	72,5	65,3	68,3	73,0
Verbindende uitdelingslijst of voldoening alle schulden	998	2 339	2 279	2 247	2 273	16,8	25,6	31,7	29,4	25,4
Akkoord	122	166	217	174	148	2,1	1,8	3,0	2,3	1,7
Totaal	5 939	9 119	7 196	7 639	8 964	100	100	100	100	100

Bron: CBS

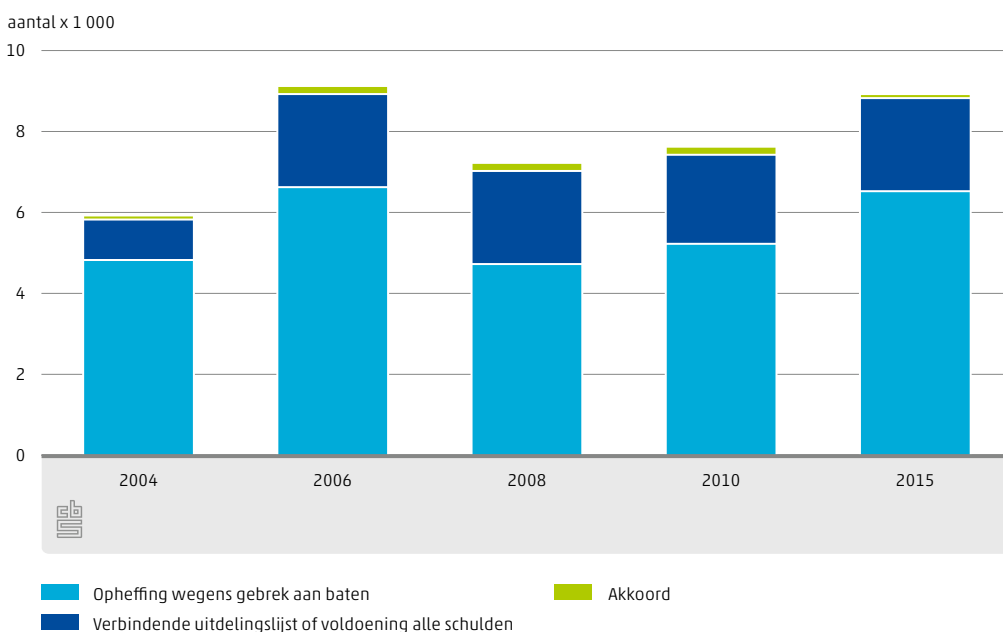
Vergelijking met 2010

Het aantal beëindigde faillissementen is gegroeid van 7 639 in 2010 naar 8 964 in 2015, een groei van 17,3 procent. De groei kwam hoofdzakelijk tot uiting in een sterke toename (+25,4 procent) van het aantal beëindigde faillissementen door opheffing wegens gebrek aan baten.

Trend vanaf 2004

In 2004 werd ten opzichte van latere jaren het laagste aantal beëindigde faillissementen gemeten (figuur 3.1.2). In dat jaar werden 5 939 faillissementen beëindigd; in 2015 waren dit er 8 964. Dit is een toename van 50,9 procent. Vanaf 2006 bleven de aantallen faillissementen die beëindigd zijn door goedkeuring van een akkoord met de schuldeisers, door een verbindende uitdelingslijst of door het voldoen van alle schulden, nagenoeg gelijk.

3.1.2 Aantal beëindigde faillissementen naar wijze beëindiging

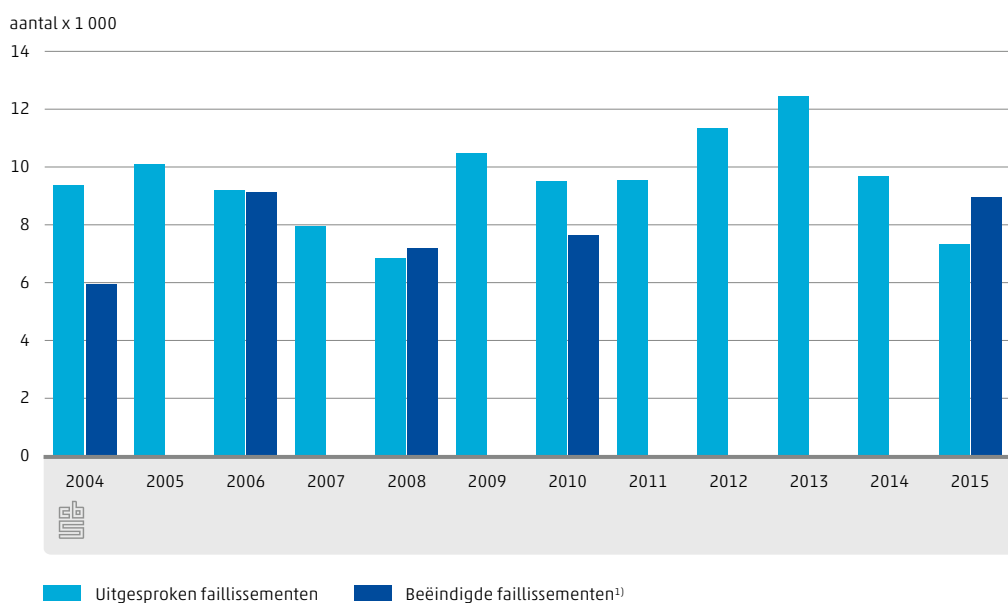
3.2 Aantal uitgesproken faillissementen

Als in sommige perioden weinig faillissementen worden uitgesproken, leidt dat op termijn tot minder beëindigingen. Maar doordat de doorlooptijden kunnen verschillen, kunnen dergelijke effecten op het aantal beëindigingen minder zichtbaar zijn. Hetzelfde geldt voor perioden waarin veel faillissementen worden uitgesproken. Om het aantal beëindigde faillissementen in perspectief te plaatsen is het daarom belangrijk om zowel inzicht te hebben in het aantal uitgesproken faillissementen als de verdeling van de doorlooptijden bij de afhandeling van de faillissementen. In deze paragraaf is het aantal uitgesproken faillissementen beschreven. Uitgesproken faillissementen markeren de start van het faillissementsproces; de rechtbank verklaart een natuurlijke of rechtspersoon in staat van faillissement.

Meting 2015

In 2015 zijn 7 338 faillissementen van natuurlijke of rechtspersonen uitgesproken (figuur 3.2.1). Het aantal uitgesproken faillissementen komt daarmee lager uit dan het aantal in 2015 beëindigde faillissementen.

3.2.1 Uitgesproken en beëindigde faillissementen per jaar

Bron: CBS

¹⁾ Data over het aantal beëindigde faillissementen zijn niet beschikbaar voor ieder jaar in de grafiek.

Vergelijking met 2010

Ten opzichte van 2010, toen er 9 491 faillissementen werden uitgesproken, valt in 2015 het aantal uitgesproken faillissementen 2 153 lager uit (22,7 procent). Dit relatief lage aantal volgt op een periode waarin het aantal uitgesproken faillissementen piekte. Met name in 2012 en 2013 werden veel faillissementen uitgesproken, respectievelijk 11 348 en 12 449.

Trend vanaf 2004

In de periode vanaf 2004 tot en met 2015 werden de laagste aantallen uitgesproken faillissementen geregistreerd in 2008 en 2015. Zowel in 2008 als in 2015 was het aantal uitgesproken faillissementen kleiner dan het aantal beëindigde faillissementen. In de piekjaren 2005, 2009, 2012 en 2013 werden meer dan 10 000 faillissementen uitgesproken. Het aantal beëindigde faillissementen in een jaar komt niet altijd overeen met het aantal uitgesproken faillissementen, omdat de doorlooptijd verschilt en zich over meer (kalender)jaren kan uitstrekken.

3.3 Doorlooptijd van faillissementen

De doorlooptijd van faillissementen wordt uitgedrukt in maanden. Deze is bepaald aan de hand van de datum waarop het faillissement is uitgesproken door de rechtbank en de datum waarop het faillissement is beëindigd. Het aantal dagen tussen deze twee data wordt gedeeld door 30,4²⁾ om de doorlooptijd in maanden te bepalen.

Deze paragraaf beschrijft eerst de doorlooptijd van faillissementen van 'bedrijven en instellingen' en gaat daarna in op de doorlooptijd van faillissementen van 'natuurlijke personen'.

Doorlooptijd van faillissementen van bedrijven en instellingen³⁾

Meting 2015

Van alle in 2015 beëindigde faillissementen van 'bedrijven en instellingen' had 30,9 procent een doorlooptijd tot anderhalf jaar. Een doorlooptijd van anderhalf tot vier jaar kwam voor bij 51,2 procent van de beëindigde faillissementen. 16,4 procent van de faillissementen van 'bedrijven en instellingen' had te maken met een doorlooptijd van meer dan vier jaar.

²⁾ Over een periode van een jaar duurt een maand gemiddeld 30,4 dagen.

³⁾ Informatie over doorlooptijden naar rechtsvorm is opgenomen in Bijlage III.

3.3.1 Bedrijven en instellingen: procentuele verdeling doorlooptijd van faillissementen

	2004	2006	2008	2010	2015
	%				
Maanden					
Tot 6	4,3	5,5	2,4	3,8	2,3
6 tot 12	14,6	14,5	11,5	17,9	12,3
12 tot 18	17,4	16,9	13,8	19,4	16,3
18 tot 24	14,2	13,7	12,5	12,8	17,5
24 tot 36	18,5	20,7	21,5	14,2	22,3
36 tot 48	10,8	10,7	13,0	9,3	11,4
48 tot 60	6,0	6,1	8,9	7,6	5,8
60 of meer	14,1	11,8	16,3	15,0	10,6
Onbekend	0,0	0,0	0,1	0,0	1,5
Totaal	100	100	100	100	100

Bron: CBS

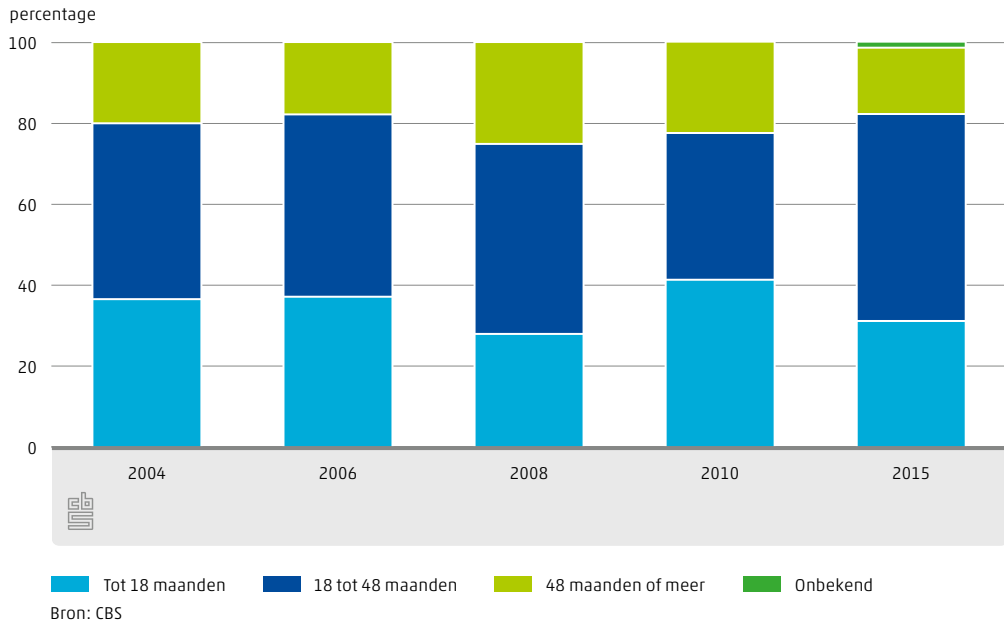
Vergelijking met 2010

Ten opzichte van 2010 trad in 2015 een verschuiving op in de verdeling van de doorlooptijden van faillissementen (figuur 3.3.2). Van de in 2010 beëindigde faillissementen van 'bedrijven en instellingen' werd 41,1 procent binnen anderhalf jaar afgehandeld, tegen 30,9 procent in 2015. Het aantal beëindigde faillissementen met een doorlooptijd van vier jaar of meer daalde van 22,6 naar 16,4 procent. De groep faillissementen met een doorlooptijd tussen anderhalf en vier jaar nam sterk toe van 36,3 naar 51,2 procent.

Trend vanaf 2004

In de periode van 2004 tot en met 2015 komen, met uitzondering van 2010, faillissementen met een doorlooptijd van 18 tot 48 maanden het meest voor. In 2004 bedroeg dit percentage 43,5 procent, in 2015 51,2 procent. Faillissementen met een doorlooptijd vanaf 48 maanden kwamen verhoudingsgewijs het minst voor. In 2015 werd het laagste percentage in de periode van 2004 tot en met 2015 gemeten, 16,4 procent. Van de faillissementen beëindigd in 2004 had 36,3 procent een doorlooptijd tot anderhalf jaar. In 2008 daalde het aantal faillissementen met deze relatief korte doorlooptijd tot 27,7 procent; het laagste punt in de periode vanaf 2004 tot en met 2015. Ook in 2015 was het aandeel faillissementen met een doorlooptijd korter dan 18 maanden lager dan in de meeste andere jaren.

3.3.2 Doorlooptijd van faillissementen van bedrijven en instellingen

Doorlooptijd van faillissementen van natuurlijke personen

Meting 2015

Van alle in 2015 beëindigde faillissementen van natuurlijke personen had 45,2 procent een doorlooptijd tot anderhalf jaar (tabel 3.3.3). Een doorlooptijd van anderhalf tot vier jaar kwam voor bij 46,3 procent van de beëindigde faillissementen. 8,5 procent van de in 2015 beëindigde faillissementen van natuurlijke personen kende een doorlooptijd van meer dan vier jaar.

3.3.3 Natuurlijke personen: procentuele verdeling doorlooptijden van faillissementen

	2004	2006	2008	2010	2015
%					
Maanden					
Tot 6	29,2	31,0	16,4	10,8	3,3
6 tot 12	24,6	25,5	28,4	28,6	19,2
12 tot 18	17,3	16,2	20,8	21,2	22,7
18 tot 24	9,6	8,5	11,7	13,7	17,8
24 tot 36	10,0	10,8	11,3	13,4	20,1
36 tot 48	4,5	3,5	5,5	5,3	8,4
48 tot 60	1,6	2,2	2,8	3,8	4,4
60 of meer	3,1	2,4	3,2	3,0	4,1
Totaal	100	100	100	100	100

Bron: CBS

Vergelijking met 2010

De doorlooptijd van in 2015 beëindigde faillissementen van natuurlijke personen was langer dan die van faillissementen beëindigd in 2010. Van de in 2010 beëindigde faillissementen werd 60,6 procent binnen anderhalf jaar behandeld, tegen 45,2 procent in 2015. De groep faillissementen met een doorlooptijd tussen anderhalf en vier jaar nam toe van 32,4 naar 46,3 procent. Het aantal faillissementen met een doorlooptijd van vier jaar of meer nam toe van 6,8 naar 8,5 procent. Dit wijst er op dat de doorlooptijd van beëindigde faillissementen in 2015 is toegenomen ten opzichte van 2010.

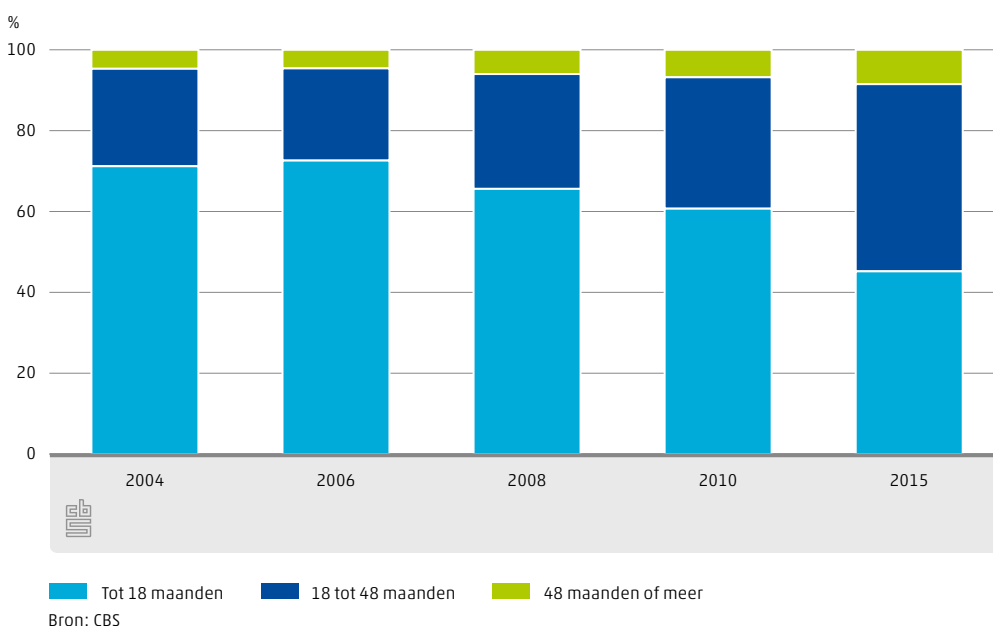
Trend vanaf 2004

Het feit dat de doorlooptijd van beëindigde faillissementen van natuurlijke personen in 2015 langer is dan in 2010, past in de trend die na 2006 werd ingezet (figuur 3.3.4). Het aandeel faillissementen dat binnen 18 maanden werd afgehandeld was in 2004 en 2006 vergelijkbaar. Na 2006 neemt het aandeel van beëindigde faillissementen met deze doorlooptijd geleidelijk af. In 2006 werd 72,7 procent van de beëindigde faillissementen binnen 18 maanden afgehandeld. In 2015 was dit 45,2 procent.

Het aantal faillissementen dat beëindigd werd met een doorlooptijd tussen de anderhalf en vier jaar was 24,1 procent in 2004. Sinds 2008 neemt het aantal faillissementen met deze doorlooptijd gestaag toe tot 46,3 procent in 2015. In 2015 is het aantal beëindigde faillissementen van natuurlijke personen met een doorlooptijd van anderhalf tot vier jaar voor het eerst groter dan het aantal faillissementen met een doorlooptijd tot anderhalf jaar.

Het aandeel beëindigde faillissementen van natuurlijke personen met een doorlooptijd van meer dan vier jaar was 4,7 procent in 2004. Sindsdien nam het aantal faillissementen met deze doorlooptijd toe. In 2015 had 8,5 procent van de beëindigde faillissementen van natuurlijke personen een doorlooptijd van meer dan vier jaar. Bij 'bedrijven en instellingen' lag dit aandeel bijna twee keer hoger.

3.3.4 Doorlooptijd van faillissementen van natuurlijke personen

3.4 Aanvragers

Een faillissement begint doorgaans met de indiening van een verzoek tot faillietverklaring bij de rechtbank door de schuldenaar zelf, of door één⁴⁾ of meerdere schuldeisers (waaronder de Belastingdienst en het UWV). Daarnaast hebben ook het Openbaar Ministerie (OM) en de rechtbank mogelijkheden om een faillissement te initiëren. Een aantal voorbeelden hiervan zijn vorderingen door het OM vanwege openbaar belang, uitspraak van het faillissement door de rechtbank door weigering van de definitieve surseance van betaling of de homologatie van een akkoord. Tot slot kunnen natuurlijke personen en emz in een schuldsaneringstraject in een beperkt aantal gevallen failliet verklaard worden, als zij zich niet aan de voorwaarden van het traject houden. De faillissementen die voortkomen uit een schuldsaneringstraject zijn wel meegenomen in dit onderzoek. Faillissementen die uitmonden in een schuldsaneringstraject zijn, zoals eerder gemeld in dit hoofdstuk, niet meegenomen in dit onderzoek.

Deze paragraaf beschrijft eerst de verschillende wijzen van aanhangig maken voor faillissementen van 'bedrijven en instellingen'. Vervolgens wordt ingegaan op de verschillende wijzen van aanhangig maken voor faillissementen van natuurlijke personen.

Wijzen aanhangig maken faillissementen bedrijven en instellingen

Meting 2015

In 2015 zijn in totaal 7 602 faillissementen van 'bedrijven en instellingen' beëindigd. Daarvan zijn 4 612 faillissementen op eigen aangifte aanhangig gemaakt (tabel 3.4.1). Dat is 60,7 procent van de in 2015 beëindigde faillissementen van 'bedrijven en instellingen'. 2 295 faillissementen (30,2 procent) werden aanhangig gemaakt op verzoek van overige schuldeisers, zoals leveranciers. Bij elkaar opgeteld werden 484 faillissementen (6,4 procent) aanhangig gemaakt op verzoek van personeel, de fiscus, het UWV of de bank/ financieringsmaatschappij. Van de faillissementen die in 2015 zijn beëindigd, ontstonden er 201 (2,6 procent) na een surseance van betaling.

⁴⁾ Een schuldeiser kan alleen zelf om een faillissement verzoeken als er meerdere schuldeisers zijn waarvan de vorderingen onbetaald zijn gelaten. De schuldeiser moet dus beschikken over 'steunvorderingen' om te verzoeken om faillissement. Degene die de steunvordering verschaft, hoeft niet in te stemmen met de faillissementsaanvraag.

3.4.1 Beëindigde faillissementen bedrijven en instellingen naar wijze aanhangig maken

	2004	2006	2008	2010	2015
	aantal				
Na surseance van betaling	269	336	253	279	201
Na schuldsanering (eenmanszaken)	95	271	91	13	9
Op eigen aangifte	1 835	2 904	2 406	3 234	4 612
Op verzoek van					
personeel	240	312	192	283	239
fiscus en UWV	232	471	435	270	161
bank/financieringsmaatschappij	91	100	84	52	84
overig	1 405	1 835	1 477	1 737	2 295
Totaal beëindigingen	4 167	6 229	4 939	5 868	7 602

Bron: CBS

Vergelijking met 2010

Het totaal aantal beëindigde faillissementen van 'bedrijven en instellingen' nam toe van 5 868 in 2010 tot 7 602 in 2015. Dat is een toename van 29,6 procent. De categorie 'op eigen aangifte' vertoont de grootste stijging. Het aantal faillissementen dat op eigen aangifte werd uitgesproken nam toe met 42,6 procent van 3 234 tot 4 612. Het aantal faillissementen dat aanhangig werd gemaakt op verzoek van overige schuldeisers groeide van 1 737 in 2010 tot 2 295 in 2015 (32,1 procent). Het aantal faillissementen dat aanhangig werd gemaakt op verzoek van het personeel, de fiscus en het UWV kwam in 2015 lager uit dan in 2010. Dat geldt ook voor de faillissementen die ontstonden na surseance van betaling en na een schuldsaneringstraject.

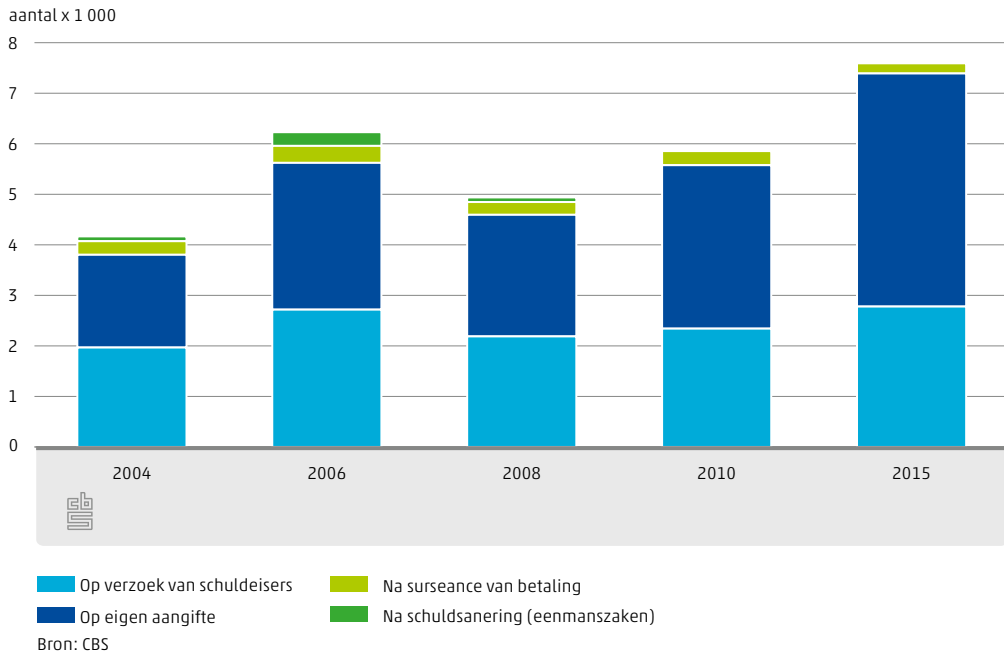
Trend vanaf 2004

Het aantal faillissementen dat in 2004 door eigen aangifte aanhangig werd gemaakt is lager dan het aantal faillissementen dat op verzoek van schuldeisers⁵⁾ tot stand kwam (figuur 3.4.2). Vanaf 2006 wijzigde dit beeld en hadden faillissementen die door eigen aangifte aanhangig werden gemaakt de overhand. In de daarop volgende jaren maakte het aantal faillissementen dat op eigen aangifte aanhangig werd gemaakt een steeds groter deel uit van het totale aantal beëindigde faillissementen van 'bedrijven en instellingen'. In de periode vanaf 2004 tot en met 2015 steeg het aandeel van 44,0 procent naar 60,7 procent.

Het aantal faillissementen dat na schuldsanering aanhangig werd gemaakt, daalde vanaf 2006 steeds verder. In 2006 waren dit er 271, in 2015 waren dit er 9.

⁵⁾ Dit is een sommatie van de volgende wijzen van aanhangig maken: op verzoek van personeel, op verzoek van fiscus en UWV, op verzoek van bank/financieringsmaatschappij en op verzoek van overige schuldeisers.

3.4.2 Beëindigde faillissementen bedrijven en instellingen naar wijze aanhangig maken

Wijzen aanhangig maken faillissementen natuurlijke personen

Meting 2015

In 2015 zijn 1 362 faillissementen van natuurlijke personen beëindigd. Daarvan zijn 578 faillissementen op verzoek van schuldeisers, niet zijnde de bank of financieringsmaatschappij, aanhangig gemaakt (tabel 3.4.3). Dat is 42,4 procent van de in 2015 beëindigde faillissementen van natuurlijke personen. 535 faillissementen (39,3 procent) werden aanhangig gemaakt op eigen aangifte. Van de in 2015 beëindigde faillissementen van natuurlijke personen werden er 189 (13,9 procent) uitgesproken na een mislukt schuldsaneringstraject. Van de faillissementen die in 2015 zijn beëindigd, werden er 58 (4,3 procent) aanhangig gemaakt op verzoek van de bank of financieringsmaatschappij.

Vergelijking met 2010

Het totale aantal beëindigde faillissementen van natuurlijke personen nam af van 1 771 in 2010 tot 1 362 in 2015. Dat is een afname van 23,1 procent. Het aantal faillissementen dat op eigen aangifte werd uitgesproken nam toe met 62,6 procent van 329 tot 535. Het aantal faillissementen dat aanhangig werd gemaakt op verzoek van overige schuldeisers nam af van 590 in 2010 tot 578 in 2015 (-2,0 procent). Het aantal faillissementen dat werd uitgesproken op verzoek van financiers nam toe van 49 in 2010 naar 58 in 2015, een groei van 18,4 procent. Het aantal faillissementen dat ontstond na een mislukt schuldsaneringstraject nam af van 803 in 2010 naar 189 in 2015, een afname van 76,5 procent.

3.4.3 Beëindigde faillissementen natuurlijke personen naar wijze aanhangig maken

	2004	2006	2008	2010	2015
	aantal				
Na schuldsanering	1 209	2 072	1 437	803	189
Op eigen aangifte	174	294	278	329	535
Op verzoek van bank/financieringsmaatschappij	24	47	39	49	58
overig	365	477	503	590	578
Totaal beëindigingen	1 772	2 890	2 257	1 771	1 362

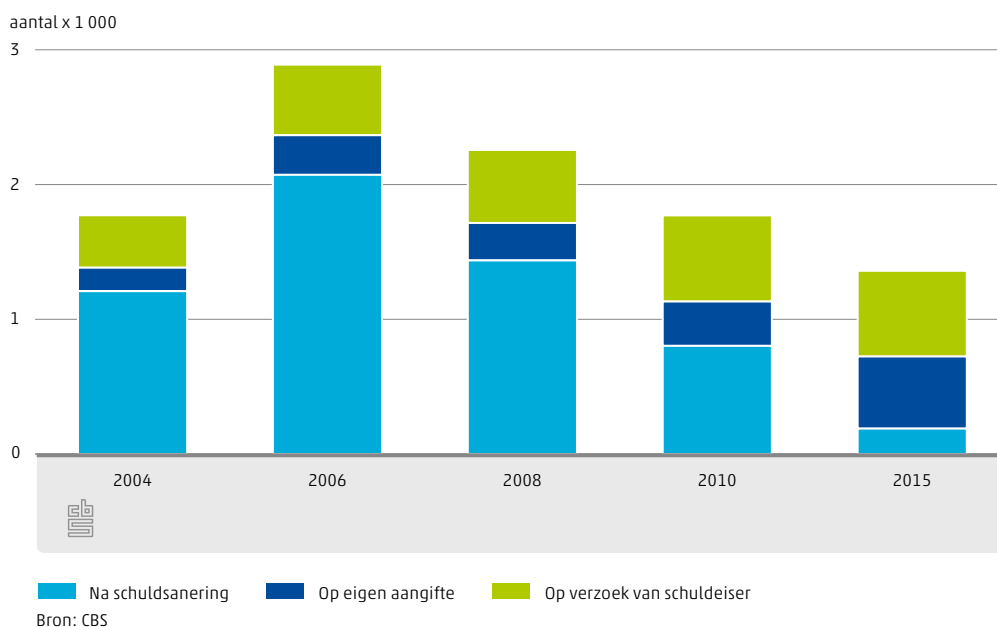
Bron: CBS

Trend vanaf 2004

In 2004 werden er 1 772 faillissementen van natuurlijke personen beëindigd. In 2006 was dit aantal toegenomen tot 2 890. Vanaf 2006 nam het aantal beëindigde faillissementen van natuurlijke personen sterk af tot 1 362 in 2015. Ten opzichte van 2004 is dit een afname van 410 faillissementen (23,1 procent).

Figuur 3.4.4 laat zien dat de categorie faillissement volgend op mislukte schuldsanering de grootste afname vertoonde. Dit aantal nam sterk af van 2 072 in 2006 naar 189 in 2015 (-90,9 procent).

3.4.4 Beëindigde faillissementen natuurlijke personen naar wijze aanhangig maken

3.5 Oorzaken faillissementen

Algemeen

In paragraaf 3.4 is de wijze beschreven waarop faillissementen aanhangig zijn gemaakt. Paragraaf 3.5 gaat in op een ander aspect van de beëindigde faillissementen, namelijk de achterliggende oorzaken. De volgende oorzaken zijn in dit onderzoek onderscheiden:

- Mismanagement: administratieve problemen, gebrekkige boekhoudkundige kennis, personeelsproblemen, organisatorische problemen, onvoldoende debiteurenbewaking, onder- en overfinanciering, hoge financieringslasten, marketingmissers, gebrekkige voorbereiding op het ondernemerschap.
- Economische factoren als oorzaak: toename concurrentie, omzet- of prijsdalingen, smaakveranderingen bij het publiek, buitenlandse economische veranderingen en overige economische oorzaken;
- Problemen binnen de directie;
- Faillissement van moeder- of zusterbedrijven;
- Overige oorzaken, zoals (bodem)beslag door de fiscus, een kredietstop of dubieuze handelingen.

Het vaststellen van de oorzaak van een faillissement is gebaseerd op de door de curatoren gepubliceerde gegevens. Uit deze gegevens is niet altijd goed af te leiden wat de precieze oorzaak van het faillissement was. Indien er meerdere oorzaken zijn aan te wijzen voor een faillissement, wordt die oorzaak aangehouden waaraan de curator het meeste belang hecht.

Bij natuurlijke personen (zonder eenmanszaak) is er over het algemeen weinig bekend over de oorzaak van het faillissement. Daarom beperkt deze paragraaf zich tot de oorzaken van faillissementen van 'bedrijven en instellingen'.

Oorzaken van faillissementen van bedrijven en instellingen

Meting 2015

Van de 7 602 in 2015 beëindigde faillissementen van 'bedrijven en instellingen' was in 3 603 gevallen (47,4 procent) de oorzaak van het faillissement economisch van aard (tabel 3.5.1). Bij 1 937 faillissementen (25,5 procent) lag de oorzaak in mismanagement. 463 van de in 2015 beëindigde faillissementen (6,1 procent) van 'bedrijven en instellingen' waren veroorzaakt door het faillissement van moeder- of zusterbedrijven. In 56 gevallen (0,7 procent) was er sprake van problemen binnen de directie.

3.5.1 Beëindigde faillissementen van bedrijven en instellingen naar oorzaak

	2004	2006	2008	2010	2015
	Aantal				
Mismanagement	1 212	1 767	1 698	1 748	1 937
Economische oorzaken	1 049	1 856	1 530	1 958	3 603
Faillissement holding, moeder-/zuster-/bedrijven	385	423	304	647	463
Problemen binnen directie	143	182	81	96	56
Overig	1 143	1 602	1 097	1 184	1 169
Onbekend	235	399	229	235	374
Totaal	4 167	6 229	4 939	5 868	7 602

Bron: CBS

Vergelijking met 2010

Het aantal in 2015 beëindigde faillissementen nam toe van 5 868 in 2010 naar 7 602 in 2015, een toename van 29,6 procent. De grootste stijging van het aantal faillissementen vond plaats bij faillissementen die veroorzaakt werden door economische omstandigheden. Dit aantal groeide van 1 958 in 2010 naar 3 603 in 2015. Dit is een toename van 84,0 procent. In vergelijking met 2010 steeg het aandeel faillissementen met als reden economische oorzaken van 33,4 procent naar 47,4 procent in 2015.

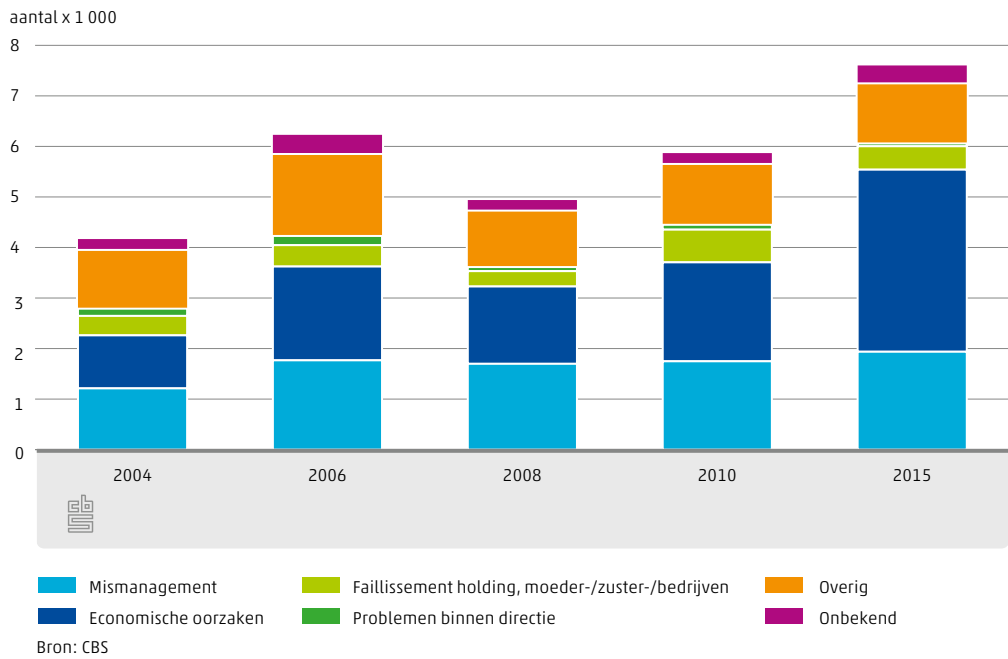
In 2010 werden 1 748 faillissementen van 'bedrijven en instellingen' beëindigd waarvan de oorzaak mismanagement was, in 2015 waren dat er 1 937, een toename van 10,8 procent. Het relatieve aandeel daalde van 29,8 procent in 2010 naar 25,5 procent in 2015.

De aantallen beëindigde faillissementen met als oorzaak een faillissement van een moeder- of zusterbedrijf of problemen binnen de directie namen in de periode vanaf 2010 tot en met 2015 af. Het aantal beëindigde faillissementen met als oorzaak een faillissement van een moeder- of zusterbedrijf nam af van 647 in 2010 naar 463 in 2015 (-28,4 procent). Het aantal beëindigde faillissementen dat was veroorzaakt door problemen binnen de directie daalde sterk. In 2010 werden er 96 faillissementen met deze oorzaak beëindigd, in 2015 waren dat er 56 (-41,7 procent).

Trend vanaf 2004

In 2004 werden er 4 167 faillissementen van 'bedrijven en instellingen' beëindigd. In 2015 bedroeg dit aantal 7 602. Dit is een toename van 82,4 procent. In dezelfde periode nam het aantal faillissementen met een economische oorzaak toe van 1 049 naar 3 603 (+243,5 procent) en steeg het aandeel van 25,2 procent in 2010 naar 47,4 procent in 2015 (figuur 3.5.2).

3.5.2 Beëindigde faillissementen van bedrijven en instellingen naar oorzaak

4.

Schulden

voortkomend

uit beëindigde

faillissementen

In hoofdstuk 3 is beschreven hoe de voor dit onderzoek relevante populatie beëindigde faillissementen is afgebakend, op welke wijze de faillissementen aanhangig zijn gemaakt, wat de achterliggende oorzaken en doorlooptijden van de faillissementen waren en hoeveel faillissementen in 2015 zijn beëindigd. Dit hoofdstuk gaat in op een gevolg van de beëindigde faillissementen, namelijk de met de faillissementen gepaard gaande maatschappelijke schade, uitgedrukt in onbetaald gebleven schulden. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen 'bedrijven en instellingen' enerzijds en natuurlijke personen anderzijds. De uitkomsten in dit hoofdstuk zijn gebaseerd op een steekproef. Zoals uit dit hoofdstuk zal blijken, is de omvang van de totale en onbetaalde schulden van 'bedrijven en instellingen' substantieel groter dan die van natuurlijke personen. Dit is de reden dat in dit hoofdstuk in het bijzonder aandacht wordt besteed aan de schulden van 'bedrijven en instellingen'. Hierbij wordt op basis van het aandeel in de achtergebleven schuld ook de belangrijkste onderliggende rechtsvorm onderscheiden: de besloten vennootschappen. Gegevens over de achtergebleven schulden van vennootschappen onder firma, eenmanszaken en 'overige rechtsvormen' zijn in bijlagen V, VI en VII opgenomen. De groep 'overige rechtsvormen' is een samenvoeging van rechtsvormen zoals naamloze vennootschappen (nv's), commanditaire vennootschappen (cv's), stichtingen en buitenlandse rechtsvormen; rechtsvormen die individueel een beperkt aandeel hebben in de schulden van bedrijven en instellingen. Voor de onderscheiden (groepen) rechtsvormen en voor de natuurlijke personen zijn twee soorten indicatoren berekend die inzicht geven in het percentage van de schulden (exclusief boedelkosten) dat aan schuldeisers is afgelost: de overall en gemiddelde recovery rate.

4.1 Bedrijven en instellingen

In deze paragraaf is voor beëindigde faillissementen in de categorie 'bedrijven en instellingen' aangegeven hoe de totale en onbetaalde schulden, de gemiddelde onbetaalde schuld per faillissement en de aflossing van de schulden zich hebben ontwikkeld. De uitkomsten van de metingen met betrekking tot in 2015 beëindigde faillissementen zijn afgezet tegen die van eerdere jaren.

Totale en onbetaalde schulden

Meting 2015

'Bedrijven en instellingen' waarvan het faillissement in 2015 werd beëindigd, hadden een totale schuld van 4,9 miljard euro (tabel 4.1.1). Het merendeel hiervan, 3,5 miljard euro (72,5 procent), had betrekking op schulden aan overige preferente en concurrente schuldeisers. 754 miljoen euro (15,4 procent) betrof preferente vorderingen van de fiscus en 159 miljoen euro had betrekking op preferente vorderingen van het UWV (3,3 procent). 431 miljoen euro (8,8 procent) van de totale schuld had betrekking op boedelkosten.

Van de schuld inclusief boedelschulden werd in totaal 464 miljoen euro (9,5 procent) door 'bedrijven en instellingen' terugbetaald, waardoor 4,4 miljard euro aan onbetaalde schuld achterbleef. Aan de overige preferente en concurrente schuldeisers werd 57 miljoen euro (1,6 procent) van de 3,5 miljard euro schuld terugbetaald. Van de preferente vorderingen van de fiscus werd 67 miljoen euro (8,9 procent) geretourneerd; voor het UWV bedroeg dit 17 miljoen euro (10,7 procent). Van de schulden veroorzaakt door boedelschulden werd 323 miljoen euro (74,9 procent) voldaan.

4.1.1 Bedrijven en instellingen: Schuldenopbouw beëindigde faillissementen¹⁾

	2004	2006	2008	2010	2015
	mln euro				
Schulden aan					
boedelkosten - totaal	147	266	231	296	431
boedelkosten - salaris curator	.	.	.	.	142
boedelkosten - fiscus	.	.	.	.	48
boedelkosten - UWV	.	.	.	.	157
boedelkosten - overig ²⁾	.	.	.	.	83
preferente vorderingen fiscus en UWV	470	861	833	998	913
fiscus	.	.	.	.	754
UWV	.	.	.	.	159
overige preferente en concurrente schuldeisers	1 330	2 450	2 670	3 009	3 544
Totaal schulden	1 947	3 577	3 733	4 302	4 887
Saldo activa uitgekeerd aan					
boedelschulden	104	195	175	227	323
boedelkosten - salaris curator	.	.	.	.	117
boedelkosten - fiscus	.	.	.	.	38
boedelkosten - UWV	.	.	.	.	94
boedelkosten - overig	.	.	.	.	75
preferente vorderingen fiscus en UWV	35	79	56	70	84
fiscus	.	.	.	.	67
UWV	.	.	.	.	17
overige preferente en concurrente schuldeisers	59	391	142	131	57
Totaal uitgekeerd	199	664	374	428	464
Onbetaald gebleven schuld	1 748	2 914	3 361	3 874	4 423
waarvan aan preferente vorderingen fiscus en UWV	435	782	777	926	829
waarvan aan fiscus	.	.	.	.	687
waarvan aan UWV	.	.	.	.	142

Bron: CBS

¹⁾ In bijlage IV is een uitgebreider overzicht met financiële gegevens over beëindigde faillissementen van bedrijven en instellingen opgenomen.

²⁾ Overige boedelkosten bestaan onder meer uit publicatiekosten, kosten voortgang productie en taxatiekosten.

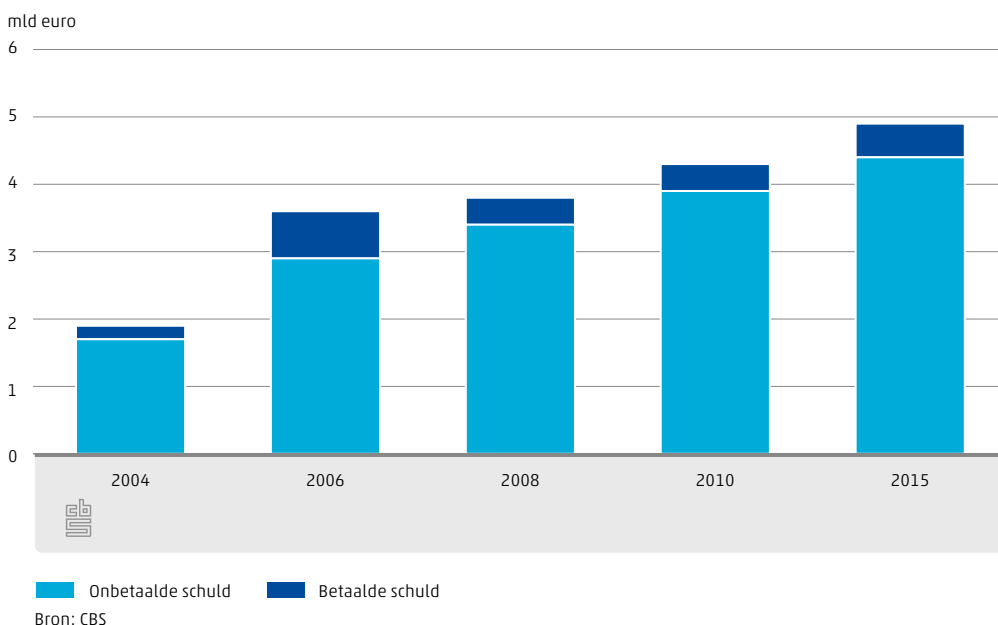
Vergelijking met 2010

In vergelijking met de laatste meting in 2010 is de totale schuld van in 2015 beëindigde faillissementen van 'bedrijven en instellingen' toegenomen van 4,3 naar 4,9 miljard euro (+13,6 procent). De omvang van de onbetaalde schuld nam in de periode van 2010 tot en met 2015 toe van 3,9 naar 4,4 miljard euro (+14,2 procent). De omvang van de onbetaalde schuld met betrekking tot preferente vorderingen van de fiscus en het UWV nam in diezelfde periode af van 926 naar 829 miljoen euro. Daarmee nam het aandeel van de onbetaalde schuld die gerelateerd is aan preferente vorderingen van de fiscus en het UWV af van 23,9 procent naar 18,7 procent. Ten opzichte van 2010 is de afgeloste schuld inclusief de schuld aan boedelkosten toegenomen van 428 naar 464 miljoen euro. Daarmee nam de afgeloste schuld als percentage van de totale schuld licht af van 9,9 procent in 2010 naar 9,5 procent in 2015.

Trend vanaf 2004

Sinds 2004 is een opwaartse trend zichtbaar in de omvang van de onbetaalde schulden van beëindigde faillissementen. De onbetaalde schulden stegen van 1,7 miljard euro in 2004 naar 4,4 miljard euro in 2015 (figuur 4.1.2). Hoewel in absolute zin voor in 2015 beëindigde faillissementen meer schuld (inclusief boedelkosten) werd afbetaald dan in 2004, is het aandeel van de betaalde schuld op de totale schuld (9,5 procent) het laagste sinds 2004.

4.1.2 Bedrijven en instellingen: Betaalde en onbetaalde schulden beëindigde faillissementen

Gemiddeld onbetaald gebleven schuld per beëindigd faillissement

Meting 2015

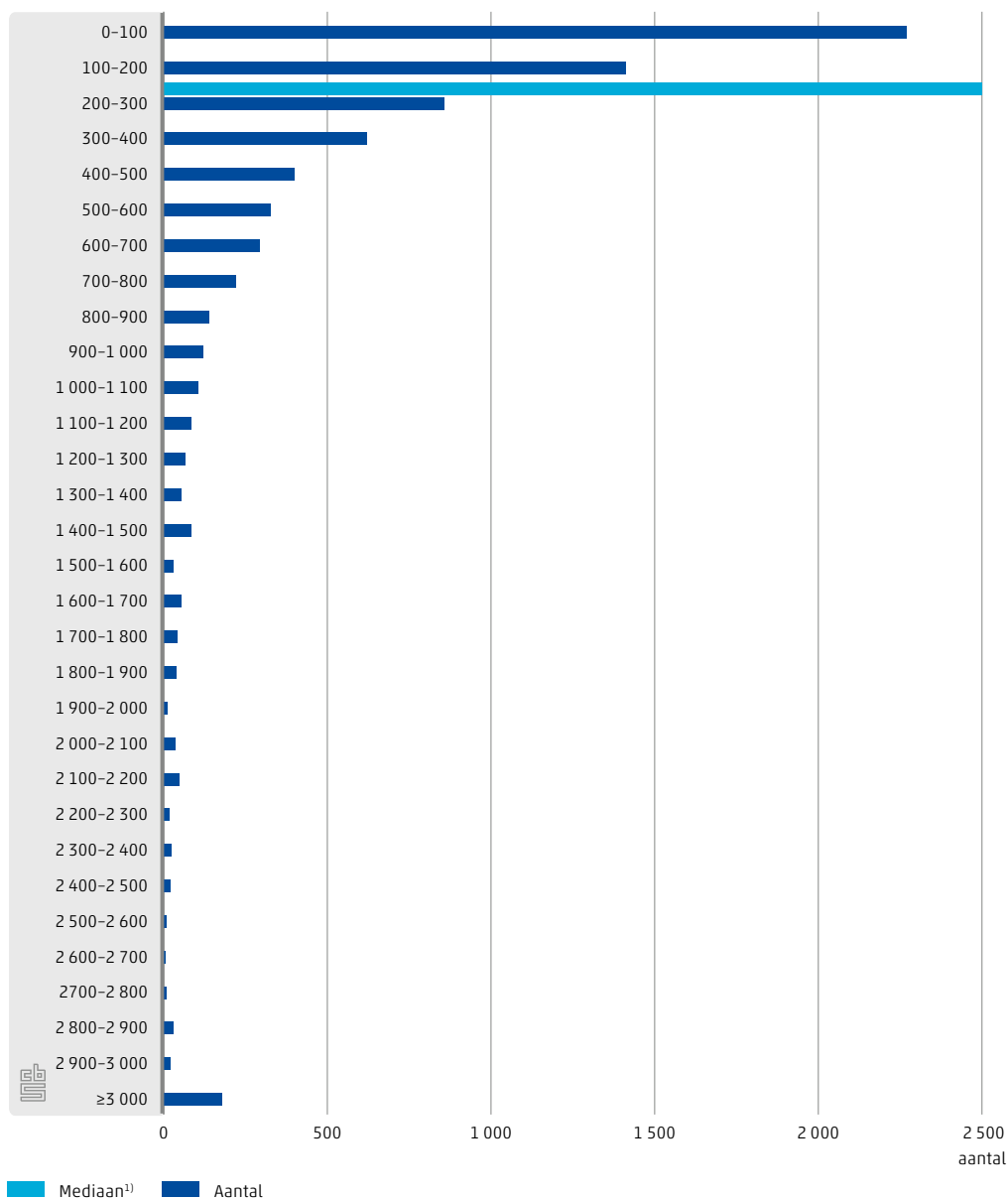
In totaal bleef per in 2015 beëindigd faillissement gemiddeld 582 duizend euro aan onbetaalde schuld achter, waarvan 109 duizend euro aan de fiscus en het UWV (tabel 4.1.3). Bij het merendeel van de beëindigde faillissementen is de onbetaalde schuld beduidend lager dan de gemiddelde onbetaalde schuld. Vijftig procent van de beëindigde faillissementen laat een onbetaalde schuld achter van minder dan 211 duizend euro (figuur 4.1.4). Deze zogeheten mediane waarde ligt 371 duizend euro lager dan het gemiddelde. Het aantal beëindigde faillissementen met een hoge onbetaalde schuld is relatief gezien beperkt, maar trekt de gemiddeld onbetaald gebleven schuld omhoog.

4.1.3 Bedrijven en instellingen: Gemiddeld onbetaald gebleven schuld per faillissement

	2004	2006	2008	2010	2015
	1 000 euro				
Gemiddeld onbetaald gebleven schuld	419	468	681	660	582
waarvan aan fiscus en UWV	104	126	157	158	109
waarvan aan fiscus	.	.	.	.	90
waarvan aan UWV	.	.	.	.	19

Bron: CBS

4.1.4 Frequentieverdeling onbetaald gebleven schulden 2015 (bedrag x 1 000 euro)

Bron: CBS

¹⁾ In deze grafiek is de mediane waarde, 211 duizend euro, met een lichtblauwe lijn aangeduid. 50 procent van de beëindigde faillissementen heeft een onbetaald gebleven schuld lager dan de mediane waarde; 50 procent heeft een hogere onbetaald gebleven schuld.

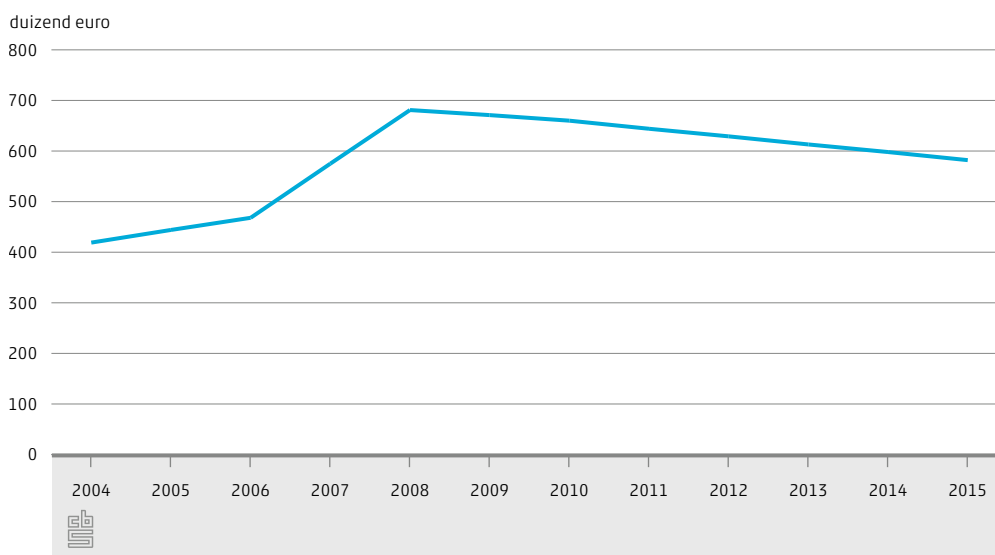
Vergelijking met 2010

De gemiddeld onbetaald gebleven schuld per beëindigd faillissement is afgenomen van 660 duizend euro in 2010 tot 582 duizend euro in 2015 (tabel 4.1.3). Dit is een afname van 11,8 procent. Ook de gemiddeld onbetaald gebleven schuld aan de fiscus en het UWV nam in vergelijking met 2010 sterk af: van 158 duizend euro in 2010 tot 109 duizend euro in 2015. Dit is een daling van 31,0 procent.

Trend vanaf 2004

Waar de totale omvang van de onbetaalde schulden in de afgelopen jaren toenam, neemt sinds 2008 de gemiddelde onbetaalde schuld per faillissement af (figuur 4.1.5). In 2004 bedroeg de gemiddeld onbetaald gebleven schuld 419 duizend euro. Deze steeg tot 681 duizend euro in 2008. Sindsdien nam de onbetaalde schuld per faillissement af tot het niveau van 582 duizend euro per in 2015 beëindigd faillissement. Ten opzichte van 2008 is dit een daling van 14,5 procent. De omvang van de gemiddeld onbetaald gebleven schuld per beëindigd faillissement ligt in 2015 nog 38,9 procent hoger dan in 2004.

4.1.5 Bedrijven en instellingen: Gemiddeld onbetaald gebleven schuld beëindigde faillissementen¹⁾

Bron: CBS

¹⁾ Voor alle lijngrafieken in dit rapport geldt dat deze zijn gebaseerd op gegevens uit de jaren 2004, 2006, 2008, 2010 en 2015. De tussen liggende jaren zijn geïmputeerd.

Aflossing schulden beëindigde faillissementen van bedrijven en instellingen

Meting 2015

De overall recovery rate is een indicator die aangeeft welk deel van de opgetelde schuld van alle faillissementen is terugbetaald. Deze bedraagt 3,2 procent (tabel 4.1.6) voor de in 2015 beëindigde faillissementen van 'bedrijven en instellingen'. Dit is lager dan de in het begin van deze paragraaf vermelde 9,5 procent, omdat bij de berekening van de recovery rates de schulden gerelateerd aan boedelkosten standaard buiten beschouwing worden gelaten.

De gemiddelde recovery rate is een indicator waarmee de gemiddelde procentuele aflossing van de schuld per beëindigd faillissement wordt uitgedrukt. Voor 2015 bedraagt deze 4,8 procent. Dit is 1,6 procent hoger dan de overall recovery rate. Dit verschil laat zien dat bij in 2015 beëindigde faillissementen met een relatief beperkte omvang van de schulden er een hoger deel van de schuld is afgelost dan bij beëindigde faillissementen met een grotere omvang van de schulden. Dit is inzichtelijk gemaakt in tabel 4.1.7, waarin de gemiddelde recovery rate is afgezet tegen de omvang van de totale schuld exclusief de boedelkosten. De gemiddelde recovery rate van in 2015 beëindigde faillissementen met een totale schuld van maximaal 250 duizend euro, ligt met 6,3 procent hoger dan die van beëindigde faillissementen met een hogere totale schuld. Deze recovery rates laten zien dat schuldeisers relatief meer uit de boedel uitgekeerd kregen bij in 2015 beëindigde faillissementen met een schuld tot 250 duizend euro.

4.1.6 Bedrijven en instellingen: Recovery rates van beëindigde faillissementen

	2004	2006	2008	2010	2015
	%				
Overall recovery rate	5,2	14,2	5,7	5,0	3,2
Gemiddelde recovery rate	4,4	4,2	5,7	4,9	4,8

Bron: CBS

4.1.7 Bedrijven en instellingen: Gemiddelde recovery rate naar hoogte totale schuld (exclusief boedelschulden)

	Gemiddelde recovery rate
	%
Hoogte totale schuld (excl. boedelschulden)	
0 tot 250 000 euro	6,3
250 000 tot 1 000 000 euro	2,8
1 000 000 tot 2 000 000 euro	3,6
meer dan 2 000 000 euro	3,2

Bron: CBS

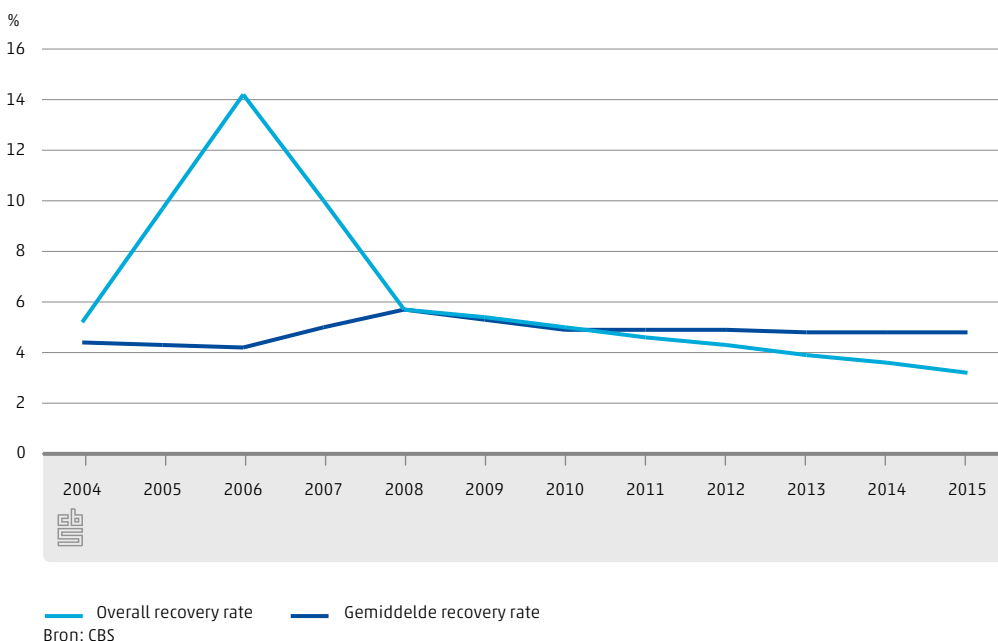
Vergelijking met 2010

Het (beperkte) verschil in de overall en gemiddelde recovery rate dat bij de in 2015 beëindigde faillissementen is geconstateerd, kwam in 2010 niet naar voren. Beide indicatoren lagen in 2010 dicht bij elkaar, hetgeen aangeeft dat de hoogte van de totale schuld per beëindigd faillissement niet veel invloed had op het deel van de schuld dat werd terugbetaald aan de schuldeisers. Opvallend is de daling van de overall recovery rate. Deze indicator daalde van 5,0 procent in 2010 naar 3,2 procent in 2015. Ten opzichte van 2010 is in 2015 relatief minder uit de boedel uitgekeerd aan schuldeisers. De gemiddelde recovery rates van de in 2010 en 2015 beëindigde faillissementen laten qua waarde een vergelijkbaar beeld zien.

Trend vanaf 2004

De overall recovery rate van in 2015 beëindigde faillissementen is de laagste sinds 2004 (figuur 4.1.8). Dit betekent dat een kleiner deel van de schulden vanuit de boedel kon worden uitgekeerd aan de schuldeisers dan in voorgaande jaren. De gemiddelde recovery rate laat in de periode vanaf 2004 tot en met 2015 kleine fluctuaties zien met uitzondering van een uitschieter in 2008. In de periode vanaf 2004 tot en met 2010 is de gemiddelde recovery rate kleiner of gelijk aan de overall recovery rate. In 2015 is de overall recovery rate voor het eerst lager dan de gemiddelde recovery rate, hetgeen duidt op het voorkomen van enkele faillissementen met hoge schulden en lage uitkeringen uit de boedel aan de schuldeisers. In 2015 is van een substantieel aantal grote ondernemingen het faillissement beëindigd.

4.1.8 Bedrijven en instellingen: recovery rates van beëindigde faillissementen

4.2 Besloten vennootschappen

In de voorgaande paragraaf is voor beëindigde faillissementen van 'bedrijven en instellingen' beschreven hoe de totale en onbetaalde schulden, de gemiddeld onbetaald gebleven schuld per beëindigd faillissement en de recovery rates zich hebben ontwikkeld in de afgelopen jaren. In deze paragraaf wordt op vergelijkbare wijze de belangrijkste onderliggende rechtsvorm binnen de groep 'bedrijven en instellingen' beschreven, namelijk de besloten vennootschap (bv). De reden hiervoor is dat de totale en onbetaalde schuld voortkomend uit beëindigde faillissementen van 'bedrijven en instellingen' grotendeels toe te schrijven is aan deze rechtsvorm. Door verder in te zoomen op bv's wordt meer inzicht verkregen in de mate waarin deze rechtsvorm bijdraagt aan de totale en onbetaalde schuld van beëindigde faillissementen. Tevens wordt duidelijk hoe de ontwikkeling van de gemiddeld onbetaald gebleven schuld en de recovery rates zich verhouden tot die van de groep 'bedrijven en instellingen' als geheel.

Totale en onbetaalde schulden

Meting 2015

De totale schuld van bv's waarvan het faillissement in 2015 werd beëindigd, bedraagt 4,4 miljard euro (tabel 4.2.1). Het grootste deel van de schuld, 3,2 miljard euro (72,9 procent) had betrekking op schulden aan overige preferente en concurrente schuldeisers. 664 miljoen euro (15,0 procent) betrof preferente vorderingen van de fiscus. 144 miljoen euro (3,3 procent) betrof preferente vorderingen van de UWV. 393 miljoen euro (8,9 procent) van de schuld had betrekking op boedelkosten. Van de schuld werd in totaal 416 miljoen euro (9,4 procent) terugbetaald, waardoor 4,0 miljard euro aan onbetaalde schuld achterbleef. Aan de overige preferente en concurrente schuldeisers werd 50 miljoen euro (1,5 procent) van de 3,2 miljard euro schuld terugbetaald. Van de preferente vorderingen van de fiscus werd 59 miljoen euro (8,9 procent) geretourneerd. Van de preferente vorderingen van het UWV werd 12 miljoen euro (8,3 procent) afbetaald. Van de schulden veroorzaakt door de boedelkosten werd 295 miljoen euro (75,1 procent) voldaan.

In paragraaf 4.1 werd vermeld dat alle 'bedrijven en instellingen' tezamen een totale schuld achterlieten van 4,9 miljard euro en een onbetaalde schuld van 4,4 miljard euro. Het aandeel van bv's in de totale schuld van 'bedrijven en instellingen' is 90,6 procent. Voor de onbetaalde schuld is dit 90,7 procent. De gezamenlijke bijdragen van alle andere rechtsvormen aan de totale en onbetaalde schuld resulterend uit beëindigde faillissementen van 'bedrijven en instellingen' is minder dan 10 procent. Bv's dragen dus in belangrijke mate bij aan de omvang van de totale en onbetaalde schuld van 'bedrijven en instellingen'.

4.2.1 Besloten vennootschappen: Schuldenopbouw beëindigde faillissementen

	2004	2006	2008	2010	2015
	mln euro				
Schulden aan					
boedelkosten - totaal	125	228	200	252	393
boedelkosten - salaris curator	.	.	.	.	123
boedelkosten - fiscus	.	.	.	.	43
boedelkosten - UWV	.	.	.	.	148
boedelkosten - overig ¹⁾	.	.	.	.	78
preferente vorderingen fiscus en UWV	356	717	717	867	808
fiscus	.	.	.	.	664
UWV	.	.	.	.	144
overige preferente en concurrente schuldeisers	1 131	1 824	2 046	2 444	3 227
Totaal schulden	1 612	2 769	2 963	3 562	4 428
Saldo activa uitgekeerd aan					
boedelschulden	90	164	151	190	295
boedelkosten - salaris curator	.	.	.	.	102
boedelkosten - fiscus	.	.	.	.	35
boedelkosten - UWV	.	.	.	.	88
boedelkosten - overig	.	.	.	.	70
preferente vorderingen fiscus en UWV	30	69	47	63	71
fiscus	.	.	.	.	59
UWV	.	.	.	.	12
overige preferente en concurrente schuldeisers	54	41	130	65	50
Totaal uitgekeerd	173	274	329	318	416
Onbetaald gebleven schuld	1 438	2 496	2 635	3 244	4 012
waarvan aan preferente vorderingen fiscus en UWV	326	649	670	803	736
waarvan aan fiscus	.	.	.	.	605
waarvan aan UWV	.	.	.	.	132

Bron: CBS

¹⁾ Overige boedelkosten bestaan onder meer uit publicatiekosten, kosten voortgang productie en taxatiekosten.

Vergelijking met 2010

In de periode vanaf 2010 tot en met 2015 is de totale schuld van de beëindigde faillissementen van bv's toegenomen van 3,6 miljard euro naar 4,4 miljard euro. Dit is een stijging van 24,3 procent. In dezelfde periode nam de totale schuld van 'bedrijven en instellingen' met 13,6 procent toe, zoals in paragraaf 4.1 al naar voren kwam. Hieruit volgt dat het aandeel van bv's in de totale schuld van 'bedrijven en instellingen' ten opzichte van 2010 is toegenomen. In 2010 bedroeg dat aandeel 82,8 procent, in 2015 90,6 procent.

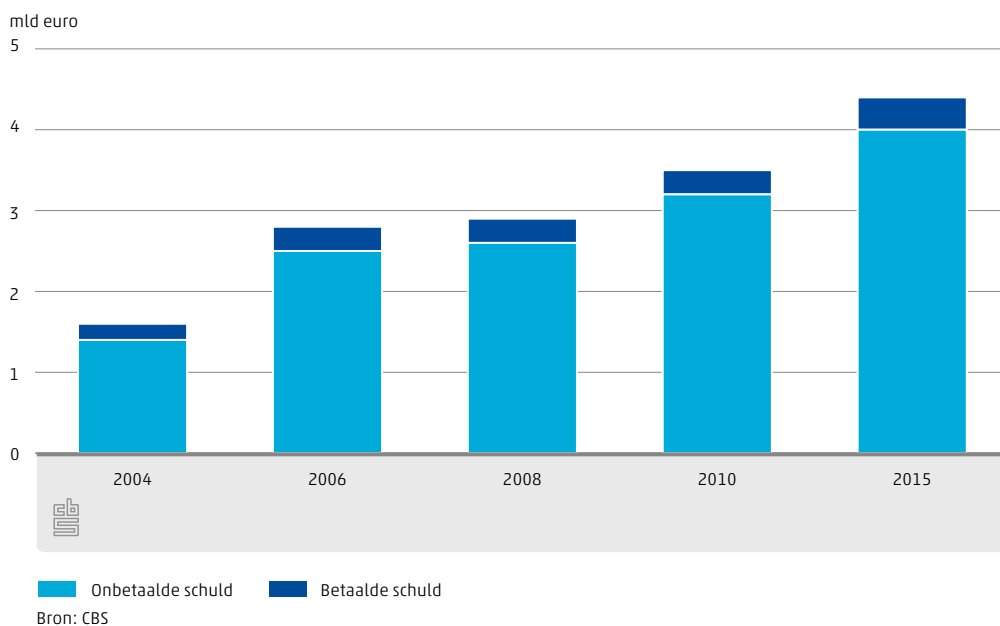
De onbetaalde schuld gerelateerd aan beëindigde faillissementen van bv's steeg in de periode vanaf 2010 tot en met 2015 van 3,2 miljard euro naar 4,0 miljard euro. Dit is een toename van 23,7 procent. Net als voor de totale schuld geldt dat het aandeel van bv's in de onbetaalde schuld van 'bedrijven en instellingen' ten opzichte van 2010 is toegenomen. In 2010 bedroeg het aandeel 83,7 procent, in 2015 was dat 90,7 procent.

In 2010 werd 318 miljoen euro van de schuld afgelost, in 2015 was dat 416 miljoen euro. Relatief gezien zijn de afgeloste schulden in 2010 en 2015 vergelijkbaar: 8,9 procent in 2010 en 9,4 procent in 2015.

Trend vanaf 2004

De onbetaalde schulden laten in de periode vanaf 2004 tot en met 2015 een stijgende lijn zien (figuur 4.2.2). De omvang van de onbetaalde schulden steeg van 1,4 miljard euro in 2004 naar 4,0 miljard euro in 2015. Dit is een toename van 179,0 procent. Ook de afgeloste schulden laten in dezelfde periode in absolute zin een opgaande trend zien. Van 173 miljoen euro in 2004 naar 416 miljoen euro in 2015. Verhoudingsgewijs is het aandeel van de afgeloste schuld in 2015 met 9,4 procent iets lager dan in 2004, toen dit aandeel 10,7 procent was.

4.2.2 Besloten vennootschappen: Betaalde en onbetaalde schulden beëindigde faillissementen

Gemiddeld onbetaald gebleven schuld per beëindigd faillissement

Meting 2015

Per in 2015 beëindigd faillissement van een bv bleef gemiddeld 651 duizend euro aan onbetaalde schuld achter, waarvan 120 duizend euro aan de fiscus en het UWV (tabel 4.2.3). De gemiddeld onbetaald gebleven schuld bij bv's ligt 69 duizend euro hoger (11,9 procent) dan die van de groep 'bedrijven en instellingen'.

4.2.3 Besloten vennootschappen: Gemiddeld onbetaald gebleven schuld per faillissement

	2004	2006	2008	2010	2015
	1 000 euro				
Gemiddeld onbetaald gebleven schuld	491	563	745	715	651
waarvan aan fiscus en UWV	111	146	189	177	120
waarvan aan fiscus	.	.	.	.	98
waarvan aan UWV	.	.	.	.	21

Bron: CBS

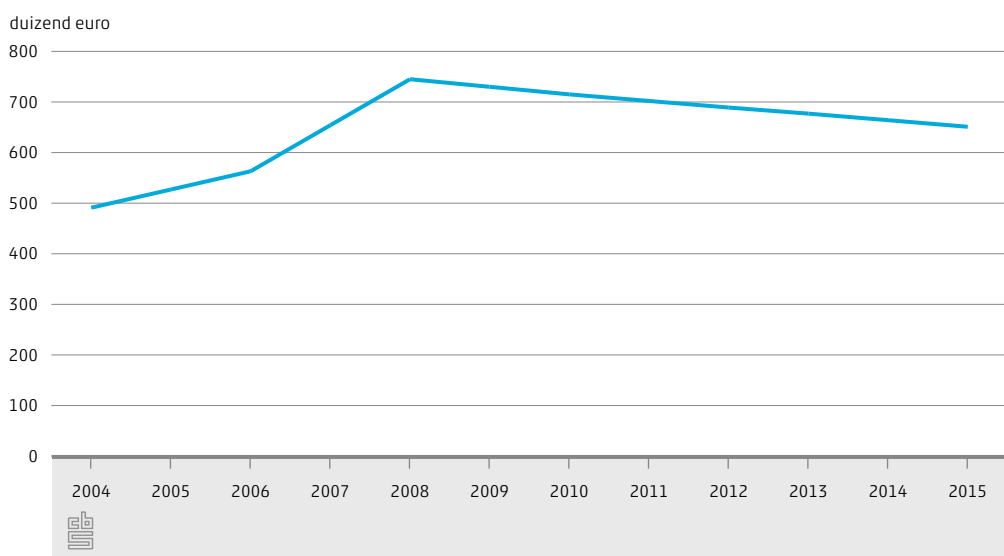
Vergelijking met 2010

De gemiddeld onbetaald gebleven schuld per beëindigd faillissement is voor bv's afgenomen van 715 duizend euro in 2010 tot 651 duizend euro in 2015. Dit komt neer op een afname van 9,0 procent. Ook de gemiddeld onbetaald gebleven schuld aan de fiscus en het UWV nam af. Van 177 duizend euro in 2010 naar 120 duizend euro in 2015. Dit is een daling van 32,2 procent.

Trend vanaf 2004

De ontwikkeling van de gemiddeld onbetaald gebleven schuld in de periode vanaf 2004 tot en met 2015 voor bv's is vergelijkbaar met die van 'bedrijven en instellingen' (figuur 4.2.4). De gemiddeld onbetaald gebleven schuld nam vanaf 2004 tot en met 2008 gestaag toe om vervolgens tussen 2008 en 2015 af te nemen. Ten opzichte van 2008 is de gemiddeld onbetaald gebleven schuld gedaald met 94 duizend euro per beëindigd faillissement in 2015. Dit komt neer op een daling van 12,6 procent. Ten opzichte van 2004 ligt het niveau van de gemiddeld onbetaald gebleven schuld in 2015 160 duizend euro hoger (32,6 procent).

4.2.4 Besloten vennootschappen: Gemiddeld onbetaald gebleven schuld beëindigde faillissementen

Bron: CBS

Aflossing schulden beëindigde faillissementen van besloten vennootschappen

Meting 2015

De overall recovery rate voor de in 2015 beëindigde faillissementen van bv's is 3,0 procent (tabel 4.2.5). De gemiddelde recovery rate bedraagt 4,9 procent. Zowel de overall als de gemiddelde recovery rate zijn in het algemeen vergelijkbaar met die van de 'bedrijven en instellingen'. Het laat zien dat ook bij bv's geldt dat verhoudingsgewijs een groter deel van de schuld is afgelost voor beëindigde faillissementen met een relatief beperkte omvang van de schulden dan bij beëindigde faillissementen met een grotere omvang van de schulden.

4.2.5 Besloten vennootschappen: Recovery rates van beëindigde faillissementen

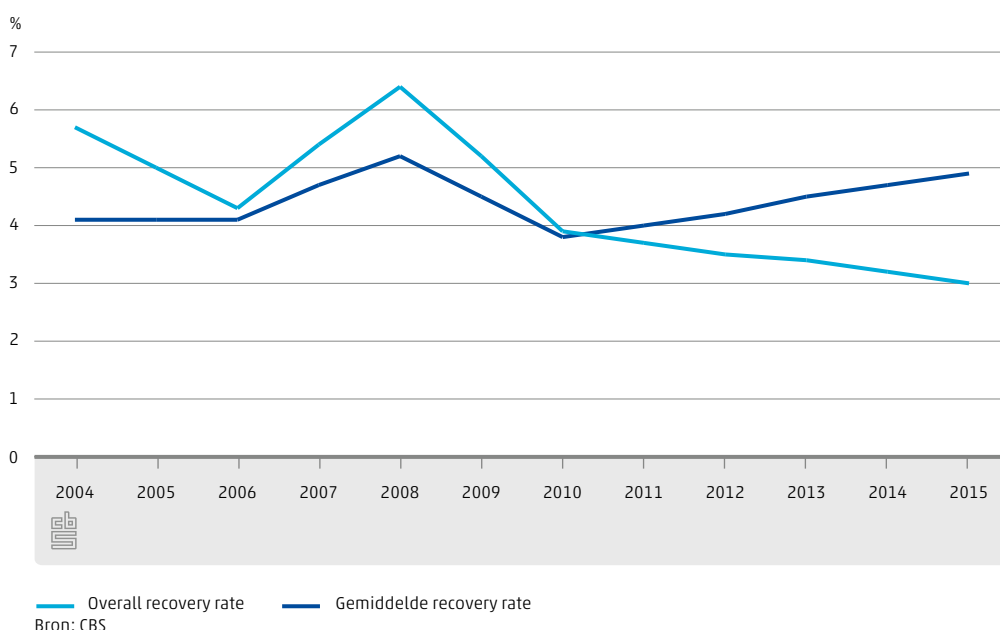
	2004	2006	2008	2010	2015
	%				
Overall recovery rate	5,7	4,3	6,4	3,9	3,0
Gemiddelde recovery rate	4,1	4,1	5,2	3,8	4,9

Bron: CBS

Vergelijking 2010

Ten opzichte van 2010 is de overall recovery rate afgenomen van 3,9 procent naar 3,0 procent in 2015. Dit geeft aan dat van de totale schuld (exclusief boedelkosten) een kleiner deel is afgelost. De gemiddelde recovery rate steeg van 3,8 procent in 2010 naar 4,9 procent in 2015. Het beeld dat hieruit naar voren komt is vergelijkbaar met dat van 'bedrijven en instellingen', zoals beschreven in paragraaf 4.1. Per afzonderlijk beëindigd faillissement is gemiddeld een hoger deel van de schuld afgelost in vergelijking met 2010.

4.2.6 Besloten vennootschappen: recovery rates van beëindigde faillissementen

Hierbij gaat het hoofdzakelijk om beëindigde faillissementen met een relatief kleine schuldenomvang. Een aantal beëindigde faillissementen met een grote schuldenomvang en een relatief laag aflossingspercentage zorgt ervoor dat de overall recovery rate afneemt.

Trend vanaf 2004

Het lange termijn beeld van de overall recovery rate van besloten vennootschappen komt overeen met dat van de groep 'bedrijven en instellingen'. De overall recovery rate is de laagste sinds 2004 (figuur 4.2.6). Dit betekent dat van de totale schuld van in 2015 beëindigde faillissementen (exclusief boedelkosten) een kleiner deel van de schulden vanuit de boedel is uitgekeerd aan schuldeisers in vergelijking met eerdere jaren. De gemiddelde recovery rate laat in de periode 2004–2015 een wisselend beeld zien met waarden tussen 3,8 procent en 5,2 procent. In 2004 en 2008 was de overall recovery rate groter dan de gemiddelde recovery rate. Dit geeft aan dat in deze jaren een aantal faillissementen met een grote schuldenomvang werden beëindigd, waarvan het aflossingspercentage van de schuld boven het gemiddelde lag.

4.3 Natuurlijke personen

In dit onderzoek worden de onbetaalde schulden die voortkomen uit beëindigde faillissementen van 'bedrijven en instellingen' enerzijds en natuurlijke personen anderzijds separaat weergegeven. In dit hoofdstuk zijn alleen de beëindigde faillissementen van natuurlijke personen meegenomen, niet dossiers uit de Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen (WSNP). De reden hiervoor is dat het faillissement van een aanzienlijk deel van de natuurlijke personen is gekoppeld aan het faillissement van een vof waarvan de natuurlijke personen vennoten waren. Uit de brondata is niet altijd eenduidig af te leiden hoe de schulden over vof en natuurlijke personen verdeeld zijn, waardoor dubbelstellingen mogelijk zijn.

Totale en onbetaalde schulden

Meting 2015

De failliete natuurlijke personen hadden bij elkaar een totaalschuld van 347 miljoen euro (tabel 4.3.1). 268 miljoen euro (77,2 procent) kwam voort uit schulden aan overige preferente en concurrente schuldeisers. 55 miljoen euro (15,9 procent) betrof schulden naar aanleiding van preferente vorderingen van de fiscus. 4 miljoen euro (1,2 procent) betrof schulden naar aanleiding van preferente vorderingen van het UWV. 20 miljoen euro van de schuld (5,8 procent) had betrekking op boedelkosten. Van de totale schuld werd 32 miljoen euro (9,2 procent) voldaan, zodat in totaal 315 miljoen euro aan onbetaalde schulden achterbleef. Aan de overige preferente en concurrente schuldeisers werd 12 miljoen euro van de 268 miljoen euro schuld uitgekeerd (4,5 procent). Van de preferente vorderingen van de fiscus werd 4 miljoen euro (7,3 procent) voldaan. Van de preferente vorderingen van het UWV werd eveneens 1 miljoen euro (25,0 procent) afbetaald. Van de schulden veroorzaakt door boedelkosten werd 15 miljoen euro (75,0 procent) voldaan.

4.3.1 Natuurlijke personen: Schuldenopbouw van beëindigde faillissementen

	2004	2006	2008	2010	2015
	mln euro				
Schulden aan					
boedelkosten - totaal	8	13	13	18	20
boedelkosten - salaris curator	.	.	.	.	9
boedelkosten - fiscus	.	.	.	.	3
boedelkosten - UWV	.	.	.	.	1
boedelkosten - overig ¹⁾	.	.	.	.	6
preferente vorderingen fiscus en UWV	26	57	78	71	59
fiscus	.	.	.	.	55
UWV	.	.	.	.	4
overige preferente en concurrente schuldeisers	118	143	194	231	268
Totaal schulden	152	213	285	320	347
Saldo activa uitgekeerd aan					
boedelschulden	5	10	10	10	15
boedelkosten - salaris curator	.	.	.	.	7
boedelkosten - fiscus	.	.	.	.	2
boedelkosten - UWV	.	.	.	.	1
boedelkosten - overig	.	.	.	.	6
preferente vorderingen fiscus en UWV	2	3	5	5	5
fiscus	.	.	.	.	4
UWV	.	.	.	.	0
overige preferente en concurrente schuldeisers	2	4	6	6	12
Totaal uitgekeerd	9	17	21	21	32
Onbetaald gebleven schuld	143	195	265	299	315
waarvan aan preferente vorderingen fiscus en UWV	24	54	73	66	54
waarvan aan fiscus	.	.	.	.	51
waarvan aan UWV	.	.	.	.	3

Bron: CBS

¹⁾ Overige boedelschulden bestaan onder meer uit publicatiekosten, kosten voortgang productie en taxatiekosten.

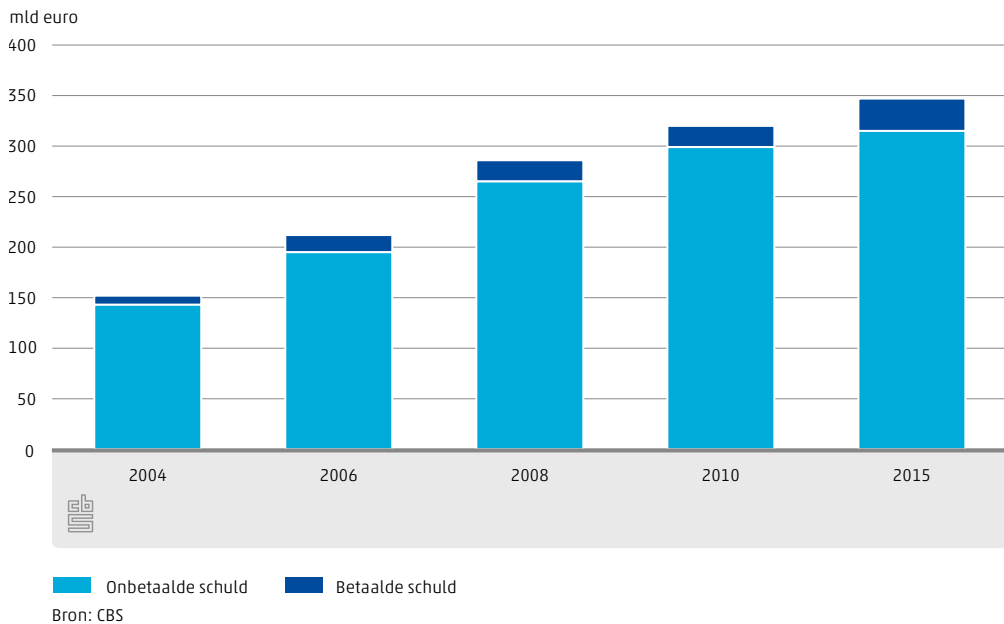
Vergelijking met 2010

De totale schulden gerelateerd aan beëindigde faillissementen van natuurlijke personen stegen van 320 miljoen euro in 2010 naar 347 miljoen euro in 2015. Dit is een stijging van 8,4 procent. De onbetaald gebleven schuld nam eveneens toe. Van 299 miljoen euro in 2010 naar 315 miljoen euro in 2015. Een toename van 5,4 procent.

Trend vanaf 2004

Net als bij de groep 'bedrijven en instellingen' het geval was, nemen ook de totale en onbetaalde schuld in de periode vanaf 2004 tot en met 2015 stapsgewijs toe (figuur 4.3.2). De totale schuld stijgt van 152 miljoen euro in 2004 naar 347 miljoen euro in 2015. Dit is een toename van 128,3 procent. Ook de omvang van de onbetaalde schulden neemt in dezelfde periode toe. In 2010 werd 143 miljoen euro onbetaalde schuld gemeten, in 2015 315 miljoen euro. Dit is een stijging van 120,3 procent. Hoewel de totale en onbetaalde schuld toenemen, laat de schuld aan de fiscus en het UWV sinds 2008 een dalende lijn zien. Het deel van de schuld dat werd afgelost was met 9,2 procent het hoogst in 2015.

4.3.2 Natuurlijke personen: Betaalde en onbetaalde schulden beëindigde faillissementen

Gemiddeld onbetaald gebleven schuld per beëindigd faillissement

Meting 2015

In totaal bleef per in 2015 beëindigd faillissement gemiddeld 231 duizend euro aan onbetaalde schuld achter, waarvan 40 duizend euro betrekking heeft op de preferente vorderingen van de fiscus en het UWV (tabel 4.3.3). De gemiddeld onbetaald gebleven schuld per beëindigd faillissement van natuurlijke personen ligt 351 duizend euro lager dan die van de groep 'bedrijven en instellingen'.

4.3.3 Natuurlijke personen: Gemiddeld onbetaald gebleven schuld per faillissement

	2004	2006	2008	2010	2015
	1 000 euro				
Gemiddeld onbetaald gebleven schuld	81	68	117	169	231
waarvan aan fiscus en UWV	14	19	32	37	40
waarvan aan fiscus	.	.	.	.	37
waarvan aan UWV	.	.	.	.	3

Bron: CBS

Vergelijking met 2010

De gemiddeld onbetaald gebleven schuld per beëindigd faillissement nam toe van 169 duizend euro in 2010 tot 231 duizend euro in 2015. Dit is een toename van 36,7 procent. Ook de gemiddeld onbetaald gebleven schuld aan de fiscus en het UWV steeg licht, van 37 duizend euro in 2010 tot 40 duizend euro in 2015. Dit is een stijging van 8,1 procent.

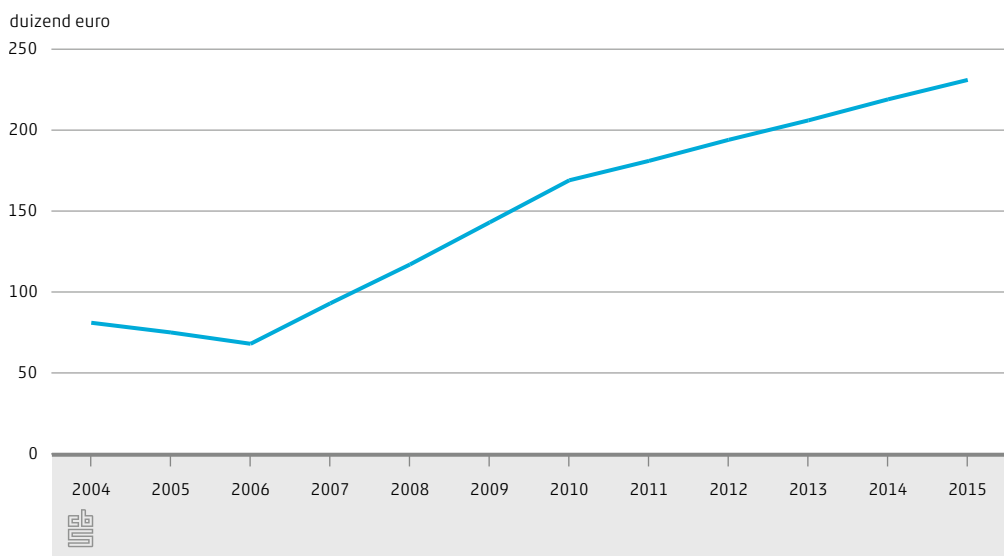

De toename van de gemiddeld onbetaald gebleven schuld in de periode vanaf 2010 tot en met 2015 wijkt af van het beeld bij de groep 'bedrijven en instellingen'. Voor deze groep daalde de gemiddeld onbetaald gebleven schuld met 11,8 procent.

Trend vanaf 2004

In de periode vanaf 2004 tot en met 2015 neemt met uitzondering van 2006 de gemiddeld onbetaald gebleven schuld van beëindigde faillissementen van natuurlijke personen gestaag toe (figuur 4.3.4). In 2004 bedroeg de gemiddeld onbetaald gebleven schuld 81 duizend euro; in 2015 was dat 231 duizend euro. Dit is een toename van 185,2 procent. Daar waar bij de groep 'bedrijven en instellingen' de gemiddeld onbetaald gebleven schuld vanaf 2008 afneemt, is bij de natuurlijke personen een stijging zichtbaar.

4.3.4 Natuurlijke personen: Gemiddeld onbetaald gebleven schuld beëindigde faillissementen

Bron: CBS

Aflossing schulden beëindigde faillissementen van natuurlijke personen

Meting 2015

De overall recovery rate van de in 2015 beëindigde faillissementen van natuurlijke personen bedraagt 5,2 procent (tabel 4.3.5). De gemiddelde recovery rate per faillissement bedraagt 7,7 procent. Zowel de overall als de gemiddelde recovery rate is bij natuurlijke personen groter dan bij de groep 'bedrijven en instellingen'. Dit geeft aan dat voor in 2015 beëindigde faillissementen van natuurlijke personen een groter deel van de schuld is afgelost aan de schuldeisers dan bij 'bedrijven en instellingen'.

4.3.5 Natuurlijke personen: Recovery rates van beëindigde faillissementen

	2004	2006	2008	2010	2015
	%				
Overall recovery rate	2,8	3,5	3,7	3,6	5,2
Gemiddelde recovery rate	4,5	6,5	9,7	3,5	7,7

Bron: CBS

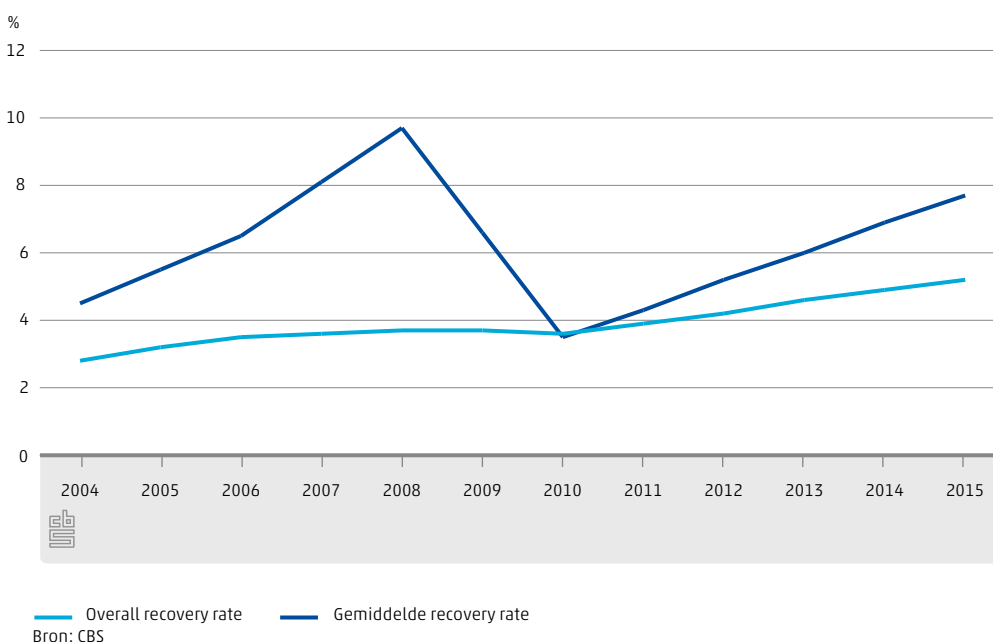
Vergelijking met 2010

In vergelijking met 2010 is in 2015 een groter deel van de schuld afgelost aan de schuldeisers. Dit komt tot uitdrukking in een stijging van de overall recovery rate: van 3,6 procent in 2010 naar 5,2 procent in 2015. Ook het deel van de schuld dat gemiddeld per faillissement werd afgelost aan schuldeisers nam toe, van 3,5 procent in 2010 naar 7,7 procent in 2015.

Trend vanaf 2004

Sinds 2004 is het deel van de schuld (exclusief boedelkosten) dat bij schuldeisers is afgelost vanuit de boedel van beëindigde faillissementen van natuurlijke personen, toegenomen van 2,8 procent in 2004 naar 5,2 procent in 2015 (figuur 4.3.6). Bij de groep 'bedrijven en instellingen' nam de overall recovery rate in de periode 2010 tot 2015 juist af. De gemiddelde recovery rate laat een wat wisselend beeld zien in de periode 2004-2015. Met uitzondering van 2010 ligt de gemiddelde recovery rate hoger dan de overall recovery rate. Dit wijst erop dat in de periode vanaf 2004 tot en met 2015 een aantal beëindigde faillissementen van natuurlijke personen voorkwam met relatief hoge schulden en aflossingspercentages onder de gemiddelde recovery rate.

4.3.6 Natuurlijke personen: recovery rates van beëindigde faillissementen

5.

Strafbare en of

onrechtmatige

benadeling

Hoofdstuk 4 ging in op de gevolgen van faillissementen, namelijk de schulden die voortkomen uit beëindigde faillissementen en de mate waarin deze schulden onbetaald blijven. Dit hoofdstuk belicht in hoeverre er bij de beëindigde faillissementen sprake was van strafbare en of onrechtmatige benadeling van schuldeisers. De tabellen in dit hoofdstuk laten de gegevens zien voor 'bedrijven en instellingen' als totaal en voor de onderliggende (groepen van) rechtsvormen: emz, bv's, vof's en 'overige rechtsvormen'. De cijfers die in dit hoofdstuk gepresenteerd worden zijn gebaseerd op een steekproef. In de tekst zijn met name de ontwikkelingen van 'bedrijven en instellingen' als totaal belicht. Daar waar bij de onderliggende rechtsvormen afwijkende trends bestaan in vergelijking met die van 'bedrijven en instellingen' als groep, zijn deze eveneens benoemd.

5.1 Algemeen

In zijn algemeenheid is er sprake van strafbare en of onrechtmatige benadeling als de gefailleerde voorafgaand aan het faillissement ten koste van de schuldeisers handelingen heeft ondernomen die onrechtmatig zijn of in aanmerking komen voor strafbare vervolging. Conform voorgaande CBS-onderzoeken is in dit rapport onderscheid gemaakt tussen drie categorieën, te weten i) *geen*, ii) *zekere* en iii) *waarschijnlijke* strafbare en of onrechtmatige benadeling. Van *zekere* strafbare en of onrechtmatige benadeling is sprake als de curator aangifte heeft gedaan bij het meldpunt faillissementsfraude of als er een procedure of schikking is geweest in verband met paulianeus handelen (in de zin van art. 42 en 47Fw.), bestuurdersaansprakelijkheid of onrechtmatig handelen. Van *waarschijnlijke* strafbare en of onrechtmatige benadeling is in dit onderzoek sprake als het sterke vermoeden van de curator bestaat van paulianeus handelen, bestuurdersaansprakelijkheid of onrechtmatig handelen, maar geen schikking, succesvolle procedure of aangifte heeft plaatsgevonden. Omdat paulianeus handelen in voorkomende gevallen wel, maar niet per definitie strafbaar handelen oplevert, wordt in dit rapport gesproken van strafbaar of onrechtmatig handelen.

Voor de interpretatie van de cijfers is het belangrijk te onderkennen dat in veel gevallen het bedrag dat gemoeid is met paulianeus handelen, bestuurdersaansprakelijkheid of onrechtmatig handelen niet de gehele schuldenlast betreft, maar in veel gevallen enkel een gedeelte van de onbetaalde schuld. Uit de faillissementsdossiers kan niet eenduidig afgeleid worden welk deel van de schuld het gevolg is of verbonden is met die strafbare en of onrechtmatige benadeling. Dit kan de gehele schuld zijn, maar ook slechts een klein gedeelte. Aan de andere kant zijn de schulden wellicht groter dan in de dossiers wordt vermeld, omdat bijvoorbeeld niet alle schuldeisers een claim hebben ingediend¹⁾. In dit hoofdstuk wordt onder meer een overzicht gegeven van de schulden die voorkomen in faillissementsdossiers met *zekere* of *waarschijnlijke* strafbare en of onrechtmatige benadeling van schuldeisers, maar met twee duidelijke kanttekeningen: 1) er is geen causale relatie tussen *zekere* of *waarschijnlijke* strafbare en of onrechtmatige benadeling

¹⁾ In bijlage II is een toelichting bij het gebruik van cijfers in dit rapport opgenomen.

en de omvang van de onbetaalde schuld, en 2) het blijft onduidelijk voor welk deel van de schuld de *zekere* of *waarschijnlijke* strafbare en of onrechtmatige benadeling verantwoordelijk is.

In paragraaf 5.2 zijn voor 'bedrijven en instellingen' als totaal en voor de onderliggende rechtsvormen de aandelen van *geen*, *zekere* en *waarschijnlijke* strafbare en of onrechtmatige benadeling inzichtelijk gemaakt.

Paragraaf 5.3 brengt in beeld welk deel van de totaal onbetaald gebleven schulden samenvalt met beëindigde faillissementen waarbij sprake was van strafbare en of onrechtmatige benadeling.

In paragraaf 5.4 zijn de gemiddeld onbetaald gebleven schulden beschreven voor faillissementen met *geen*, *zekere* en *waarschijnlijke* strafbare en of onrechtmatige benadeling.

5.2 Aandeel faillissementen met strafbare en of onrechtmatige benadeling

Deze paragraaf maakt voor 'bedrijven en instellingen' en de onderliggende rechtsvormen inzichtelijk in welke mate er bij beëindigde faillissementen sprake was van *geen*, *zekere* en *waarschijnlijke* strafbare en of onrechtmatige benadeling.

Meting 2015

Bij 69,8 procent van de in 2015 beëindigde faillissementen van 'bedrijven en instellingen' is er *geen* sprake van strafbare en of onrechtmatige benadeling (tabel 5.2.1). In 17,3 procent van de gevallen is sprake van *zekere* strafbare en of onrechtmatige benadeling. *Waarschijnlijke* strafbare en of onrechtmatige benadeling komt voor bij 12,8 procent van de in 2015 beëindigde faillissementen van 'bedrijven en instellingen'.

Strafbare en of onrechtmatige benadeling komt het minst voor bij vof's en emz. In 87,8 procent van de beëindigde faillissementen van vof's komt *geen* strafbare en of onrechtmatige benadeling voor. Voor emz is dit percentage 79,6 procent. *Zekere* strafbare en of onrechtmatige benadeling komt verhoudingsgewijs het meest voor bij faillissementen van overige rechtspersonen (20,9 procent) en bv's (18,9 procent).

Vergelijking met 2010

Van de in 2010 beëindigde faillissementen van 'bedrijven en instellingen' was bij 23,6 procent sprake van *zekere* of *waarschijnlijke* strafbare en of onrechtmatige benadeling van schuldeisers. In 2015 is dat aandeel gegroeid naar 30,1 procent. Dit is een toename van 6,5 procentpunt, die vooral werd veroorzaakt door de stijging van het aandeel *zekere* strafbare en of onrechtmatige benadeling (+5,5 procentpunt). Het percentage faillissementen met *waarschijnlijke* strafbare en of onrechtmatige benadeling steeg met 1,0 procentpunt in de periode van 2010 tot en met 2015.

De toename van strafbare en of onrechtmatige benadeling tussen 2010 en 2015 is te zien bij alle onderscheiden rechtsvormen. Bij emz was de toename met 9,6 procentpunt het hoogst. Bij vof's nam het percentage benadeling relatief gezien het minst toe met 4,2 procentpunt.

5.2.1 Strafrechtelijke of onrechtmatige benadeling van schuldeisers naar rechtsvorm

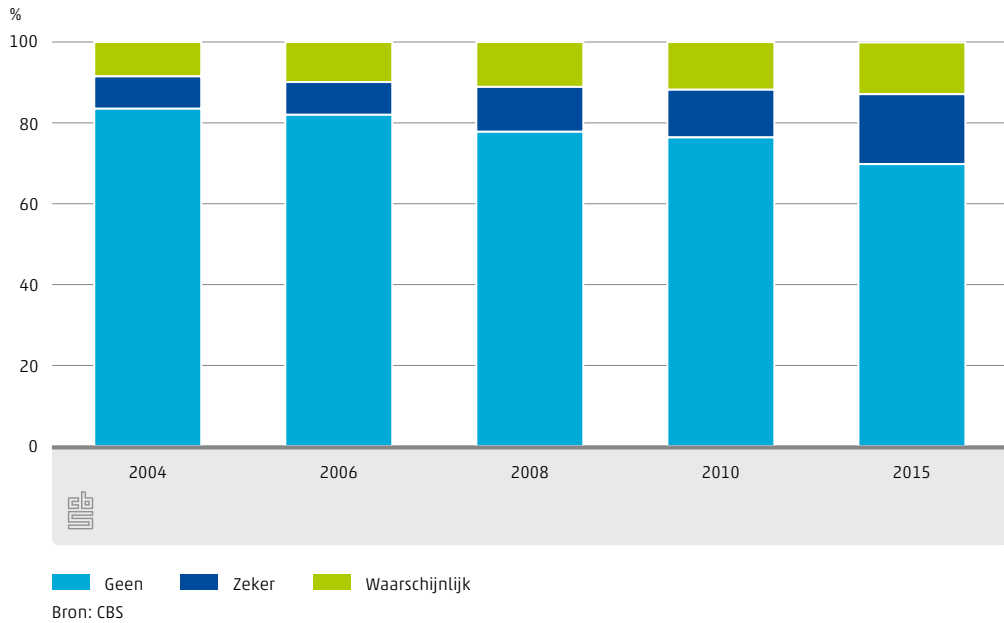
	Eenmanszaken	Besloten vennootschappen	Vennootschappen onder firma	Overige rechtsvormen	Totaal (=Bedrijven en instellingen)
	%				
2004					
Geen	88,7	81,6	97,1	74,6	83,5
Zeker	4,9	9,2	1,5	10,2	8,0
Waarschijnlijk	6,4	9,1	1,5	15,2	8,5
Totaal	100	100	100	100	100
2006					
Geen	91,7	78,8	90,8	78,8	82
Zeker	4,1	9,4	4,4	8,4	8,1
Waarschijnlijk	4,2	11,8	4,7	12,8	9,9
Totaal	100	100	100	100	100
2008					
Geen	87,7	74,5	88,8	76,2	77,8
Zeker	5,9	12,6	7,1	12,1	11,1
Waarschijnlijk	6,4	12,8	4,6	10,9	11,1
Totaal	100	100	100	100	100
2010					
Geen	89,2	73,5	91,9	75,7	76,4
Zeker	5,0	13,4	4,8	9,7	11,8
Waarschijnlijk	5,8	13,0	3,3	14,6	11,8
Totaal	100	100	100	100	100
2015					
Geen	79,6	67,6	87,8	66,4	69,8
Zeker	9,9	18,9	5,0	20,9	17,3
Waarschijnlijk	10,5	13,5	7,3	12,7	12,8
Totaal	100	100	100	100	100

Bron: CBS

Trend vanaf 2004

Het percentage faillissementen van bedrijven en instellingen waarbij sprake is van strafbare en of onrechtmatige benadeling van schuldeisers neemt vanaf 2004 gestaag toe (figuur 5.2.2). In 2004 was bij 16,5 procent van de beëindigde faillissementen sprake van strafbare en of onrechtmatige benadeling. Dit nam in ieder onderzocht jaar toe tot 30,1 procent in 2015. Zowel het percentage faillissementen waar sprake was van *zekere* als het percentage waar sprake was van *waarschijnlijke* strafbare en of onrechtmatige benadeling nam toe tussen 2004 en 2015. Van 2004 tot en met 2010 was de toename in beide jaren vergelijkbaar met 3,8 en 3,3 procentpunt. Vanaf 2010 is met name het percentage faillissementen met *zekere* strafbare en of onrechtmatige benadeling extra toegenomen.

5.2.2 Bedrijven en instellingen: Verdeling beëindigde faillissementen naar strafrechtelijke of onrechtmatige benadeling van schuldeisers

5.3 Onbetaald gebleven schuld en strafbare en of onrechtmatige benadeling

In deze paragraaf wordt inzichtelijk gemaakt welk deel van de onbetaalde schuld van beëindigde faillissementen samenvalt met faillissementen waarbij sprake was van *geen*, *zekere* en *waarschijnlijke* strafbare en onrechtmatige benadeling. Voor de interpretatie van de cijfers is het van belang te onderkennen dat in veel gevallen het bedrag dat gemoed is met paulianeus handelen, bestuurdersaansprakelijkheid of onrechtmatig handelen niet altijd de gehele schuldenlast betreft, maar in veel gevallen enkel een gedeelte van de onbetaalde schuld. De omvang hiervan is niet binnen dit onderzoek bepaald.

Meting 2015

De onbetaalde schuld van in 2015 beëindigde faillissementen van 'bedrijven en instellingen' bedraagt 4,4 miljard euro (tabel 5.3.1). Daarvan behoort 2,87 miljard euro (64,8 procent) tot faillissementen waarbij *geen* sprake is van strafbare en of onrechtmatige benadeling van schuldeisers. Voor 'bedrijven en instellingen' valt in totaal 1,56 miljard euro (35,2 procent) van de onbetaalde schulden samen met beëindigde faillissementen waarbij sprake was van *zekere* en *waarschijnlijke* strafbare en of onrechtmatige benadeling. Hiervan heeft 1,15 miljard euro (26,0 procent) betrekking op faillissementen waarbij sprake was van *zekere* strafbare en of onrechtmatige benadeling. 408 miljoen euro (9,2 procent) is gerelateerd aan faillissementen waarbij sprake was van *waarschijnlijke* strafbare en of onrechtmatige benadeling. Veruit het grootste deel van de onbetaalde schulden van bedrijven en instellingen die samenvallen met faillissementen waar sprake is van *zekere* of *waarschijnlijke* benadeling is te relateren aan bv's. Met 1,4 miljard euro *zekere* of *waarschijnlijke* benadeling maken bv's 92,8 procent uit van het totaal voor 'bedrijven en instellingen'. Van de onderliggende rechtsvormen valt bij de groep 'overige rechtsvormen' het grootste deel van de onbetaalde schuld samen met faillissementen waar sprake was van *zekere* of *waarschijnlijke* benadeling: 46 miljoen euro, hetgeen neerkomt op een aandeel van 46,0 procent. Bij vof's viel 20 miljoen euro (13,6 procent) van de onbetaalde schuld samen met beëindigde faillissementen waarbij sprake was van *zekere* of *waarschijnlijke* benadeling. In vergelijking met de andere rechtsvormen is dit het laagste aandeel.

5.3.1 Onbetaald gebleven schuld bij beëindigde faillissementen naar rechtsvorm en strafrechtelijke of onrechtmatige benadeling van schuldeisers

	Enmanszaken	Besloten vennootschappen	Vennootschappen onder firma	Overige rechtsvormen	Totaal (=Bedrijven en instellingen)
	mln euro				
2004					
Geen	110	1 136	39	104	1 389
Zeker	12	167	0	14	193
Waarschijnlijk	10	135	0	19	165
Totaal	133	1 438	39	137	1 747
2006					
Geen	182	1 955	51	90	2 277
Zeker	16	247	3	18	284
Waarschijnlijk	26	294	3	28	352
Totaal	224	2 496	57	136	2 913
2008					
Geen	154	1 976	64	162	2 356
Zeker	16	294	4	7	322
Waarschijnlijk	14	365	3	302	684
Totaal	184	2 635	71	471	3 361
2010					
Geen	159	2 320	50	63	2 593
Zeker	10	487	4	186	688
Waarschijnlijk	14	436	4	140	593
Totaal	184	3 244	57	389	3 874
2015					
Geen	118	2 566	127	54	2 865
Zeker	32	1 072	10	37	1 151
Waarschijnlijk	15	375	10	9	408
Totaal	165	4 012	147	100	4 423

Bron: CBS

Vergelijking met 2010

In de periode vanaf 2010 tot en met 2015 is de onbetaalde schuld van bedrijven en instellingen die samenvalt met faillissementen waarbij sprake was van *zekere* of *waarschijnlijke* benadeling toegenomen van 1,3 miljard euro naar 1,6 miljard euro. Dit is een stijging van 21,7 procent, die hoofdzakelijk te herleiden is tot bv's. Voor deze rechtsvorm nam de onbetaalde schuld gerelateerd aan *zekere* en *waarschijnlijke* benadeling toe van 0,9 miljard euro in 2010 tot 1,4 miljard euro in 2015 (+56,8 procent). Voor de groep 'overige rechtsvormen' nam de onbetaalde schuld gerelateerd aan *zekere* en *waarschijnlijke* benadeling af van 326 miljoen euro in 2010 naar 46 miljoen euro in 2015 (-85,9 procent).

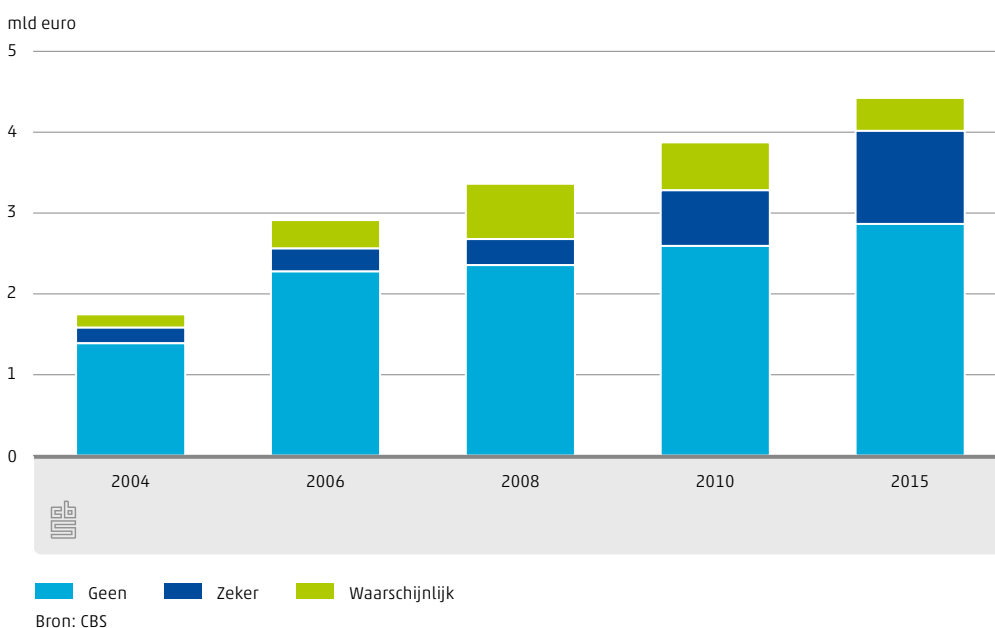
De onbetaalde schuld van faillissementen waarbij sprake was van *zekere* strafbare en of onrechtmatige benadeling nam met een stijging van 67,3 procent sterk toe van 0,7 miljard naar 1,2 miljard euro. De onbetaalde schuld van faillissementen waarbij sprake was van *waarschijnlijke* strafbare benadeling nam af van 593 miljoen naar 408 miljoen euro (-31,2 procent).

Trend vanaf 2004

In 2004 hadden de faillissementen waarbij sprake was van strafbare en of onrechtmatige benadeling van schuldeisers een onbetaalde schuld van 358 miljoen euro (figuur 5.3.2). Dit nam toe tot 1,6 miljard euro in 2015 (+335,5 procent). De stijging is met name terug te zien bij faillissementen waarbij sprake was van *zekere* strafrechtelijke of onrechtmatige benadeling. De onbetaalde schuld groeide voor dit type faillissementen van 0,2 miljard euro in 2004 naar 1,2 miljard euro in 2015 (+496,4 procent), waarbij de toename met name na 2008 gerealiseerd werd.

De toename van de onbetaalde schuld van faillissementen waarbij sprake was van *waarschijnlijke* strafbare en of onrechtmatige benadeling was minder sterk en groeide van 165 miljoen euro in 2004 naar 408 miljoen euro in 2015 (+147,3 procent).

5.3.2 Bedrijven en instellingen: Onbetaald gebleven schuld bij beëindigde faillissementen naar strafrechtelijke of onrechtmatige benadeling van schuldeisers

5.4 Gemiddeld onbetaald gebleven schuld van faillissementen met onrechtmatige benadeling

Deze paragraaf beschrijft de gemiddelde onbetaalde schuld van beëindigde faillissementen, waarbij sprake was van *geen*, *zekere* en *waarschijnlijke* strafbare en onrechtmatige benadeling. Daarmee wordt duidelijk in welke mate de onbetaalde schuld van faillissementen, waarbij sprake is van strafbare en of onrechtmatige benadeling, verschilt van faillissementen waarbij daarvan geen sprake is.

Meting 2015

Beëindigde faillissementen waarbij *geen* sprake is van strafbare en of onrechtmatige benadeling van schuldeisers hebben een gemiddelde onbetaalde schuld van 540 duizend euro (tabel 5.4.1). Faillissementen met *zekere* strafbare en of onrechtmatige benadeling hebben een hogere onbetaalde schuld: 874 duizend euro. De gemiddelde onbetaalde schuld van faillissementen waarbij sprake is van *waarschijnlijke* strafbare en of onrechtmatige benadeling is met 418 duizend euro lager dan bij faillissementen waarbij geen sprake is van strafbare en of onrechtmatige benadeling.

Het patroon van een relatief hoge onbetaald gebleven schuld bij faillissementen met *zekere* strafbare en of onrechtmatige benadeling en een relatief lage schuld bij faillissementen met *waarschijnlijke* strafbare en of onrechtmatige benadeling komt terug in alle onderscheiden rechtsvormen.

Vergelijking met 2010

De gemiddelde onbetaalde schuld van faillissementen *zonder* strafbare en of onrechtmatige benadeling is afgenomen van 579 duizend euro in 2010 naar 540 duizend euro in 2015. Bij faillissementen waarbij sprake is van *zekere* strafbare en of onrechtmatige benadeling nam de gemiddelde onbetaalde schuld af van 993 duizend euro in 2010 naar 874 duizend euro in 2015. De daling wordt veroorzaakt door een forse afname van de gemiddelde onbetaalde schuld bij de groep 'overige rechtsvormen'. In de periode vanaf 2010 tot en met 2015 daalde deze van gemiddeld 5,3 miljoen euro naar gemiddeld 578 duizend euro (-89,1 procent). Bij emz, bv's en vof's nam de gemiddelde onbetaalde schuld bij faillissementen met *zekere* benadeling in dezelfde periode toe met respectievelijk 69,3 procent, 15,5 procent en 5,0 procent.

Bij faillissementen waarbij sprake is van *waarschijnlijke* strafbare en of onrechtmatige benadeling nam de gemiddelde onbetaalde schuld af van 854 duizend euro in 2010 naar 418 duizend euro in 2015 (-51,1 procent). De afname van de gemiddelde onbetaalde schuld bij faillissementen met *waarschijnlijke* strafbare en of onrechtmatige benadeling is zichtbaar in alle rechtsvormen; in het bijzonder bij de groep 'overige rechtsvormen' waar de gemiddelde onbetaalde schuld afnam van 2,6 miljoen euro in 2010 naar 221 duizend euro in 2015 (-91,6 procent).

5.4.1 Gemiddeld onbetaald gebleven schuld in beëindigde faillissementen naar rechtsvorm en strafrechtelijke of onrechtmatige benadeling van schuldeisers

	Eenmans- zaken	Besloten vennootschappen	Vennootschappen onder firma	Overige rechtsvormen	Totaal (=Bedrijven en instellingen)
	1 000 euro				
2004					
Geen	149	475	194	707	400
Zeker	296	617	63	679	576
Waarschijnlijk	194	503	126	646	466
Totaal	159	491	191	695	419
2006					
Geen	158	560	178	502	446
Zeker	314	591	233	951	566
Waarschijnlijk	494	564	199	981	569
Totaal	178	563	182	603	468
2008					
Geen	191	749	300	866	613
Zeker	305	657	208	248	586
Waarschijnlijk	240	806	279	11 180	1 244
Totaal	201	745	293	1 916	680
2010					
Geen	235	696	258	229	579
Zeker	274	799	442	5 314	993
Waarschijnlijk	306	740	496	2 642	854
Totaal	241	715	275	1 075	660
2015					
Geen	212	616	326	270	540
Zeker	464	923	464	578	874
Waarschijnlijk	203	450	311	221	418
Totaal	236	651	332	328	582

Bron: CBS

Bij in 2015 beëindigde faillissementen van 'bedrijven en instellingen' is de gemiddelde onbetaalde schuld bij faillissementen met *waarschijnlijke* strafbare en of onrechtmatige benadeling lager dan bij faillissementen *zonder* strafbare en of onrechtmatige benadeling. Bij in 2010 beëindigde faillissementen is dit niet het geval en ligt de gemiddelde onbetaalde schuld van faillissementen met *waarschijnlijke* strafbare benadeling hoger, ook bij de onderscheiden rechtsvormen.

Trend vanaf 2004

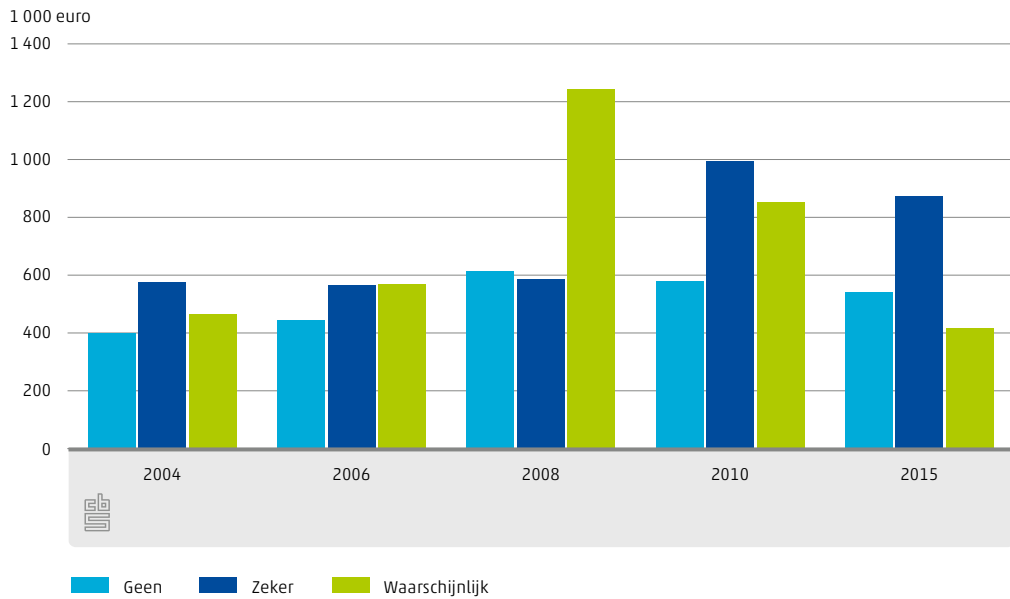
Bij alle 'bedrijven en instellingen' gezamenlijk nam de gemiddelde onbetaalde schuld van faillissementen *zonder* strafbare en of onrechtmatige benadeling van schuldeisers toe van 400 duizend euro in 2004 naar 540 duizend euro in 2015 (+35,0 procent). Met uitzondering van de groep 'overige rechtsvormen' is een stijging van de gemiddelde onbetaalde schuld ook bij de onderliggende rechtsvormen zichtbaar.

Bij faillissementen met *zekere* strafbare en of onrechtmatige benadeling nam de gemiddelde onbetaalde schuld bij 'bedrijven en instellingen' eveneens toe van 576 duizend euro in 2004 naar 874 duizend euro in 2015 (51,7 procent). Ook bij emz, bv's en vof's steeg de gemiddelde onbetaalde schuld. Voor de groep 'overige rechtsvormen' daalde per saldo

de gemiddelde onbetaalde schuld in de periode van 2004 tot en met 2015, hoewel in de tussentijdse jaren soms ook sterke stijgingen voorkwamen.

De gemiddelde onbetaalde schuld van faillissementen met *waarschijnlijke* strafbare en of onrechtmatige benadeling piekte in 2008 met ruim 1,2 miljoen euro. In 2015 kwam de gemiddelde onbetaalde schuld van deze faillissementen uit op 418 duizend euro, het laagst gemeten niveau sinds 2004.

5.4.2 Gemiddeld onbetaald gebleven schuld in beëindigde faillissementen van bedrijven en instellingen naar strafrechtelijke of onrechtmatige benadeling van schuldeisers

Bron: CBS

6.

Bijlagen

I Begrippenlijst

Aanhangig maken van een faillissement

Het aanhangig maken van een faillissement houdt in dat een verzoek tot faillietverklaring wordt ingediend bij de Rechtbank. Een faillissement kan aanhangig gemaakt worden door de schuldenaar zelf of door één of meerdere schuldeisers. Ook het Openbaar Ministerie (OM) en de Rechtbank kunnen een faillissement aanhangig maken. Een omzetting van een surseance van betaling (art. 242 lid 4 Fw) of een schuldsaneringsregeling in een faillissement door de rechter geldt ook als een vorm van aanhangig maken.

Aanvrager

De aanvrager van een faillissement doet het verzoek tot faillietverklaring en maakt daarmee het faillissement aanhangig. Als het verzoek tot faillietverklaring van de schuldenaar in kwestie zelf komt, wordt gesproken van een 'eigen aangifte'. Een faillissement kan ook aangevraagd worden door één of meer schuldeisers (Art. 1 Fw).

Beëindiging van een faillissement

Een faillissement kan worden beëindigd door vernietiging, opheffing van het faillissement (wegens gebrek aan baten), het verbindend worden van de slotuitdelingslijst na verificatie (Art. 193 Fw), het voldoen van alle schulden, een akkoord of (bij natuurlijke personen) door omzetting in een schuldsanering. In het geval van vernietiging of omzetting van het faillissement in een schuldsaneringstraject valt het faillissement buiten de scope van dit onderzoek. Indien een faillissement is vernietigd, wordt in dit onderzoek aangenomen dat er in het geheel geen sprake is geweest van een faillissement. De reden dat een omzetting in schuldsanering buiten de scope van dit onderzoek valt, is dat de daadwerkelijke afwikkeling van de schulden niet binnen het faillissement, maar binnen het schuldsaneringstraject plaatsvindt.

Doorlooptijd van een faillissement

De tijd tussen de datum van faillietverklaring en de datum waarop het faillissement door de rechtbank wordt beëindigd.

Faillissement

Situatie waarin de schuldenaar is opgehouden te betalen. Het faillissement start met de formele faillietverklaring door de rechter. Tijdens het faillissement probeert de curator in het belang van de schuldeisers zoveel mogelijk van de activa te liquideren. De opbrengsten worden conform de in de wet geregelde rangorde verdeeld onder de crediteuren. Het faillissement is afgerond wanneer de rechter het faillissement formeel beëindigt.

Gemiddelde recovery rate

Zie *recovery rate*.

Onbetaalde schulden

Schuld die wegens gebrek aan activa niet aan schuldeisers is afgelost.

Oorzaken van een faillissement

Gebeurtenissen die voor de aanvraag van het faillissement hebben plaatsgevonden en uiteindelijk hebben geleid tot het aanhangig maken van het faillissement. In het onderzoek worden de volgende oorzaken onderscheiden:

- Mismanagement: betreft onder andere onvoldoende inzicht en grip op de financiële en operationele administratie, verplichtingen aangaan die niet nagekomen kunnen worden, gebrekkige voorbereiding op het ondernemerschap, zelfverrijking en het financieel uithollen van de organisatie, wanbeleid, alle gedragingen die de continuïteit van de organisatie in gevaar brengen.
- Economische oorzaken: toename concurrentie, omzet- of prijsdalingen, smaakveranderingen bij het publiek, buitenlandse economische veranderingen en overige economische oorzaken;
- Problemen binnen de directie;
- Faillissement van moeder- of zusterbedrijven;
- (bodem)beslag door de fiscus als gevolg van belastingschulden;
- Overig, zoals een kredietstop of dubieuze handelingen;
- Onbekend, indien oorzaak niet uit de beschikbare informatie af te leiden is.

Overall recovery rate

Zie *recovery rate*.

Overige rechtsvormen

Specifieke categorie rechtsvormen van 'bedrijven en instellingen' binnen dit onderzoek. Het gaat hierbij om naamloze vennootschappen (nv), commanditaire vennootschappen (cv), coöperatieve verenigingen, buitenlandse rechtspersonen en stichtingen.

Rechtsvormen

Voor ondernemingen en organisaties zijn verschillende juridische vormen te onderscheiden. Deze rechtsvormen zijn: eenmanszaak (emz), vennootschap onder firma (vof), commanditaire vennootschap (cv), besloten vennootschap (bv), naamloze vennootschap (nv), buitenlandse rechtspersonen, coöperatieve vereniging en stichting. In dit rapport wordt het totaal van deze rechtsvormen aangeduid met de term 'bedrijven en instellingen'. Nv's, cv's, coöperatieve verenigingen, buitenlandse rechtspersonen en stichtingen zijn in dit rapport samengevoegd tot de groep 'overige rechtsvormen'. Naast de rechtsvormen voor ondernemingen en organisaties worden in dit rapport ook natuurlijke personen onderscheiden.

Recofa

Landelijk overlegorgaan van rechters-commissaris in faillissementen en surseances van betaling. De Recofa valt onder de Raad voor de Rechtspraak.

Recovery rate

Het percentage van de schulden (exclusief boedelkosten) dat uit de boedel terugbetaald wordt aan de preferente en concurrente crediteuren. Er worden in dit rapport twee soorten *recovery rates* onderscheiden: de overall recovery rate en de gemiddelde recovery rate. De *overall recovery rate* geeft aan welk deel van de schulden van alle beëindigde faillissementen terugbetaald wordt aan de preferente en concurrente crediteuren. De *gemiddelde recovery rate* geeft het gemiddelde aan van alle *recovery rates* per faillissement. Onderstaande fictieve voorbeeld verduidelijkt het verschil tussen de *overall* en de *gemiddelde recovery rate*.

Van de faillissementen A, B en C zijn de totale schulden en de terugbetaalde schulden weergegeven in tabel I.1:

I.1 Fictief voorbeeld schulden

Faillissement	Totale schuld	Terugbetaalde schuld
	€	
A	1 000	100
B	100 000	50 000
C	200 000	2 000

De *overall recovery rate* wordt als volgt berekend: $(100+50\,000+2\,000)/(1\,000+100\,000+200\,000)*100=52\,100/301\,000*100=17,3\%$

De *gemiddelde recovery rate* wordt als volgt berekend:

$((100/1\,000)+(50\,000/100\,000)+(2\,000/200\,000))/3*100=(0,1+0,5+0,01)/3*100=20,3\%$

Bij de *gemiddelde recovery rate* tellen alle faillissementen even zwaar mee, terwijl bij de *overall recovery rate* alle faillissementen naar rato van de omvang van de schuld meetellen.

Spir-it

Uitvoerder van alle ICT-onderdelen van de Rechtspraak.

Turbo-liquidatie

Ontbindingswijze van een rechtspersoon zonder formele vereffening, op grond van artikel 2:19 lid 4 Burgerlijk Wetboek, waarin is bepaald dat een rechtspersoon ophoudt te bestaan indien en zover er op dat moment geen baten (meer) zijn¹⁾.

Uitgesproken faillissement

Vonnis van de rechtbank waarmee een bedrijf, instelling of natuurlijke persoon in staat van faillissement verklaard wordt.

¹⁾ Turboliquidatie: oorbaar gebruik, abusievelijk gebruik en misbruik, Nethe, M.Y., Handboek notarieel ondernemingsrecht, B.V., serie van der Heijden Instituut, 2016

II Methodebeschrijving

Databronnen

De basisgegevens voor dit onderzoek zijn afkomstig van Spir-it, de griffies van de Nederlandse rechtbanken en www.rechtspraak.nl. Voor 'bedrijven en instellingen' waarvoor het faillissement in 2015 beëindigd is, zijn de gegevens met behulp van het Algemeen Bedrijfsregister (ABR) van CBS aangevuld met het aantal werkzame personen, rechtsvorm en datum van inschrijving in het Handelsregister. Via dossieronderzoek, hetzij digitaal hetzij op locatie bij de Nederlandse rechtbanken, zijn gegevens verzameld over de beëindigde faillissementen. In totaal zijn 2 139 faillissementsdossiers geanalyseerd: 798 digitaal en 1 341 faillissementsdossiers ter plekke bij de Nederlandse rechtbanken.

Rechtspersonen en natuurlijke personen

De faillissementen zijn onderverdeeld naar diverse gezichtspunten, onder meer naar soort rechtspersoon. In beginsel is onderscheid gemaakt tussen 'bedrijven en instellingen' bestaande uit emz, bv's, vof's, cv's, nv's, stichtingen en buitenlandse rechtsvormen enerzijds en natuurlijke personen (np) anderzijds. Gefailleerde vennoten van eveneens gefailleerde vof's en cv's worden elk als faillissementen van natuurlijke personen geteld. De faillissementen die worden geteld onder emz betreffen juridisch gezien alleen de eigenaren. Indien de failliet in loondienst is, wordt dit faillissement meegeteld bij de natuurlijke personen.

Steekproefontwerp

In tegenstelling tot eerdere CBS-onderzoeken naar de omvang van schulden na faillissementen, is in dit onderzoek voor het schatten van de schulden en het voorkomen van benadeling (hoofdstuk 4 en 5) gebruik gemaakt van een aselechte steekproef in plaats van integrale waarneming. Het aantal faillissementen (hoofdstuk 3) is afgeleid uit integrale databronnen. De omvang van de steekproef is bepaald door gebruik te maken van een algoritme uit de klassieke steekproeftheorie¹⁾:

$$n \geq \frac{N \cdot z^2 \cdot p(1 - p)}{z^2 \cdot p(1 - p) + (N - 1) \cdot F^2}$$

Daarbij staan de variabelen voor:

n = grootte steekproef

z = standaardafwijking

N = grootte populatie

p = kans op bepaalde waarde

F = foutmarge

In het algemeen geldt dat de uitkomst nauwkeuriger is naarmate het aantal steekproefeenheden groter is. Bij dit onderzoek is gekozen voor een betrouwbaarheidsinterval van 95 procent, een standaardafwijking van 1,96 en een p-waarde van 0,5. Dit zijn gebruikelijke waarden bij steekproefonderzoek. Binnen het steekproefontwerp is gekozen voor stratificatie; het opdelen van de populatie gefailleerden in klassen. Het toepassen van stratificatie vergroot de nauwkeurigheid

¹⁾ J. Bethlehem (2009), *Applied Survey Methods: A Statistical Perspective*, John Wiley & Sons, Hoboken, New York.

van de uitkomsten, omdat rekening wordt gehouden met verschillen in rechtsvorm en bedrijfsgrootte binnen de populatie van beëindigde faillissementen. Stratificatie is voor de rechtsvormen bv, vof, emz en de groep 'overige rechtsvormen', waaronder nv's, cv's en stichtingen, toegepast op basis van het aantal werkzame personen (wp). Daarbij zijn vier klassen onderscheiden: 0-9 wp, 10-49 wp, 50-99 wp en 100 of meer wp. In het geval van natuurlijke personen, waarbij het steeds gaat om een individuele persoon, is stratificatie op basis van het aantal werkzame personen niet van toepassing. Steekproeven zijn getrokken voor de strata 0-9 wp, 10-49 wp en 50-99 wp. Op gefailleerden met 100 of meer werkzame personen is geen steekproef toegepast, deze zijn allemaal waargenomen. Op basis van de verdeling van de totale populatie gefailleerden naar rechtsvorm en aantal werkzame personen (tabel II.1) is de theoretische steekproefomvang bepaald met een foutenmarge van 5 procent (tabel II.2).

II.1 Verdeling van in 2015 beëindigde faillissementen naar rechtsvorm en aantal werkzame personen

Werkzame personen	Emz	Bv	Overige rechtsvorm		Np	Totaal
			Vof			
	Aantal					
0 t/m 9	683	4 740	399	270		6 092
10 t/m 49	14	1 191	41	31		1 277
50 t/m 99	0	141	1	1		143
>= 100	0	87	1	2		90
n.v.t.					1 362	1 362
Totaal	697	6 159	442	304	1 362	8 964

Bron: CBS

II.2 Theoretische verdeling steekproefeenheden van in 2015 beëindigde faillissementen naar rechtsvorm en aantal werkzame personen

Werkzame personen	Emz	Bv	Overige rechtsvorm		Np	Totaal
			Vof			
	Aantal					
0 t/m 9	274	398	218	178		1 068
10 t/m 49	12	326	37	23		398
50 t/m 99	0	115	1	1		117
>= 100	0	87	1	2		90
n.v.t.					333	333
Totaal	286	926	257	204	333	2 006

Tabel II.1 laat zien dat bv's het overgrote deel uitmaken van het totale aantal gefailleerden. Om de kwaliteit van de schattingen verder te verhogen, is het aantal steekproefeenheden voor de rechtsvorm bv in de strata 0 t/m 9 en 10 t/m 49 wp in beperkte mate uitgebreid. De reden hiervoor is dat, zoals in dit rapport naar voren is gekomen, de bijdrage van bv's ook in de totale en onbetaalde schulden veruit het grootst zijn in vergelijking met andere rechtsvormen. Bv's dragen voor 90,7 procent bij aan de onbetaald gebleven schulden van beëindigde faillissementen van 'bedrijven en instellingen'. Door het aantal steekproefeenheden met 209 uit te breiden is de kwaliteit van de schatting van de totale

en onbetaalde schulden van bv's verbeterd. De definitieve aantallen steekprofeenheden zijn weergegeven in tabel II.3. De steekproeftrekking is gerandomiseerd uitgevoerd binnen elk stratum.

II.3 Definitieve verdeling steekprofeenheden van in 2015 beëindigde faillissementen naar rechtsvorm en aantal werkzame personen

Werkzame personen	Emz	Bv	Vof	Overige rechtsvorm	Np	Totaal
	Aantal					
0 t/m 9	262	584	193	175		1 214
10 t/m 49	12	354	33	21		420
50 t/m 99	0	110	1	1		112
>= 100	0	87	1	2		90
n.v.t.					303	303
Totaal	274	1 135	228	199	303	2 139

Uitvoering dossieronderzoek

De opzet van het dossieronderzoek sluit aan bij eerdere CBS-onderzoeken naar de omvang van schulden na faillissementen. Voor de uitvoering van het dossieronderzoek werd vrijwel uitsluitend gebruik gemaakt van openbare faillissementsverslagen, inclusief de bijbehorende financiële eindrapportages. De informatie in deze verslagen is door curatoren opgesteld volgens Recofa-richtlijnen voor faillissementen en surseances van betaling. Het merendeel van de faillissementsdossiers is bij de rechtbanken ter plaatse onderzocht. Een beperkt deel van de faillissementsdossiers werd digitaal via het Centraal Insolventieregister bestudeerd²⁾. Voor enkele digitale dossiers bleek de informatie in de openbare verslagen niet toereikend en is gebruik gemaakt van aanvullende informatie uit de dossiers op de rechtbanken. In het onderzoek zijn dossiers van alle rechtbanken in Nederland betrokken.

Uit de faillissementendossiers werd over de volgende onderwerpen informatie verzameld:

- Oorzaak van het faillissement
- Aanhangig maken van het faillissement
- Bestuurdersaansprakelijkheid
- Onrechtmatig handelen
- Paulianeus handelen
- Aangifte/melding door curator bij centraal meldpunt faillissementsfraude
- Financiële gegevens, waaronder betaalde en onbetaalde boedelschulden, preferente en concurrente vorderingen, salaris curator.

In die gevallen waarbij activa aanwezig waren en er in de dossiers geen informatie beschikbaar was over het door curatoren bestede aantal uren, werd 10 uur en een standaard uurtarief van 242 euro inclusief BTW aangehouden³⁾.

Een klein deel van de geselecteerde faillissementsdossiers waren bij de rechtbanken niet beschikbaar. In totaal zijn, verspreid over de rechtsvormen emz, vof, np's en 'overige

²⁾ Het Centraal Insolventieregister is benaderd via www.rechtspraak.nl

³⁾ Dit is het uurtarief uit 2015 zoals dat op de website van Insolad vermeldt staat: <https://www.insolad.nl/nieuws/basisuurtarief-curatoren-en-bewindvoerders-2015/>.

rechtsvormen', 76 dossiers minder geanalyseerd dan geprognoseerd. Het effect op de kwaliteit van de cijfers is klein, zeker als het gaat om de totale onbetaalde schuld, waarin de gesommeerde bijdrage van deze rechtsvormen minder dan 10 procent is.

Per faillissementsdossier werd de verzamelde informatie in een door CBS ontworpen standaardjabloon geregistreerd. Een aantal financiële gegevens werd automatisch afgeleid uit de verzamelde informatie, zoals onbetaalde schulden. Alle sjablonen zijn gearchiveerd in een database, waarin verdere databewerking en analyses werden uitgevoerd.

Strafbare en of onrechtmatige benadeling

Bij het dossieronderzoek naar onbetaald gebleven schulden van beëindigde faillissementen is ook nagegaan in hoeverre er in dossiers sprake is van strafbare en of onrechtmatige benadeling van schuldeisers. Daartoe is per faillissementsdossier bepaald of er sprake is van actio Pauliana, zoals bedoeld in art. 42 Fw, van bestuurdersaansprakelijkheid, zoals bedoeld in art. 2:248 BW of van onrechtmatig handelen. Deze kan ontstaan door het verrichten van handelingen die strafbaar zijn gesteld in titel XXVI van het Wetboek van Strafrecht (benadeling van schuldeisers of rechthebbenden, artikel 340-349), het nalaten van verplichte handelingen of het stelselmatig niet betalen van verschuldigde premies van de volks- en werknemersverzekeringen. Omdat paulianeus handelen in voorkomende gevallen wel maar niet per definitie strafbaar handelen oplevert, wordt gesproken van strafbaar of onrechtmatig handelen. In dit onderzoek wordt onderscheid gemaakt tussen *zekere* en *waarschijnlijke* strafbare en of onrechtmatige benadeling.

Er is sprake van *zekere* strafbare en of onrechtmatige benadeling van schuldeisers als er sprake is van één of meer van de volgende situaties:

- Er is sprake van bestuurdersaansprakelijkheid en er is een schikking geweest en/of er is een succesvolle procedure geweest.
- Er is sprake van paulianeus handelen en er is een schikking geweest en/of er is een succesvolle procedure geweest.
- Er is sprake van onrechtmatig handelen en er is een schikking geweest en/of er is een succesvolle procedure geweest.
- Er is aangifte gedaan door de curator.

Van *waarschijnlijke* strafbare en of onrechtmatige benadeling is sprake in één of meer van de volgende situaties:

- Er is sprake van vermoedens van bestuurdersaansprakelijkheid, maar er is geen succesvolle procedure geweest of er is niet overgegaan tot het nemen van rechtsmaatregelen of schikking;
- Er is sprake van vermoedens van paulianeus handelen, maar er is geen succesvolle procedure geweest of er is niet overgegaan tot het nemen van rechtsmaatregelen of schikking;
- Er is sprake van vermoedens van onrechtmatig handelen, maar er is geen succesvolle procedure geweest of er is niet overgegaan tot het nemen van rechtsmaatregelen of schikking.

In vergelijking met de eerdere CBS-onderzoeken naar schulden en oorzaken na faillissementen zijn deze criteria ongewijzigd.

Databewerking en analyse

Gedurende het verzamelen van de informatie werd regelmatig gecontroleerd op afwijkende waarden. Hiertoe werd per financiële variabele het 95 procent-betrouwbaarheidsinterval

bepaald. Alle waarden die buiten het interval vielen werden gecontroleerd op juistheid. Indien noodzakelijk werd een correctie toegepast.

De totale waarden van de financiële gegevens per rechtsvorm en clusters van rechtsvormen, werden berekend door:

- per stratum niet-representatieve waarden (uitbijters) te bepalen;
- per stratum ophoogfactoren te berekenen en deze te vermenigvuldigen met de financiële gegevens uit de faillissementsdossiers. Voor uitbijters bedraagt de ophoogfactor 1, waardoor deze waarden alleen voor het eigen gewicht meetellen in de uitkomsten;
- de uitkomsten van de strata te sommeren tot totalen per rechtsvorm en clusters van rechtsvormen.

Ophoogfactoren werden berekend door per stratum het totale aantal gefailleerden te delen door het aantal steekprofeenheden. In het geval in een stratum één of meerdere uitbijters aanwezig waren, werden de ophoogfactoren bepaald door het totale aantal gefailleerden te verminderen met het aantal uitbijters en dit te delen door het aantal steekprofeenheden exclusief uitbijters.

Uitbijters werden bepaald door per stratum alle waarden buiten het 95 procent-betrouwbaarheidsinterval manueel te beoordelen. Als gevolg van de sterk *rechtsscheve* verdeling van de onbetaalde schulden van de waargenomen dossiers, werd spaarzaam omgegaan met het aanwijzen van uitbijters om onderschatting te voorkomen. Ten aanzien van de onbetaalde schulden werden in de hele dataset negen uitbijters geconstateerd.

Extra controles op methode en uitkomsten

De kwaliteit van de in dit onderzoek toegepaste steekproefmethodiek is getest door de uitkomsten van het onderzoek naar schulden na faillissementen uit 2006 opnieuw te bepalen op basis van een steekproef. Hiertoe werd met behulp van het steekproefalgoritme dat in het huidige onderzoek werd gebruikt een aselechte steekproef getrokken uit de door CBS integraal verzamelde dataset uit 2006. Door het ontbreken van een aantal kenmerken werd de steekproef *niet* gestratificeerd. Het experiment liet zien dat het verschil tussen de schatting en de daadwerkelijke totale onbetaalde schuld na in 2006 beëindigde faillissementen een kleine 7 procent bedroeg. De afwijking van het percentage strafbare en of onrechtmatige benadeling bedroeg 1 procentpunt. De resultaten laten zien dat met de gebruikte steekproefmethodiek representatieve uitkomsten gegenereerd worden. In het huidige onderzoek is, in tegenstelling tot de studie uit 2006, stratificatie toegepast. Door het toepassen van stratificatie is de omvang van de onbetaalde schulden van in 2015 beëindigde faillissementen met een grotere nauwkeurigheid geschat.

Naast dit experiment is de omvang van de onbetaalde schulden aan UWV gebruikt als referentiemateriaal om de uitkomsten te vergelijken.

Tevens is een groot deel van de faillissementsdossiers waar sprake was van strafbare en of onrechtmatige benadeling nogmaals door een CBS-onderzoeker bekeken met als doel de conclusies te verifiëren en interpretatieverschillen tussen onderzoekers te minimaliseren.

Toelichting gebruik cijfers

Het onderzoek naar schulden en oorzaken van faillissementen is uitgevoerd op basis van diverse databronnen. De cijfers met betrekking tot het aantal uitgesproken en beëindigde faillissementen, doorlooptijden van faillissementen en wijze van aanhangig maken van

een faillissement zijn gebaseerd op integrale, complete databronnen (hoofdstuk 3)⁴⁾. De betrouwbaarheid van deze cijfers inclusief de gepresenteerde uitsplitsingen is hierdoor hoog.

De cijfers over de omvang van de onbetaalde schulden en strafbare en of onrechtmatige benadeling (hoofdstuk 4 en 5) zijn een zo goed mogelijke benadering van de werkelijkheid. De uitkomsten zijn grotendeels gebaseerd op gegevens uit de openbare verslagen van curatoren en zijn op onderdelen aangevuld met informatie uit de volledige faillissementsdossiers. De uitkomsten zijn gebaseerd op een aselechte gestratificeerde steekproef, waarmee een zo hoog mogelijke kwaliteit is nagestreefd.

Er zijn redenen om de cijfers over de omvang van de onbetaalde schulden en strafbare en of onrechtmatige benadeling als onderschatting te zien. Hiervoor zijn de volgende redenen:

- De gehanteerde onderzoeksmethodiek gaat uit van de informatie zoals deze beschikbaar is in de openbare verslagen en financiële eindrapportages. Lang niet alle schuldeisers dienen daadwerkelijk een vordering in.
- Bij openbare verslagen wordt de rente meegeteld tot aan de datum van de uitspraak van het faillissement. De rente over de periode dat het faillissement wordt afgehandeld, wordt hierbij niet meegerekend.
- Alleen de salarissen van werknemers en de huurschulden aan verhuurders zijn meegenomen die voor het faillissement van belang zijn. De werkelijke omvang van deze salaris- en huurschulden kan in veel gevallen groter zijn.
- In het geval van een oneigenlijk opheffing (genoeg inkomsten om de boedel te bekostigen, maar niet genoeg voor de overige schuldeisers) komt het voor, dat de curator niet altijd een (volledige) opgaaf doet van de achterblijvende schuldenlast.

Anderzijds kan er op onderdelen ook reden zijn voor overschatting. In dit onderzoek zijn namelijk voor 'bedrijven en instellingen' waar geen, waarschijnlijke of zekere strafbare en of onrechtmatige benadeling heeft plaatsgevonden de onbetaalde schulden in kaart gebracht. Veelal is het deel van de onbetaalde schulden dat correleert met het delict kleiner dan de totale onbetaalde schuld. Met andere woorden het is dus *niet* zo dat de totale onbetaalde schuld die samenvalt met faillissementen waarbij sprake was van waarschijnlijke of zekere strafbare en of onrechtmatig benadeling direct gerelateerd is aan het delict.

Daarnaast geldt dat de in dit onderzoek gepresenteerde omvang van de schulden noodzakelijkerwijs overeenkomt met de schulden zoals die door curatoren zijn gerapporteerd. Dit betekent dat:

- Er geen toetsing van de schulden heeft plaatsgevonden door curatoren bij faillissementen die door opheffing zijn beëindigd.
- Er verschillende werkwijzen bestaan tussen curatoren bij de afhandeling van faillissementen die door opheffing zijn beëindigd.
- De schuld geen niet verifieerbare schulden bevat.
- De omvang van buitenlandse schulden niet inzichtelijk is en niet meegenomen is in dit onderzoek.

Ook is het zo dat sinds de uitvoering van het laatste CBS-onderzoek naar schulden na faillissementen in 2011 er op het gebied van insolventie diverse ontwikkelingen zijn geweest in wet- en regelgeving en jurisprudentie. Deze ontwikkelingen hebben geen invloed op de onderzoeksmethodiek, maar kunnen mogelijk wel een effect hebben op de

⁴⁾ Hierbij gaat het om bestanden over uitgesproken en beëindigde faillissementen die periodiek van Spir-it zijn ontvangen en die verrijkt zijn met gegevens uit het Algemeen Bedrijven Register (ABR) van CBS.

uitkomsten van het onderzoek. De belangrijkste wijzigingen⁵⁾ in de context van het huidige onderzoek zijn achtereenvolgens:

- *Wet 'Controle op rechtspersonen' (2011)*: Tot 1 juli 2011 werden bedrijven uitsluitend preventief getoetst: de zogeheten 'verklaring van geen bezwaar'. De verklaring van geen bezwaar is vervallen. Dienst Justis (van het ministerie van Veiligheid en Justitie) screent sinds juli 2011 doorlopend de integriteit van bedrijven, de bestuurders en andere bij het bedrijf betrokken personen en bedrijven op basis van risicoprofielen met als doel misbruik te voorkomen en te bestrijden.
- *Garantstellingsregeling Curatoren (2012)*: Deze regeling, die in 2012 is verbreed en versoepeld, beoogt de curator de middelen te geven voor het instellen van een onderzoek naar onbehoorlijk bestuur en/of paulianeus handelen in het geval dat de opbrengsten uit het faillissement hiervoor niet toereikend zijn.
- *Verandering bepaling activa bij natuurlijke personen (2012)*: Lijfrentespaarrekeningen en de waarde van lijfrentebeleggingsrechten moeten buiten het faillissement van natuurlijke personen blijven, mits deze activa een sterk verzorgend karakter heeft. Daarnaast is met verwijzing naar het Burgerlijk Wetboek een verdere afbakening gegeven van goederen die toekomen aan de echtgenoot of geregistreerd partner bij faillissement en dus niet voor de boedel opeisbaar zijn.
- *Wet vereenvoudiging en flexibilisering van bv-recht (2012)*: De wettelijke regels voor bv's met beperkte aansprakelijkheid zijn eenvoudiger en flexibeler geworden door invoering van de 'Wet vereenvoudiging en flexibilisering bv-recht' en de daaraan gekoppelde 'Invoeringswet vereenvoudiging en flexibilisering bv-recht'.

Uit bovenstaande punten volgt dat hoewel de uitkomsten met grote zorg tot stand zijn gekomen men op moet passen met het trekken van stellige conclusies en cijfers in context gezien moeten worden.

⁵⁾ Naast bovengenoemde ontwikkelingen zijn er ook voor financiële instellingen diverse specifieke veranderingen in wet- en regelgeving doorgevoerd. In de populatie van in 2015 beëindigde faillissementen kwamen echter geen financiële instellingen voor, waardoor een nadere beschrijving in deze paragraaf niet relevant is.

III Doorlooptijden

III.1 Doorlooptijd van beëindigde faillissementen naar rechtsvorm

	Natuurlijke personen	Bedrijven en instellingen						Totaal		
		Eenmanszaken		Besloten vennootschappen		Overige rechtsvormen		2010	2015	
		2010	2015	2010	2015	2010	2015			
Maanden tot 6	10,8	3,3	6,1	3,0	3,4	2,2	4,0	2,1	5,4	2,4
6 tot 12	28,6	19,2	24,3	19,4	16,1	11,7	23,8	12,6	20,4	13,4
12 tot 18	21,2	22,7	17,9	23,8	19,7	15,1	18,7	21,8	19,8	17,2
18 tot 24	13,7	17,8	12,8	21,1	12,7	16,8	13,5	19,2	13,0	17,6
24 tot 36	13,4	20,1	14,1	17,1	13,9	23,2	17,0	21,5	14,0	22,0
36 tot 48	5,3	8,4	9,3	7,0	9,4	12,4	8,9	8,6	8,4	10,9
48 tot 60	3,8	4,4	9,7	2,9	7,6	6,3	4,7	4,8	6,7	5,6
meer dan 60	3,0	4,1	5,7	5,8	17,2	11,8	9,4	9,3	12,2	9,6
Onbekend	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	0,0	0,1	0,0	1,3
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Bron: CBS

IV Financiële gegevens

IV.1 Bedrijven en instellingen: Financiële gegevens van beëindigde faillissementen

	2004	2006	2008	2010	2015
	aantal				
Beëindigde faillissementen	4 167	6 229	4 939	5 868	7 602
	mln euro				
Gerealiseerde activa	274	791	451	460	525
Waarvan afgedragen aan bank of andere rechthebbende krachtens zekerheidsoverdracht, leasing e.d. ¹⁾	71	128	77	31	61
Saldo activa	203	664	374	428	464
Schulden aan					
boedelkosten	147	266	231	296	431
boedelkosten - salaris curator	.	.	.	.	142
boedelkosten - fiscus	.	.	.	.	48
boedelkosten - UWV	.	.	.	.	157
boedelkosten - overig ²⁾	.	.	.	.	83
preferente vorderingen fiscus en UWV	470	861	833	998	913
fiscus	.	.	.	.	754
UWV	.	.	.	.	159
overige preferente en concurrente schuldeisers	1 330	2 450	2 670	3 009	3 544
Totaal schulden	1 947	3 577	3 733	4 302	4 887
Saldo activa uitgekeerd aan					
boedelkosten	104	195	175	227	323
boedelkosten - salaris curator	.	.	.	.	117
boedelkosten - fiscus	.	.	.	.	38
boedelkosten - UWV	.	.	.	.	94
boedelkosten - overig	.	.	.	.	75
preferente vorderingen fiscus en UWV	35	79	56	70	84
fiscus	.	.	.	.	67
UWV	.	.	.	.	17
overige preferente en concurrente schuldeisers	59	391	142	131	57
Totaal uitgekeerd	199	664	374	428	464
Onbetaald gebleven schuld	1 748	2 914	3 361	3 874	4 423
waarvan aan fiscus en UWV	435	782	777	926	829
waarvan aan fiscus	.	.	.	.	687
waarvan aan UWV	.	.	.	.	142
	1 000 euro				
Gemiddeld onbetaald gebleven schuld	419	468	681	660	582
waarvan aan preferente vorderingen fiscus en UWV	104	126	157	158	109
waarvan aan fiscus	.	.	.	.	90
waarvan aan UWV	.	.	.	.	19
	%				
Gemiddelde recovery rate	4,4	4,2	5,7	4,9	4,8
Overall recovery rate	5,2	14,2	5,7	5,0	3,2

Bron: CBS

¹⁾ Dit heeft betrekking op schulden die via de boedel zijn gelopen. De positie van banken als separatist en verrekeningen zijn hier niet in meegenomen.

²⁾ Overige boedelkosten bestaan onder meer uit publicatiekosten, kosten voortgang productie en taxatiekosten.

IV.2 Besloten vennootschappen: Financiële gegevens van beëindigde faillissementen

	2004	2006	2008	2010	2015
	aantal				
Beëindigde faillissementen	2 931	4 430	3 536	4 536	6 159
	mln euro				
Gerealiseerde activa	234	378	398	342	461
Waarvan afgedragen aan bank of andere rechthebbende krachtens zekerheidsoverdracht, leasing e.d. ¹⁾	59	104	69	24	46
Saldo activa	176	274	329	318	416
Schulden aan					
boedelkosten	125	228	200	252	393
boedelkosten - salaris curator	.	.	.	.	123
boedelkosten - fiscus	.	.	.	.	43
boedelkosten - UWV	.	.	.	.	148
boedelkosten - overig ²⁾	.	.	.	.	78
preferente vorderingen fiscus en UWV	356	717	717	867	808
fiscus	.	.	.	.	664
UWV	.	.	.	.	144
overige preferente en concurrente schuldeisers	1 131	1 824	2 046	2 444	3 227
Totaal schulden	1 612	2 769	2 963	3 562	4 428
Saldo activa uitgekeerd aan					
boedelkosten	90	164	151	190	295
boedelkosten - salaris curator	.	.	.	.	102
boedelkosten - fiscus	.	.	.	.	35
boedelkosten - UWV	.	.	.	.	88
boedelkosten - overig	.	.	.	.	70
preferente vorderingen fiscus en UWV	30	69	47	63	71
fiscus	.	.	.	.	59
UWV	.	.	.	.	12
overige preferente en concurrente schuldeisers	54	41	130	65	50
Totaal uitgekeerd	173	274	329	318	416
Onbetaald gebleven schuld	1 438	2 496	2 635	3 244	4 012
waarvan aan fiscus en UWV	326	649	670	803	736
waarvan aan fiscus	.	.	.	.	605
waarvan aan UWV	.	.	.	.	132
	1 000 euro				
Gemiddeld onbetaald gebleven schuld	491	563	745	715	651
waarvan aan preferente vorderingen fiscus en UWV	111	146	189	177	120
waarvan aan fiscus	.	.	.	.	98
waarvan aan UWV	.	.	.	.	21
	%				
Gemiddelde recovery rate	4,1	4,1	5,2	3,8	4,9
Overall recovery rate	5,7	4,3	6,4	3,9	3,0

Bron: CBS

¹⁾ Dit heeft betrekking op schulden die via de boedel zijn gelopen. De positie van banken als separatist en verrekeningen zijn hier niet in meegenomen.

²⁾ Overige boedelkosten bestaan onder meer uit publicatiekosten, kosten voortgang productie en taxatiekosten.

IV.3 Natuurlijke personen: Financiële gegevens van beëindigde faillissementen

	2004	2006	2008	2010	2015
	aantal				
Beëindigde faillissementen	1 772	2 890	2 557	1 771	1 362
	mln euro				
Gerealiseerde activa	16	28	27	29	36
Waarvan afgedragen aan bank of andere rechthebbende krachtens zekerheidsoverdracht, leasing e.d. ¹⁾	7	1	7	8	3
Saldo activa	9	17	20	21	32
Schulden aan					
boedelkosten	8	8	8	8	20
boedelkosten - salaris curator	.	.	.	.	9
boedelkosten - fiscus	.	.	.	.	3
boedelkosten - UWV	.	.	.	.	1
boedelkosten - overig ²⁾	.	.	.	.	6
preferente vorderingen fiscus en UWV	26	26	26	26	59
fiscus	.	.	.	.	55
UWV	.	.	.	.	4
overige preferente en concurrente schuldeisers	118	118	118	118	268
Totaal schulden	152	213	285	320	347
Saldo activa uitgekeerd aan					
boedelkosten	5	5	5	5	15
boedelkosten - salaris curator	.	.	.	.	7
boedelkosten - fiscus	.	.	.	.	2
boedelkosten - UWV	.	.	.	.	1
boedelkosten - overig	.	.	.	.	6
preferente vorderingen fiscus en UWV	2	3	5	5	5
fiscus	.	.	.	.	4
UWV	.	.	.	.	0
overige preferente en concurrente schuldeisers	2	4	6	6	12
Totaal uitgekeerd	9	17	21	21	32
Onbetaald gebleven schuld	143	195	265	299	315
waarvan aan fiscus en UWV	24	54	73	66	54
waarvan aan fiscus	.	.	.	.	51
waarvan aan UWV	.	.	.	.	3
	1 000 euro				
Gemiddeld onbetaald gebleven schuld	81	68	117	169	231
waarvan aan preferente vorderingen fiscus en UWV	14	19	32	37	40
waarvan aan fiscus	.	.	.	.	37
waarvan aan UWV	.	.	.	.	3
	%				
Gemiddelde recovery rate	4,5	6,5	9,7	3,5	7,7
Overall recovery rate	2,8	3,5	3,7	3,6	5,2

Bron: CBS

¹⁾ Dit heeft betrekking op schulden die via de boedel zijn gelopen. De positie van banken als separatist en verrekeningen zijn hier niet in meegenomen.

²⁾ Overige boedelkosten bestaan onder meer uit publicatiekosten, kosten voortgang productie en taxatiekosten.

V Schulden uit faillissementen: eenmanszaken

Totale en onbetaalde schulden

Meting 2015

De totale schuld van emz waarvan het faillissement in 2015 werd beëindigd, bedraagt 180 miljoen euro (tabel V.1). 120 miljoen euro (66,7 procent) had betrekking op schulden aan overige preferente en concurrente schuldeisers. 46 miljoen euro (25,6 procent) betrof schulden met betrekking tot preferente vorderingen van het UWV en de fiscus en 13 miljoen euro (7,2 procent) van de schuld had betrekking op boedelkosten.

V.1 Eenmanszaken: Schuldenopbouw beëindigde faillissementen

	2004	2006	2008	2010	2015
	mln euro				
Schulden aan					
boedelkosten - totaal	11	17	16	16	13
boedelkosten - salaris curator	.	.	.	.	8
boedelkosten - fiscus	.	.	.	.	2
boedelkosten - UWV	.	.	.	.	2
boedelkosten - overig ¹⁾	.	.	.	.	2
preferente vorderingen fiscus en UWV	52	100	74	72	46
fiscus	.	.	.	.	43
UWV	.	.	.	.	4
overige preferente en concurrente schuldeisers	81	128	114	114	120
Totaal schulden	144	245	204	202	180
Saldo activa uitgekeerd aan					
boedelkosten	7	13	12	12	10
boedelkosten - salaris curator	.	.	.	.	6
boedelkosten - fiscus	.	.	.	.	1
boedelkosten - UWV	.	.	.	.	1
boedelkosten - overig	.	.	.	.	2
preferente vorderingen fiscus en UWV	3	6	5	4	2
fiscus	.	.	.	.	2
UWV	.	.	.	.	0
overige preferente en concurrente schuldeisers	1	3	3	2	3
Totaal uitgekeerd	11	21	20	18	15
Onbetaald gebleven schuld	133	224	184	184	165
waarvan aan preferente vorderingen fiscus en UWV	49	94	69	67	44
waarvan aan fiscus	.	.	.	.	41
waarvan aan UWV	.	.	.	.	3

Bron: CBS

¹⁾ Overige boedelkosten bestaan onder meer uit publicatiekosten, kosten voortgang productie en taxatiekosten.

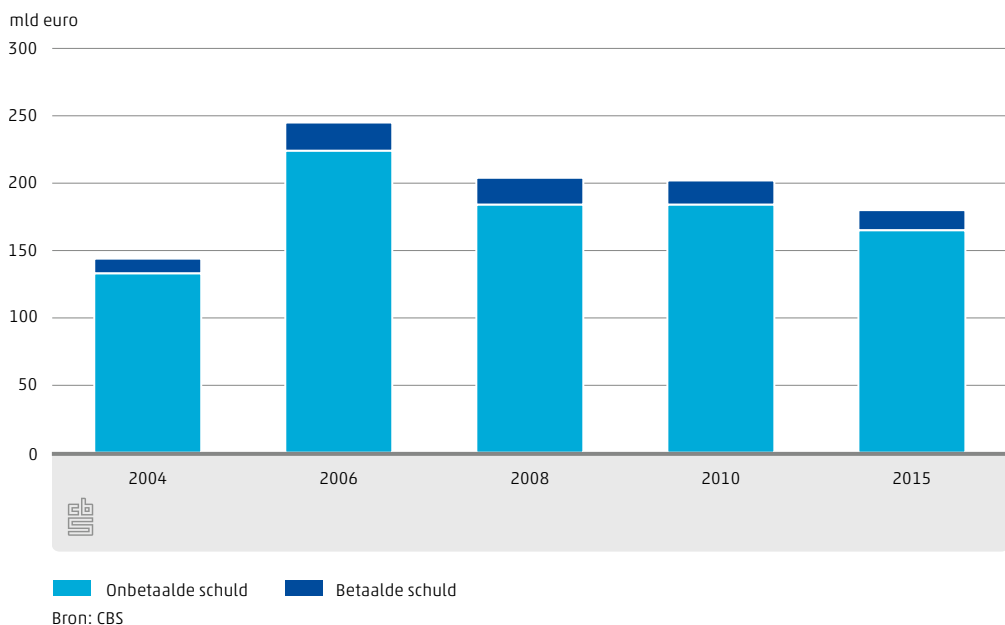
Van de schuld werd in totaal 15 miljoen euro (8,3 procent) terugbetaald, waardoor 165 miljoen euro (91,7 procent) aan onbetaalde schuld achterbleef. Aan de overige preferente en concurrente schuldeisers werd 3 miljoen euro (2,5 procent) van de 120 miljoen euro schuld terugbetaald. Aan de fiscus werd 2 miljoen euro (4,7 procent) uitgekeerd. Aan het UWV een verwaarloosbaar bedrag. Van de schulden veroorzaakt door boedelschulden werd 10 miljoen euro (76,9 procent) voldaan. Uit bovenstaande cijfers volgt dat emz in beperkte mate bijdragen aan de totale en onbetaalde schulden resulterend uit in 2015 beëindigde faillissementen van bedrijven en instellingen. Het aandeel van emz in de totale schuld bedraagt 3,7 procent. Voor de onbetaalde schuld is dit eveneens 3,7 procent.

Vergelijking met 2010

In de periode vanaf 2010 tot en met 2015 is de totale schuld van de beëindigde faillissementen van emz afgenomen van 202 miljoen euro naar 180 miljoen euro. Dit is een daling van 10,9 procent. In dezelfde periode nam de onbetaalde schuld af met 10,3 procent; van 184 miljoen euro in 2010 naar 165 euro in 2015. De afname van de totale en onbetaalde schulden voortkomende uit beëindigde faillissementen van emz staat haaks op de toename bij de gehele groep 'bedrijven en instellingen'. Deze toename komt voornamelijk voort uit beëindigde faillissementen van bv's.

In 2010 werd 18 miljoen euro van de schuld afgelost; in 2015 was dat 15 miljoen euro. Ook relatief gezien liggen de afgeloste schulden in 2010 en 2015 dicht bij elkaar: 8,9 procent in 2010 en 8,3 procent in 2015.

V.2 Eenmanszaken: Betaalde en onbetaalde schulden beëindigde faillissementen

Trend vanaf 2004

De onbetaalde schulden voortkomend uit beëindigde faillissementen van emz nemen tussen 2004 en 2006 toe van 133 miljoen euro naar 224 miljoen euro (figuur V.2). Vanaf 2006 tot 2015 neemt de onbetaalde schuld geleidelijk af van 224 miljoen euro in 2006 naar 165 miljoen euro in 2015. Deze trend wijkt af van de langetermijnontwikkeling

bij 'bedrijven en instellingen', waarbij vanaf 2004 een stapsgewijze toename van de onbetaalde schuld gemeten werd. Door de beperkte bijdrage van gefailleerde emz aan de totale en onbetaalde schuld van 'bedrijven en instellingen' heeft de gemeten afname van de schulden een marginaal effect op het totaalbeeld.

Gemiddeld onbetaald gebleven schuld per beëindigd faillissement

Meting 2015

Per in 2015 beëindigd faillissement van een emz bleef gemiddeld 236 duizend euro aan onbetaalde schuld achter, waarvan 63 duizend euro aan de fiscus en het UWV (tabel V.3). De gemiddeld onbetaald gebleven schuld ligt bij emz 346 duizend euro (59,5 procent) onder dat van de gehele groep 'bedrijven en instellingen'. Dit komt niet doordat verhoudingsgewijs substantieel meer schulden worden afgelost van gefailleerde emz dan van 'bedrijven en instellingen' in het algemeen, maar omdat bij emz per beëindigd faillissement minder schulden worden gemaakt.

V.3 Eenmanszaken: Gemiddeld onbetaald gebleven schuld per faillissement

	2004	2006	2008	2010	2015
	1 000 euro				
Gemiddeld onbetaald gebleven schuld	159	178	201	241	236
waarvan aan fiscus en UWV	59	75	76	88	63
waarvan aan fiscus	.	.	.	.	58
waarvan aan UWV	.	.	.	.	5

Bron: CBS

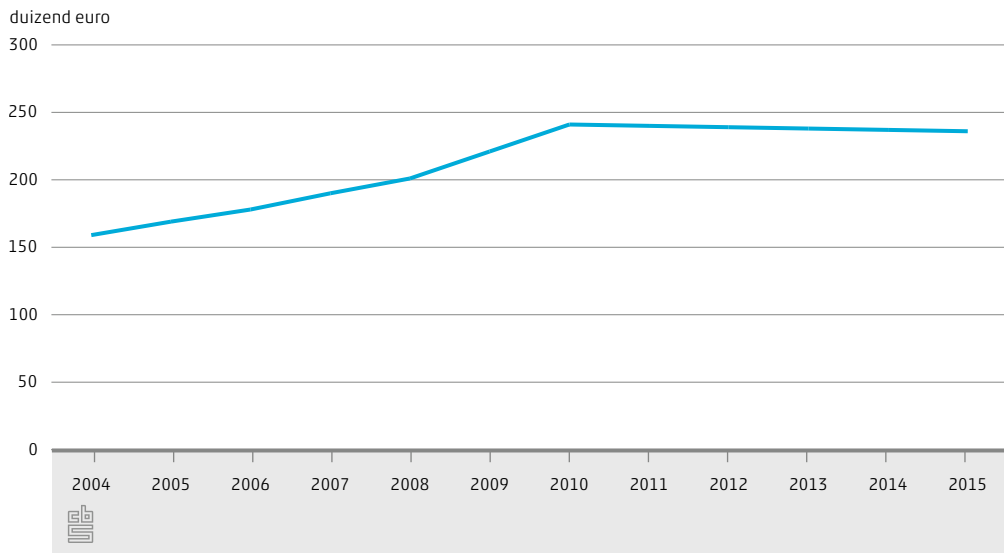
Vergelijking met 2010

Bij emz is de gemiddeld onbetaald gebleven schuld per beëindigd faillissement in de periode vanaf 2010 tot en met 2015 licht afgenomen van 241 duizend euro in 2010 tot 236 duizend euro in 2015. Deze afname van 2,1 procent is minder sterk dan de daling van 11,8 procent bij alle 'bedrijven en instellingen' in dezelfde periode.

Trend vanaf 2004

Waar de gemiddeld onbetaald gebleven schuld bij 'bedrijven en instellingen' piekte in 2008 en daarna geleidelijk afnam, bereikte deze bij emz een maximum in 2010 met gemiddeld 241 duizend euro onbetaalde schuld per beëindigd faillissement (figuur V.4). Ten opzichte van 2004 ligt het niveau van de gemiddeld onbetaald gebleven schuld voor in 2015 beëindigde faillissementen van emz 77 duizend euro hoger (48,4 procent). In de periode vanaf 2004 tot en met 2015 ligt de gemiddeld onbetaald gebleven schuld per beëindigd faillissement van emz substantieel lager dan die van beëindigde faillissementen van de groep 'bedrijven en instellingen'.

V.4 Eenmanszaken: Gemiddeld onbetaald gebleven schuld beëindigde faillissementen

Bron: CBS

Aflossing schulden beëindigde faillissementen van eenmanszaken

Meting 2015

De overall recovery rate voor de in 2015 beëindigde faillissementen van emz is 3,1 procent (tabel V.5). De gemiddelde recovery rate bedraagt 4,6 procent. Net als bij alle 'bedrijven en instellingen' wijzen deze percentages erop dat bij beëindigde faillissementen van emz met een beperkte omvang van de schulden een groter deel van de schuld wordt afgelost dan bij faillissementen met een grotere omvang van de schuld.

V.5 Eenmanszaken: Recovery rates van beëindigde faillissementen

	2004	2006	2008	2010	2015
	%				
Overall recovery rate	3,0	3,9	4,2	3,5	3,1
Gemiddelde recovery rate	5,0	4,8	6,7	3,7	4,6

Bron: CBS

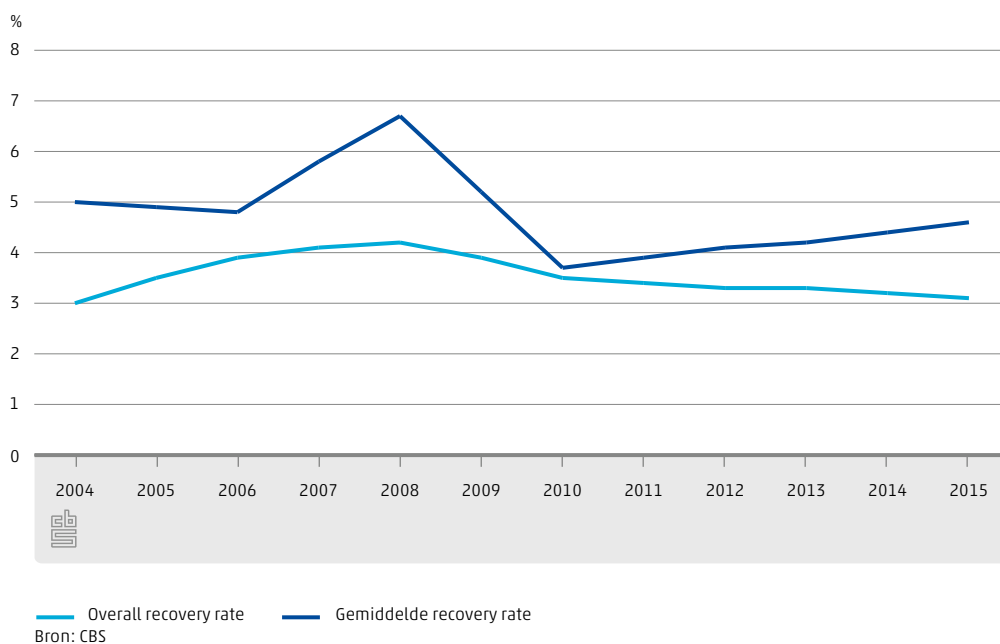
Vergelijking met 2010

In vergelijking met 2010 is de overall recovery rate afgenomen van 3,5 procent naar 3,1 procent in 2015. Dit geeft aan dat ten opzichte van 2010 een kleiner deel van de totale schuld (exclusief boedelkosten) is afgelost. De gemiddelde recovery rate steeg van 3,7 procent in 2010 naar 4,6 procent in 2015. Gemiddeld werd in 2015 per beëindigd faillissement van emz een groter deel van de schuld afgelost dan in 2010.

Trend vanaf 2004

De overall recovery rate van beëindigde faillissementen van emz neemt in de periode vanaf 2004 tot en met 2008 toe van 3,0 procent tot 4,2 procent (figuur V.6). In de daarop volgende periode tot aan 2015 daalt de overall recovery rate tot 3,1 procent en neemt het deel van de schulden (exclusief de boedelkosten) af dat vanuit de boedel is uitgekeerd aan schuldeisers. In de periode vanaf 2004 tot en met 2015 is de gemiddelde recovery rate bij elk meetpunt hoger dan de overall recovery rate. Dit duidt erop dat bij elke meting in deze periode een aantal faillissementen met een relatief grote schuldenomvang werd beëindigd, waarvan het aflossingspercentage van de schuld onder het gemiddelde lag.

V.6 Eenmanszaken: recovery rates van beëindigde faillissementen

VI Schulden uit faillissementen: vennootschappen onder firma

Vennootschappen onder firma (vof)

In eerdere CBS-onderzoeken naar oorzaken en schulden van faillissementen is geen specifieke informatie gepubliceerd over de totale en onbetaalde schulden, de gemiddeld onbetaald gebleven schuld en recovery rates voor vof's. Wel zijn cijfers gepubliceerd voor aggregaten van rechtsvormen, waar vof's onderdeel van uitmaakten. Om meer inzicht te krijgen in de bijdragen van de verschillende rechtsvormen aan de opbouw van de schulden, is in deze bijlage specifiek aandacht aan vof's besteed. De gepresenteerde tabellen bevatten uitsluitend gegevens van in 2015 beëindigde faillissementen.

Totale en onbetaalde schulden

Meting 2015

De totale schuld van vof's waarvan het faillissement in 2015 werd beëindigd, bedraagt 157 miljoen euro (tabel VI.1). 116 miljoen euro (73,9 procent) had betrekking op schulden aan overige preferente en concurrente schuldeisers. 31 miljoen euro (19,7 procent) had betrekking op schulden aan het UWV en de fiscus en 10 miljoen euro (6,4 procent) van de schuld had betrekking op boedelkosten.

Van de totale schuld werd 10 miljoen euro (6,4 procent) afgelost, waardoor 147 miljoen euro aan onbetaalde schuld achterbleef. Aan de overige preferente en concurrente schuldeisers werd een verwaarloosbare hoeveelheid schuld afgelost. Aan de fiscus werd 2 miljoen euro (7,1 procent) uitgekeerd; aan het UWV nihil. Van de schulden veroorzaakt door boedelkosten werd 8 miljoen euro (80,0 procent) voldaan.

Uit bovenstaande cijfers volgt dat vof's in beperkte mate bijdragen aan de totale en onbetaalde schulden resulterend uit in 2015 beëindigde faillissementen van alle 'bedrijven en instellingen'. Het aandeel van vof's in de totale schuld van 'bedrijven en instellingen' is 3,2 procent. Voor de onbetaalde schuld is dit 3,3 procent.

VI.1 Vof's: Schuldenopbouw beëindigde faillissementen

	2015
	mln euro
Schulden aan	
boedelkosten - totaal	10
boedelkosten - salaris curator	5
boedelkosten - fiscus	1
boedelkosten - UWV	2
boedelkosten - overig ¹⁾	1

VI.1 Vof's: Schuldenopbouw beëindigde faillissementen

	2015
preferente vorderingen fiscus en UWV	31
fiscus	28
UWV	3
overige preferente en concurrente schuldeisers	116
Totaal schulden	157
Saldo activa uitgekeerd aan	
boedelkosten	8
boedelkosten - salaris curator	4
boedelkosten - fiscus	1
boedelkosten - UWV	1
boedelkosten - overig	1
preferente vorderingen fiscus en UWV	2
fiscus	2
UWV	0
overige preferente en concurrente schuldeisers	0
Totaal uitgekeerd	10
Onbetaald gebleven schuld	147
waarvan aan preferente vorderingen fiscus en UWV	29
waarvan aan fiscus	26
waarvan aan UWV	3

Bron: CBS

¹⁾ Overige boedelkosten bestaan onder meer uit publicatiekosten, kosten voortgang productie en taxatiekosten.

Gemiddeld onbetaald gebleven schuld per beëindigd faillissement

Meting 2015

De in 2015 beëindigde faillissementen van vof's lieten gemiddeld 332 duizend euro onbetaalde schuld achter (tabel VI.2). Hiervan had 66 duizend euro betrekking op achtergebleven schuld met betrekking tot preferente vorderingen van de fiscus en het UWV. In vergelijking met de gemiddeld onbetaald gebleven schuld van in 2015 beëindigde faillissementen van alle 'bedrijven en instellingen' ligt die van vof's hier 250 duizend euro onder.

VI.2 Vof's: Gemiddeld onbetaald gebleven schuld per beëindigd faillissement

	2015
	1 000 euro
Gemiddeld onbetaald gebleven schuld	332
waarvan aan fiscus en UWV	66
waarvan aan fiscus	59
waarvan aan UWV	7

Bron: CBS

Aflossing schulden beëindigde faillissementen van vof's

Meting 2015

De overall recovery rate voor de in 2015 beëindigde faillissementen van vof's is 1,5 procent (tabel VI.3). De gemiddelde recovery rate bedraagt 3,2 procent. In vergelijking met de recovery rates van bv's, emz en de groep 'bedrijven en instellingen' valt op dat de recovery rates van in 2015 beëindigde faillissementen van vof's lager zijn. Dit geeft aan dat van de totale schulden verhoudingsgewijs minder wordt afgelost aan schuldeisers dan bij bv's, emz en de groep 'bedrijven en instellingen' het geval is. Gemiddeld wordt per faillissement ook relatief minder schuld afgelost. Het feit dat de gemiddelde recovery rate hoger is dan de overall recovery rate laat zien dat ook onder de in 2015 beëindigde faillissementen van vof's uitschieters voorkwamen; faillissementen met een relatief hoge schuld gekoppeld aan een aflossingspercentage onder het gemiddelde.

VI.3 Vof's: Recovery rates van beëindigde faillissementen

	2015
	%
Overall recovery rate	1,5
Gemiddelde recovery rate	3,2

Bron: CBS

VII Schulden uit faillissementen: overige rechtsvormen

Overige rechtsvormen

Net als bij vof's zijn bij eerdere CBS-onderzoeken naar oorzaken en schulden van faillissementen geen specifieke gegevens gepubliceerd over de totale en onbetaalde schulden, de gemiddeld onbetaald gebleven schuld en recovery rates voor de groep 'overige rechtsvormen'. Hierbij gaat het om nv's, cv's, stichtingen en buitenlandse rechtsvormen. Voor de volledigheid van het onderzoek zijn in deze paragraaf tabellen weergegeven, waarin de uitkomsten van de huidige meting zijn opgenomen.

Totale en onbetaalde schulden

Meting 2015

De totale schuld van de groep 'overige rechtsvormen' waarvan het faillissement in 2015 werd beëindigd, bedraagt 123 miljoen euro (tabel VII.1). 81 miljoen euro (65,9 procent) was gerelateerd aan schulden aan overige preferente en concurrente schuldeisers. 28 miljoen euro (22,8 procent) had betrekking op preferente vorderingen van de fiscus en het UWV en 14 miljoen euro (11,4 procent) van de schuld had betrekking op de boedelkosten.

Van de totale schuld werd 23 miljoen euro (18,7 procent) afgelost, zodat 100 miljoen euro aan onbetaalde schuld achterbleef. Aan de overige preferente en concurrente schuldeisers werd 4 miljoen euro van de 81 miljoen euro schuld afgelost (4,9 procent). Aan de fiscus en het UWV werd 8 miljoen euro (28,6 procent) uitgekeerd. Van de schulden veroorzaakt door boedelkosten werd 11 miljoen euro (78,6 procent) voldaan.

De groep 'overige rechtsvormen' draagt 2,5 procent bij aan de totale schulden resulterend uit in 2015 beëindigde faillissementen van 'bedrijven en instellingen'. Aan de onbetaalde schuld dragen de overige rechtsvormen 2,3 procent bij.

Gemiddeld onbetaald gebleven schuld per beëindigd faillissement

Meting 2015

De in 2015 beëindigde faillissementen van de groep 'overige rechtsvormen' lieten gemiddeld 328 duizend euro onbetaalde schuld achter (tabel VII.2). Hiervan had 64 duizend euro betrekking op preferente vorderingen van de fiscus en het UWV. In vergelijking met de gemiddeld onbetaald gebleven schuld van in 2015 beëindigde faillissementen van 'bedrijven en instellingen' ligt die van de groep 'overige rechtsvormen' hier 254 duizend euro onder.

VII.1 Overige rechtsvormen: Schuldenopbouw beëindigde faillissementen

	2015
	mln euro
Schulden aan	
boedelkosten - totaal	14
boedelkosten - salaris curator	6
boedelkosten - fiscus	2
boedelkosten - UWV	5
boedelkosten - overig ¹⁾	2
preferente vorderingen fiscus en UWV	28
fiscus	19
UWV	8
overige preferente en concurrente schuldeisers	81
Totaal schulden	123
Saldo activa uitgekeerd aan	
boedelkosten	11
boedelkosten - salaris curator	5
boedelkosten - fiscus	1
boedelkosten - UWV	3
boedelkosten - overig	2
preferente vorderingen fiscus en UWV	8
fiscus	3
UWV	5
overige preferente en concurrente schuldeisers	4
Totaal uitgekeerd	23
Onbetaald gebleven schuld	100
waarvan aan preferente vorderingen fiscus en UWV	19
waarvan aan fiscus	16
waarvan aan UWV	4

Bron: CBS

¹⁾ Overige boedelkosten bestaan onder meer uit publicatiekosten, kosten voortgang productie en taxatiekosten.

VII.2 Overige rechtsvormen: Gemiddeld on- betaald gebleven schuld per faillissement

	2015
	1 000 euro
Gemiddeld onbetaald gebleven schuld	328
waarvan aan fiscus en UWV	64
waarvan aan fiscus	52
waarvan aan UWV	12

Bron: CBS

Aflossing schulden beëindigde faillissementen van overige rechtsvormen

Meting 2015

De overall recovery rate voor de in 2015 beëindigde faillissementen van de groep 'overige rechtsvormen' is 11,3 procent (tabel VII.3). De gemiddelde recovery rate bedraagt 6,0 procent. Deze percentages geven aan dat onder de in 2015 beëindigde faillissementen van de groep 'overige rechtsvormen' een aantal faillissementen voorkwam met relatief hoge schulden en aflossingspercentages boven het gemiddelde. Dit beeld is afwijkend van die van de eerder beschreven rechtsvormen. Tevens is de gemiddelde recovery rate de hoogste van de in dit rapport beschreven rechtsvormen, hetgeen aangeeft dat gemiddeld per beëindigd faillissement een groter deel van de schuld werd afgelost in vergelijking met aflossingspercentages bij andere rechtsvormen.

VII.3 Overige rechtsvormen: Recovery rates van beëindigde faillissementen

	2015
	%
Overall recovery rate	11,3
Gemiddelde recovery rate	6.0

Bron: CBS

Auteurs

Dr. D.A. van Elswijk

J.P. Jansen, MSc

R.P.R. Duijkers

M.P. Moerman MSc

Begeleidingscommissie

Prof. Dr. R.J. de Weijs (voorzitter)

Mr. M.H.F. van Vugt

Dr. T.L.M. Verdoes

Mr. F. Kemp

A. Sonnenschein, MA

Mr. M.K.M. Pluim

Dr. F. Beijaard